ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์

ของ

ยุพิน หลักบุญ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2552

ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

ของ

ยุพิน หลักบุญ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2552

ยุพิน หลักบุญ. (2552). *ความคิดเห็นผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์, รองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตนะ.

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามต่อการมส่วนร่วมกับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่เกี่ยวกับด้านการส่งเสริมความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการสนับสนุนโรงเรียน และด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูและผู้บริหาร เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครอง ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ อายุ รายได้ต่อเดือนของครอบครัวและความสัมพันธ์กับเด็กและเพื่อรวบรวมข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการเข้ามาร่วมกิจกรรมทางการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลาม จำนวน 260 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Sample random sampling) จากโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามสร้างโดยผู้วิจัยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเชื่อมั่น วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มด้วยค่าที (t-test) และวิธีทดสอบของเชฟเฟ่ (Scheff')

ผลการศึกษาพบว่า

1. ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการสนับสนุนโรงเรียนและด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูและผู้บริหาร โดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับค่อนข้างมาก

2. ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนจำแนกตาม ระดับการศึกษา อาชีพ อายุ และความสัมพันธ์กับเด็กไม่แตกต่างกัน ยกเว้นรายได้ต่อเดือนของครอบครัวแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

A STUDY OF EARLY CHILDHOOD ISALAMIC PARENT'S OPINIONS ABOUT PARTICIPATIONS IN SCHOOLS UNDER BANGKOK METROPOLITANT ADMINISTRATION

AN ABSTRACT

BY

YUPIN LUKBOON

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University
May 2009

Yupin Lukboon . (2009). *A Study of Early childhood Isalamic Parent's opinions about participations in schools under Bangkok Metropolitan Administration,* Master thesis, M.Ed. (Early Childhood Education) Bangkok : Graduate School. Srinakharinwirot University, Advisory Committee: Dr.Suchinda Kajonrungsilp, Assoc. Prof. Choosri Wongrattana.

This study aimed at investigating the opinions of yong childen Isalamic parents in school under B.M.A. base on knowledge of local wisdom, schools'support ,manage with teachers and administrators. The comparison of opinions had classified according to basic factor of parents such as educational level , occupation , age , family income and relationship with children in order to collect the information concerning problems , obstacle and recommendations to participate in schools'activities. A sample of 260 parents was simple random sampling from the school under Bangkok Metropolistan Administration. The opinions scale was developed for collecting data. The reliability of the scale was 0.98. The data were analyzed using percentage , mean , t-test for independent samples standard deviaition, One - Way ANOVA and Scheff' method.

The results of the study were summarized as followed :

1. Isalamic parent's had realized in schools'participations base on knowledge of local wisdom, schools'support ,manage with teachers and administrators at high level.

2. According to the sample size background ,there were no significant difference on schools'participation in most basic factor. There was one exception on the family income that this study had shown the significant difference at .05 level.

ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์

ของ

ยุพิน หลักบุญ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2552

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ขาดหน้าอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ โดยการให้คำปรึกษาและความเมตตากรุณาอย่างดีจากอาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ที่ทำให้งานวิจัยมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย พร้อมกันนี้ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เดชะคุปต์และอาจารย์ ดร.วรนาท รักสกุลไทยที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่ได้กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ทักษะ ประสบการณ์และคำแนะนำต่าง ๆจนทำให้ผู้วิจัยประสบผลสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนนาคนาวาอุปถัมภ์ ที่ให้ความสะดวกในการนำข้อมูลไปทดลอง ผู้อำนวยการโรงเรียนทั้ง 4 โรงเรียนในเขตสะพานสูง กรุงเทพมหานครทุกท่านที่กรุณาให้ความสะดวกให้ความร่วมมือ ให้ความช่วยเหลือตลอดจนน้ำใจของผู้ทรงภูมิปัญญาทุกท่านที่มีต่อผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในการตรวจแบบสอบถาม รวมทั้งข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัย ตลอดจนผู้ปกครองนักเรียนที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามงานวิจัยครั้งนี้

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบเครื่องบูชาพระคุณ คุณพ่อเสาร์ และคุณแม่ถวิล พรมลา ที่อบรมสั่งสอนในสิ่งที่ถูกที่ควรเป็นกำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนและการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

ยุพิน หลักบุญ

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	**บทนำ**	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
	ความสำคัญของการวิจัย	3
	ขอบเขตของการวิจัย	3
	นิยามศัพท์เฉพาะ	4
	กรอบแนวคิดของการวิจัย	6
	สมมติฐานในการวิจัย	6
2	**เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง**	7
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย	7
	ความหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย	7
	ความหมายและความสำคัญของการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง	8
	รูปแบบและบทบาทของการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง	11
	วิธีการสร้างการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน	16
	ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง	22
	ปัจจัยที่มีต่อความคิดเห็นของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วม	25
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	26
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักปฏิบัติของครอบครัวอิสลาม	35
	ความหมายของอิสลาม	35
	หลักปฏิบัติของศาสนาอิสลาม	35
	วัฒนธรรมของศาสนาอิสลามกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย	42
	บทบาทของพ่อแม่และผู้ปกครองอิสลามกับการอบรมเลี้ยงดู	43
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอิสลามกับโรงเรียน..	50
3	**วิธีการดำเนินการวิจัย**	53
	การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มประชากร	53
	เครื่องมือที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล	54
	วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าและการหาคุณภาพ	55
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	57

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	**(ต่อ)**	
	การวิเคราะห์ข้อมูล	57
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	58
4	**ผลการวิเคราะห์ข้อมูล**	61
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	61
	การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	61
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	62
5	**สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ**	79
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	79
	สมมติฐานของการวิจัย	79
	วิธีการดำเนินการวิจัย	79
	การวิเคราะห์ข้อมูล	81
	สรุปผลการวิจัย	82
	อภิปรายผล	82
	ข้อค้นพบจากงานวิจัยในครั้งนี้	89
	ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป	89
บรรณานุกรม		91
ภาคผนวก		100
	ภาคผนวก ก	101
	ภาคผนวก ข	103
	ภาคผนวก ค	108
	ภาคผนวก ง	110
ประวัติย่อผู้วิจัย		120

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนผู้ปกครองของนักเรียนชั้นอนุบาล 1 และ อนุบาล 2 ที่นับถือศาสนาอิสลามของสำนักงานเขตสะพานสูงจำแนกตามโรงเรียน	53
2	จำนวนผู้ปกครองที่นับถือศาสนาอิสลามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	54
3	จำนวนและร้อยละของปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยผู้ตอบแบบสอบถาม	62
4	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน	63
5	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	63
6	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน ด้านการสนับสนุนโรงเรียน.....	65
7	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีต่อการบริหารจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูและผู้บริหาร	67
8	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนจำแนกตามระดับการศึกษา	69
9	ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน เป็นรายด้านตามระดับการศึกษาของผู้ปกครอง	70
10	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนจำแนกตามอาชีพ	71
11	ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนเป็นรายด้านจำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง	72
12	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนจำแนกตามอายุ	73
13	ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนเป็นรายด้านตามอายุของผู้ปกครอง	74
14	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนจำแนกรายได้ต่อเดือนของครอบครัว	75
15	ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนจำแนกตามรายได้ต่อเดือนของครอบครัว	76

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
16	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนจำแนกตามความสัมพันธ์กับเด็ก ……..	77
17	ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนเป็นรายด้านตามความสัมพันธ์กับเด็ก ……	78
18	วิเคราะห์ความคิดเห็นอื่นๆ ……..	79

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ **หน้า**

1 กรอบแนวคิดของการวิจัย 6

2 ผลการมีส่วนร่วมในองค์การ 9

บทที่ 1
บทนำ

ภูมิหลัง

การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาที่จัดให้แก่เด็กอายุแรกเกิดถึง 6 ปี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการครบองค์รวม ซึ่งได้แก่ พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย และความสามารถของแต่ละบุคคลภายใต้สิ่งแวดล้อมของการเรียนรู้ที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตทางสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ ฉะนั้นการปลูกฝังให้เด็กเป็นคนดี เก่ง มีสุขสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้นั้นจะต้องได้รับความร่วมมือและร่วมรับผิดชอบจากหลาย ๆฝ่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งพ่อแม่ผู้ปกครอง เพราะเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดเด็กมากที่สุด ดังนั้นเพื่อให้เด็กปฐมวัยเติบโตเป็นอนาคตของชาติที่มีประสิทธิภาพนั้น รัฐบาลจึงกำหนดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการบทบาทในการเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาเด็กไว้ดังนี้ การมีส่วนร่วมของสังคมในการจัดการศึกษา (มาตรา 8) ด้านการจัดการศึกษาภาคบังคับและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (มาตรา11 และมาตรา 12) แนวการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ให้มีการประสานความร่วมมือกับพ่อแม่ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนเพื่อร่วมกันในการพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพและให้สถานศึกษาร่วมมือกับครอบครัว ชุมชน ในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษา อบรม มีการแสวงหาความรู้ข้อมูลข่าวสารและรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆเพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ (มาตรา24 และมาตรา 29) ตลอดจนการเข้ามามีบทบาทในด้านนโยบายและการทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของโรงเรียน โดยมีพ่อแม่ผู้ปกครองเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในคณะกรรมการสถานศึกษาหรือคณะกรรมการโรงเรียน (มาตรา 40) (มาตรา 58) อันเป็นการเอื้อให้พ่อแม่ผู้ปกครองเป็นหลักในการพัฒนาการศึกษาได้หลายรูปแบบ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2544: 11-14)

พระราชบัญญัติดังกล่าวเน้นให้เห็นความสำคัญของพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นหลักในการพัฒนาการมีส่วนร่วม เพราะถือว่าพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด ดังนั้นสภาพความพร้อมของครอบครัวจึงมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็กด้วย ไม่ว่าจะเป็นฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ระดับการศึกษา การแนะแนวทางให้ลูกผนวกกับคุณภาพประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากโรงเรียน ทั้งนี้ความร่วมมือของพ่อแม่ผู้ปกครอง โรงเรียนรวมไปถึงชุมชนไม่เพียงแต่จะช่วยให้เด็กประสบผลสำเร็จในการเรียนแต่ยังส่งผลถึงความก้าวหน้าในการดำรงชีวิตในอนาคตของเด็กด้วย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2551: 9)

จากงานวิจัยด้านครอบครัวในรอบ 30 ปีที่ผ่านมา พบว่าความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างบ้านและโรงเรียนมีผลอย่างสูงในการเรียนรู้ของเด็กและยังช่วยเด็กมีพัฒนาการที่ดีด้านจิตใจ สังคม

อารมณ์ ซึ่งส่งผลต่อความก้าวหน้าของชีวิตในอนาคตด้วย เช่น ประเทศนิวซีแลนด์ภูมิหลังของครอบครัวมีความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนไม่ว่าจะเป็นชนชั้นทางอาชีพหรือระดับการศึกษาของผู้ปกครอง โครงสร้างของครอบครัว เชื้อชาติ ระดับรายได้ ประเทศอังกฤษและเวลส์ได้กำหนดกฎหมายบังคับให้ทางโรงเรียนจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรระหว่างบ้านและโรงเรียนโดยปรึกษาหารือกับผู้ปกครองก่อน ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทของครอบครัวที่มีต่อคุณภาพการเรียนรู้ของเด็กหนึ่งในเป้าหมาย 8 ประการของการปฏิรูปการศึกษาคือการสร้างความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียนรับผิดชอบร่วมกันในการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย (รุ่งเรือง สุขารมย์. 2544: 12-13)

สภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองแม้ว่าพ่อแม่ผู้ปกครองจะเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมต่าง ๆของโรงเรียน เช่น กิจกรรมวันสำคัญหรือกิจกรรมบริจาคช่วยเหลือสนับสนุนด้านวัตถุก็ตาม หากแต่เป็นการเข้าร่วมเพียงเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการเท่านั้นมิได้เข้ามาร่วมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็กอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตามสำหรับประเทศไทย ครอบครัวโรงเรียนและชุมชนมีความสัมพันธ์กันมาก แน่นอนอย่างยิ่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม วิถีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันและการยึดมั่นในหลักคำสอนตามความเชื่อที่ศรัทธานับถือ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงความเข้มแข็งของชุมชน เพราะฉะนั้นทางโรงเรียนจึงจำเป็นจะต้องทราบเกี่ยวกับภูมิหลัง ขนบธรรมเนียมประเพณีและวิถีทางวัฒนธรรมเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการนำเอาวิถีชีวิตของผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับการพัฒนาการศึกษาให้กับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดึงเอาศักยภาพของภูมิปัญญาท้องถิ่นในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษาหรือกลุ่มผู้ปกครองเครือข่ายไม่ว่าจะเป็นการเชิญมาเป็นวิทยากรให้ความรู้ จัดหาแหล่งเรียนรู้ และร่วมประชุมหารือเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา เป็นต้น ด้วยบริบทของความหลากหลายทางวัฒนธรรมความเชื่อนี้เอง สถาบันทางศาสนาจึงเข้ามามีบทบาทในด้านของการจัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ซึ่งศาสนาอิสลามก็นับเป็นอีกศาสนาหนึ่งที่โรงเรียนจะต้องเข้าถึงหลักการทางศาสนาและวัฒนธรรมด้วยการให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้ปกครองที่จะต้องนำกิจกรรมที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปรับใช้กับการจัดกิจกรรมประสบการณ์ให้กับเด็ก โดยอาศัยความสัมพันธ์กับหลักการของศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีมาเป็นตัวเชื่อมในการนำผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวและผู้วิจัย จึงสนใจศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในด้านการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการสนับสนุนโรงเรียน ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูและผู้บริหาร ผลวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับครูและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนางานเกี่ยวกับการส่งเสริมให้ผู้ปกครองที่นับถือศาสนาอิสลามเข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้แล้วยังเป็นแนวทางของจังหวัดอื่นที่มีผู้ปกครองที่นับถือศาสนาอิสลามได้นำไปปรับใช้ได้อีกด้วย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่เกี่ยวกับด้านการส่งเสริมความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการสนับสนุนโรงเรียน และด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูและผู้บริหาร

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครอง ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ อายุ รายได้ของครอบครัวต่อเดือนและความสัมพันธ์กับเด็ก

3. เพื่อรวบรวมข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการเข้ามาร่วมกิจกรรมการจัดการศึกษา

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงพัฒนาและสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามกับโรงเรียนด้านการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมระหว่างบ้านและโรงเรียนที่เป็นการส่งเสริมให้บุคคลชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ของเด็ก สามารถพัฒนาศักยภาพตามความถนัดและความสนใจส่งเสริมพัฒนาการที่ดีด้านจิตใจ สังคม อารมณ์โดยคำนึงถึงหลักศาสนา เพื่อลดข้อขัดแย้งอันอาจจะเกิดขึ้นเนื่องจากกระบวนการจัดการศึกษาในโรงเรียนภายใต้ความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ปกครองที่นับถือศาสนาอิสลามและเป็นผู้ที่มีบุตรเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 และ 2 ปีการศึกษา 2551 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครเขตสะพานสูง ได้แก่โรงเรียนสุเหร่าทับช้างคลองบน โรงเรียนสุเหร่าลาดบัวขาว โรงเรียนสุเหร่าซีรอและโรงเรียนสามแยกคลองหลอแหล รวมทั้งหมด 838 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ปกครองที่นับถือศาสนาอิสลามของเด็กที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับอนุบาลปีที่ 1 และ 2 จากทั้ง 4 โรงเรียน จำนวน 260 คนโดยใช้สูตรเครซี่; และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970: 608; อ้างอิงจาก พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538: 303) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย(Sample Random Sampling) โดยมีผู้ปกครองที่

นับถือศาสนาอิสลามเป็นหน่วยการสุ่ม ทำการสุ่มโรงเรียนละ 65 คนได้จำนวนผู้ปกครองที่นับถือศาสนาอิสลามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 260 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครองที่นับถือศาสนาอิสลาม ประกอบด้วย

1. ระดับการศึกษา
   1.1 การศึกษาขั้นพื้นฐาน (ประถมศึกษา/มัธยมศึกษา/ปวช./ปวส.)
   1.2 การอุดมศึกษา (ตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป)
2. อาชีพ
   2.1 รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ
   2.2 พนักงานประจำ/ลูกจ้างประจำ
   2.2 อาชีพอิสระ
   2.3 รับจ้างทั่วไป
   2.4 แม่บ้าน/พ่อบ้าน
3. อายุ
   3.1 น้อยกว่าหรือเท่ากับ 25 - 30 ปี
   3.2 มากกว่า 30 ปีขึ้นไป (อายุตั้งแต่ 31 ปีขึ้นไป)
4. รายได้ของครอบครัวต่อเดือน
   4.1 รายได้น้อยกว่า 8,000 บาท
   4.2 รายได้มากกว่า 8,000 บาท
5. ความสัมพันธ์กับเด็ก
   5.1 บิดา
   5.2 มารดา
   5.3 ผู้อุปการะ (บิดา/มารดาบุญธรรมหรือญาติ)

ตัวแปรตาม คือ ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ที่นับถือศาสนาอิสลามต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการสนับสนุนโรงเรียนและด้านการบริหารจัดการเรียนรู้กับครูและผู้บริหาร

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ผู้ปกครองที่นับถือศาสนาอิสลาม หมายถึง ผู้ที่เป็นบิดาหรือมารดา หรือผู้ดูแลรับผิดชอบเด็กที่นับถือศาสนาอิสลามและมีบุตรหรือเด็กที่ดูแลรับผิดชอบอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1–2 ในโรงเรียนสุเหร่าทับช้างคลองบน โรงเรียนสุเหร่าซีรอ โรงเรียนสุเหร่าลาดบัวขาวและโรงเรียนสามแยกคลองหลอแหล สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตสะพานสูง

2. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 และ 2 ที่เป็นบุตรหรือเป็นผู้ที่ได้รับการดูแลจากพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่นับถือศาสนาอิสลาม ของโรงเรียนโรงเรียนสุเหร่าทับช้าง คลองบน โรงเรียนสุเหร่าซีรอ โรงเรียนสุเหร่าลาดบัวขาวและโรงเรียนสามแยกคลองหลอแหล สังกัดกรุงเทพมหานคร

3. ความคิดเห็นของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน หมายถึง ทัศนะ ความรู้สึก ความเข้าใจ ของผู้ปกครองที่มาจากการปฏิบัติตนของผู้ปกครองในการให้ความร่วมมือ สนับสนุนช่วยเหลือ ให้คำแนะนำกับทางโรงเรียนเพื่อเป็นข้อมูลในการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาเด็กร่วมกัน จำแนกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

3.1 การส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง การมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดเกี่ยวกับวิธีการดำเนินชีวิต ความเชื่อ และวัฒนธรรมของชาวอิสลามโดยการเชิญมาเป็นวิทยากรให้คำปรึกษาและคำแนะนำ การบริจาคสื่อและอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับภูมิปัญญา เป็นต้น

3.2 การสนับสนุนโรงเรียน หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของทางโรงเรียนจัดขึ้นไม่ว่าจะเป็นการร่วมมือในการจัดหา/บริจาคทุนทรัพย์ อุปกรณ์การเรียนที่ทางโรงเรียนต้องการ หรือการพบปะพูดคุยให้คำแนะนำ รวมกลุ่มกันเสนอสิ่งดีๆ ให้กับโรงเรียน เช่น พูด คุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูประจำชั้นว่าต้องการหนังสือเกี่ยวกับศาสนามาจัดในมุมใดมุมหนึ่งของห้อง เป็นต้น

3.3 การบริหารจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูและผู้บริหาร หมายถึง การให้คำปรึกษาและการเข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ปกครอง ครูและผู้บริหารโดยการใช้เอกสารและการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ เช่น การเข้าร่วมประชุมกำหนดนโยบายการดำเนินงานของโรงเรียน เป็นต้น

4. โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตสะพานสูง หมายถึงโรงเรียนสุเหร่าทับช้าง คลองบน โรงเรียนสุเหร่าลาดบัวขาว โรงเรียนสุเหร่าซีรอ และโรงเรียนสามแยกคลองหลอแหล

5. ปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครองที่นับถือศาสนาอิสลาม หมายถึง ข้อมูลลักษณะเฉพาะส่วนบุคคลของผู้ปกครองที่นับถือศาสนาอิสลาม ประกอบด้วย ระดับการศึกษา อาชีพ อายุ รายได้ของครอบครัวต่อเดือน และความสัมพันธ์กับเด็ก ดังนี้

5.1 ระดับการศึกษา หมายถึง วุฒิการศึกษาสูงสุดของผู้ปกครอง จำแนกออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้ การศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง ประถมศึกษา/มัธยมศึกษา ปวช./ปวส. และการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป หมายถึง ปริญญาตรี ปริญญาโท

5.2 อาชีพ หมายถึง อาชีพปัจจุบันของผู้ปกครองที่ทำรายได้หลักให้กับครอบครัวแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ,พนักงานประจำ/ ลูกจ้างประจำ, อาชีพอิสระ,รับจ้างทั่วไปและแม่บ้าน/พ่อบ้าน

5.3 อายุ หมายถึง อายุของผู้ปกครองถึงปัจจุบัน จำแนกเป็น กลุ่มดังนี้ อายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 25 – 30 ปีและอายุมากกว่า 31 ปีขึ้นไป

5.4 รายได้ของครอบครัวต่อเดือน หมายถึง รายได้ของผู้ปกครอง ที่ได้รับการประกอบอาชีพต่อเดือนที่กำหนดเป็นรายได้ของครอบครัว จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่ม 1 กลุ่มรายได้น้อยกว่า 8,000 บาท

กลุ่ม 2 กลุ่มรายได้มากกว่า 8,000 บาท

5.5 ความสัมพันธ์กับเด็ก หมายถึง การเกี่ยวข้องของผู้ปกครองกับเด็กแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ บิดา, มารดา, ผู้อุปการะ หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยที่บุคคลนั้นไม่ได้เป็นบิดามารดาที่แท้จริง อาจเป็นบิดาหรือมารดาบุญธรรมหรือญาติของเด็ก

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นถึงความคิดเห็นของพ่อแม่ผู้ปกครองในการเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกรอบและแนวคิดในการวิจัย ไว้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน แตกต่างกัน

2. ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนแตกต่างกัน

3. ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนแตกต่างกัน

4. ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ที่นับถือศาสนาอิสลามที่มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วม กับโรงเรียนแตกต่างกัน

5. ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามที่มีความสัมพันธ์กับเด็กต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนแตกต่างกัน

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารตำรา หนังสือ ปริญญานิพนธ์ รายงานการวิจัย ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาสาระในประเด็นต่างๆ ต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียน

1.1 ความหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย

1.2 ความหมายและความสำคัญของการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง

1.3 รูปแบบและบทบาทของการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง

1.4 วิธีการสร้างการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน

1.5 ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง

1.6 ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการมีส่วนร่วม

1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักปฏิบัติของครอบครัวอิสลาม

2.1 ความหมายของอิสลาม

2.2 หลักปฏิบัติในศาสนาอิสลาม

2.3 วัฒนธรรมของศาสนาอิสลามกับการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

2.4 บทบาทของพ่อแม่และผู้ปกครองอิสลามกับการอบรมเลี้ยงดู

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอิสลามกับโรงเรียน

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย

1.1 ความหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย พบว่ามีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวเนื่องกับบริบทของพ่อแม่ผู้ปกครอง ดังนี้

สุมณฑา พรหมบุญ (2544: 8-11) กล่าวว่า การจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นศึกษาที่มิใช่เชิงปริมาณแต่เป็นการจัดการศึกษาเชิงคุณภาพ ที่เด็กเกิดความงอกงามทางปัญญา อารมณ์ สังคม จริยธรรมและสุขภาพโดยเกิดจากความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน ผู้ปกครองและครู

สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ (2550: 11) ได้กล่าวเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยที่เน้นการขับเคลื่อนการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของเด็กให้เหมาะสมและถูกต้องตามข้อค้นพบในงานวิจัยนั้นว่า จะต้องเป็นการประสานกันระหว่างผู้ปกครอง โรงเรียนและสถาบันอุดมศึกษา ที่มีความเข้าใจถูกต้องตรงกัน

ไพเราะ พุ่มมั่น (2551: 2) ได้กล่าวเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยว่าเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งไปถึงความสอดคล้องกับวิถีชีวิตแบบวัฒนธรรมไทยและมุ่งจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้าง หล่อหลอมให้เด็กเกิดคุณลักษณะการเป็นคนดี เก่ง และมีความสุข โดยมีความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา

นอกจากนี้แล้วหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๔๖ ตามปรัชญาการศึกษาปฐมวัยยังได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีส่วนเกี่ยวเนื่องกับผู้ปกครอง มีใจความว่า ปรัชญาการศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง ๕ ปี (๕ ปี หมายถึงอายุ ๕ ปี ๑๑ เดือน ๒๙ วัน) บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็ก แต่ละคนตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคม-วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม (กรมวิชาการ. 2546: 5)

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาเชิงคุณภาพ ที่จะต้องส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวมอย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพ โดยจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้กับเด็กอันได้แก่การเป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมด้วยการอบรมมารยาททางสังคม การถ่ายทอดวัฒนธรรม เป็นต้น ให้เป็นคนดี เก่งและมีความสุขบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน

1.2 ความหมายและความสำคัญของการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความหมายและความสำคัญของการมีส่วนร่วม พบว่า มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้ ดังนี้

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2537: 182 – 184) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม (Participation)ว่าเป็นการที่บุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุนทำประโยชน์ในเรื่องต่างๆ หรือกิจกรรมต่างๆ อาจเป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจหรือกระบวนการบริหารประสิทธิผลขององค์การขึ้นอยู่กับการรวมพลังของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับองค์การนั้นในการปฏิบัติภาคกิจให้บรรลุเป้าหมาย วิธีการหนึ่งในการรวมพลังความคิด สติปัญญาก็คือ การให้บุคคลมีส่วนร่วมในองค์กรนั้น และบุคคลจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้อง (Involvement) ในการดำเนินการหรือปฏิบัติภารกิจต่างๆ เป็นผลให้บุคคลนั้นมีความผูกพัน (Commitment) ต่อกิจกรรมและองค์การในที่สุด ซึ่งแสดงไว้ตามภาพ ดังนี้

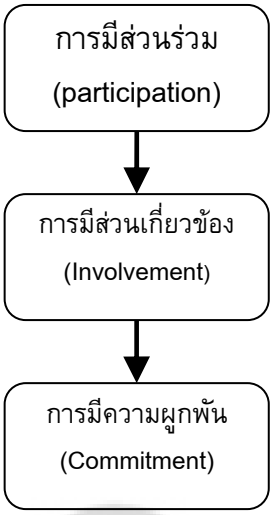

ภาพประกอบ 2 ผลการมีส่วนร่วมในองค์การ

ชูชาติ พ่วงสมจิตร์. (2540: 11) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 4 มิติ คือ มิติที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร มิติที่ 2 มีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนาลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ มิติที่ 3 มีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงานและมิติที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (ชูชาติ พ่วงสมจิตร์. 2540: 11; อ้างอิงจาก White. 1982)

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 119) หมายถึง “การมีส่วนร่วม” การมีบทบาทร่วมกันแสดงถึงความเท่าเทียม มากกว่าและสะท้อนถึง“กระบวนการ”มากขึ้นแทนที่จะมุ่งเฉพาะที่ “ผลลัพธ์”แต่เพียงอย่างเดียวแต่เป็นการร่วมคิด ร่วมทำ และมีส่วนในการตัดสินในร่วมด้วย จึงทำให้เขาถึงระดับนโยบาย แผนงาน ที่จะก่อให้เกิดการเคลื่อนตัวพัฒนาโดยที่ทุกส่วนที่เข้ามามีส่วนร่วมทั้งหมดมีความรับผิดชอบอยู่ในนั้นอย่างไม่มีความแตกต่างกันมากนัก

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542: 28 – 29) กล่าวว่า พ่อแม่ผู้ปกครองต้องเอาใจใส่ดูแลลูกให้ความรักความอบอุ่น ฝึกความพร้อมให้ลูก ช่วยสอนการบ้าน เล่านิทาน เวลาดูโทรทัศน์พ่อแม่ต้องนั่งดูด้วย ต้องอธิบายชี้แนะ ตั้งคำถามให้ลูกตอบ การสอนอ่านของพ่อแม่จะไม่เป็นการบังคับลูก แต่จะใช้กิจกรรมเป็นตัวกระตุ้นให้ลูกอยากอ่าน ไม่ควรดุหรือส่งเสียงดัง เพราะจะทำให้เด็กกลัวและไม่อยากอ่าน เด็กต้องอาศัยพ่อแม่และครูช่วยฝึกสอนให้ถูกวิธี

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2544: 36) กล่าวถึง คุณภาพของโรงเรียนปฐมวัยจะดีได้ต้องมีผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการกับเด็ก โรงเรียนไม่สามารถสอนโดยแยกเด็กออกจากครอบครัว เด็กควรได้เรียนรู้ร่วมกันทั้งทางโรงเรียนและผู้ปกครอง การที่โรงเรียนทำให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมได้จะมีประโยชน์มากและสิ่งที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองนั้นก็คือ คุณค่าของความสัมพันธ์ของผู้ปกครองกับโรงเรียนที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ปกครอง นักเรียนและโรงเรียน ดังนี้

1. ผู้ปกครองและโรงเรียนได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน เกี่ยวกับสถานการณ์ทางบ้านและโรงเรียนของเด็กที่ผู้ปกครองสามารถบอกครู ครูสามารถบอกผู้ปกครองที่จะนำไปสู่การพัฒนาเด็กอย่างมีคุณภาพได้ ลดข้อขัดแย้งระหว่างครูและผู้ปกครอง

2. ผู้ปกครองและโรงเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกับการพัฒนาเด็ก การสอนเด็ก หลักสูตรและการดำเนินการเชิงบริหารงานการศึกษาร่วมกันระหว่างครูและโรงเรียน

3. โรงเรียนสามารถใช้โอกาสการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียน ในการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง ทั้งทางด้านการเลี้ยงดู พัฒนาการการร่วมแก้ปัญหาเด็กกับการเลี้ยงดูและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการสานต่อการเรียนของเด็ก ระหว่างโรงเรียนและบ้านด้วย นอกจากนี้การเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองจะทำให้เกิดผลดีทั้งกับเด็กครูและผู้ปกครอง การที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับการจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ระหว่างบ้าน และโรงเรียน ทำให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพเพราะผู้ปกครอง เปรียบเสมือนแหล่งทรัพยากรบุคคลที่มีค่าที่ครูสามารถนำทักษะ ความรู้ รวมทั้งการค้นหาส่งที่ดีจากชุมชนมาใช้ช่วยให้การศึกษาปฐมวัยมีคุณภาพสูงขึ้น

แฮนด์เดอร์สัน; และเบอรา (Henderson & Berla. 1994) ได้สังเคราะห์เอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชน จำนวน 66 ชิ้น พบว่า มีประเด็นสำคัญ 6 ประเด็น ปรากฏดังนี้

1. ครอบครัวมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของนักเรียนตั้งแต่วัยเด็กเล็กจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนั้น ถ้านโยบายและโปรแกรมที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนกำหนดให้ครอบครัวต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้ก็จะทำให้นโยบายและโปรแกรมนั้น มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนสามารถช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียน และสามารถเรียนจนจบชั้นสูงสุดของโรงเรียนได้

3. การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองสามารถช่วยให้นักเรียนทุกคนในโรงเรียนพัฒนาขึ้นทุกด้านไม่เพียงแต่ลูกของตนเท่านั้น

4. พ่อแม่ผู้ปกครองที่สวมบทบาททั้ง 4 บทบาท คือ เป็นครู เป็นผู้สนับสนุนเป็นผู้พิทักษ์สิทธิ์และเป็นผู้ตัดสินใจ สามารถช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของลูกได้อย่างดี

5. การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของลูกมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกและการกระตุ้นให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมควรใช้กิจกรรมอย่างหลากหลาย

6. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีแนวโน้มขึ้นสูงสุดเมื่อครอบครัวโรงเรียนและองค์กรต่างๆในชุมชนร่วมมือกันในการพัฒนาผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2551: 8-9; อ้างอิงจาก Henderson; & Berla. 1994)

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542: 14-15) กล่าวถึงประเด็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง ตามข้อคิดของ ดร.นีร์ จาร์นีฟ (Dr.Nir Janiv) ว่าองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งนอกเหนือจากตัวเด็กและครูผู้สอนแล้วนั้นในการจัดการศึกษาปฐมวัยควรคำนึงถึงว่าพ่อแม่ถือได้ว่า

เป็นครูคนแรกเป็นแบบอย่างให้แก่ลูก พ่อแม่เป็นบุคคลแรกที่ลูกรู้จักเป็นผู้ปลูกฝังความคิดและพัฒนาบุคลิกภาพตลอดจนค่านิยมต่างๆ ของสังคม จากการวิจัยพบว่าการนำพ่อแม่เข้ามามีส่วนในการให้การศึกษากับลูก ทำให้การศึกษาสำหรับเด็กดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ควรคิดว่าทำอย่างไรเราจึงจะสามารถช่วยให้พ่อแม่ซึ่งเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่งของลูกได้เข้าใจและมีส่วนร่วมในการให้การอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่ลูกเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกอย่างแท้จริง ดังนั้นในการจัดการศึกษาจึงควรมีการรวบรวมเอาพ่อแม่ไว้ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้วย

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จะต้องร่วมตัดสินใจ ร่วมเสียสละ ร่วมพัฒนา ร่วมรับผิดชอบ ร่วมประเมินผลและร่วมกันแก้ปัญหา ที่เป็นการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ระหว่างบ้านและโรงเรียนที่ทำให้เด็กประสบความสำเร็จทางการเรียน ผู้ปกครองได้ร่วมจัดการศึกษากับทางโรงเรียนและโรงเรียนก็ได้จัดการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลายและมีคุณภาพ

1.3 รูปแบบและบทบาทของการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบและบทบาทของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง พบว่า มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าว ไว้ดังนี้

โคเฮน; และอัฟฮอฟ (Cohen; & Uphoff. 1980) ได้สร้างกรอบพื้นฐานเพื่ออธิบายและวิเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วม โดยแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งอาจเป็นการตัดสินใจตั้งแต่ในระยะเริ่มการตัดสินใจในช่วงของกิจกรรม และการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งอาจเป็นไปในรูปของการเข้าร่วมโดยการให้การสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหารและการร่วมมือ รวมทั้งการเข้าร่วมในการร่วมแรงร่วมใจ

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ซึ่งอาจจะเป็นผลประโยชน์ทางวัตถุทางสังคมหรือโดยส่วนตัว

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งนับว่าเป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป (พัชราภา ดินดำ. 2550: 12-13; อ้างอิงจาก Cohen; & Uphoff . 1980: 215-235)

เอปสไตน์ (Epstein. 1980) ได้พัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วม 6 รูปแบบ โดยย่อ มีดังนี้

รูปแบบที่ 1 ทักษะการเลี้ยงดูลูก (Parenting): โรงเรียนช่วยครอบครัวให้มีความรู้และทักษะการดูแลลูก ช่วยเหลือและสนับสนุนลูก เข้าใจพัฒนาการของลูกวัยเยาว์และวัยรุ่น พร้อมทั้งจัดสภาพแวดล้อมในบ้านเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของลูกในแต่ละช่วงอายุและแต่ละระดับชั้น

รูปแบบที่ 2 การสื่อสาร (Communicating): โรงเรียนจัดให้มีการสื่อสารกับครอบครัวเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนและความก้าวหน้าของนักเรียน โดยเน้นการสื่อสารแบบสองทางคือจากโรงเรียนสู่บ้านและจากบ้านสู่โรงเรียน

รูปแบบที่ 3 การอาสาสมัคร (Volunteering): โรงเรียนโน้มน้าวให้ครอบครัวเป็นอาสาสมัครที่โรงเรียนโดยปรับปรุงวิธีการคัดเลือกผู้ที่จะมาอาสาสมัคร การอบรม การจัดตารางเวลาให้เหมาะสม พร้อมทั้งเชิญชวนให้ร่วมประชุมเพื่อร่วมพัฒนาลูก

รูปแบบที่ 4 การเรียนรู้ที่บ้าน (Learning at Home): โรงเรียนโน้มน้าวครอบครัวให้ช่วยเหลือการเรียนของลูกที่บ้านรวมทั้งกิจกรรมด้านวิชาการอื่นๆ และ การตัดสินใจต่างๆ

รูปแบบที่ 5 การตัดสินใจ (Decision Making): โรงเรียนเชิญชวนครอบครัวให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจของโรงเรียน ร่วมการบริหารจัดการร่วมกิจกรรมพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของเด็กผ่านสมาคมพ่อแม่ผู้ปกครอง คณะกรรมการสภาที่ปรึกษาและองค์กรเกี่ยวกับพ่อแม่ผู้ปกครอง

รูปแบบที่ 6 การมีส่วนร่วมกับชุมชน (Collaborating with Community): โรงเรียนร่วมกับครอบครัวประสานกับแหล่งเรียนรู้ต่างๆในชุมชน เช่นบริษัทห้างร้านต่างๆ หน่วยงานภาครัฐ วิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัย หรือหน่วยงานอื่นๆเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน การทำหน้าที่ของครอบครัวและการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2551: 12-13; อ้างอิงจาก Epstein. 1980)

อรุณี หรดาล (2536: 6) ได้อธิบาย รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมที่บ้าน หมายถึง การที่ผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาปฐมวัยในการให้ข้อคิดเห็นเสริมประสบการณ์และการเรียนรู้ สร้างลักษณะนิสัยที่ดี รวมทั้งการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กขณะอยู่บ้าน ซึ่งผู้ปกครองสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การอ่านหนังสือให้เด็กฟัง ให้เด็กหัดช่วยเหลือตนเอง ช่วยให้คำแนะนำเด็กเกี่ยวกับการทำงานที่ครูมอบหมาย การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เป็นต้น

2. การมีส่วนร่วมในการศึกษา หมายถึงการที่ผู้ปกครองเข้าไปร่วมกิจกรรม หรือช่วยเหลืองานของสถานศึกษาปฐมวัยที่จัดขึ้น เช่น การเข้าร่วมประชุมผู้ปกครอง การไปทัศนศึกษาร่วมกับสถานศึกษา การร่วมกิจกรรมในวันหยุดเป็นต้น

บทบาทของผู้ปกครองด้านการสนับสนุนโรงเรียน

ครอบครัว เป็นสถาบันสังคมแห่งแรกที่ทำให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่ดีของสังคม บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองจึงมีความสำคัญต่อเด็ก ต่อสังคมและประเทศชาติ ทั้งนี้บทบาทที่สำคัญก็คือ การพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก นักจิตวิทยาพัฒนาการต่างเห็นพ้องต้องกันว่า ในช่วง 5 ปีแรกของชีวิตเป็นช่วงสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพ เพราะเด็กในวัยนี้หากได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกต้องด้วยความรักความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ก็จะสามารถช่วยกล่อมเกลาให้เด็กมีความเจริญเติบโตสมบูรณ์ทั้งกายและใจมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีบุคลิกภาพที่มั่นคงไม่อ่อนไหวง่าย มีความหนักแน่นและเห็นคุณค่าในตนเองอยากจะแสดงออกถึงความสามารถ ความคิดสร้างสรรค์ เพื่อความสำเร็จให้ปรากฏเป็นที่ยอมรับแก่ครอบครัว ดังที่ มอนเตสเซอรี่ (Montessori) กล่าวว่า พ่อแม่เป็นบุคคลสำคัญต่อการเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เนื่องด้วยเด็กทุกคนเกิดมาใน

สภาพที่สะอาดบริสุทธิ์เปรียบเสมือนผ้าขาวที่พ่อแม่จะแต้มสีใดๆก็ทำได้ด้วยการประพฤติปฏิบัติที่มีต่อเด็ก บทบาทของพ่อแม่ในการเลี้ยงดู มี 3 ประการ คือ

1. ผู้ให้การเลี้ยงดูเพื่อเสริมสร้างสุขภาพกายและใจที่ดีให้กับเด็กบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครอง คือ การดูแลเด็กที่ดี ดังนี้

1.1 เสริมสร้างความแข็งแรงและสุขภาพร่างกายที่ดี ด้วยการ

- ให้อาหาร
- ให้ออกกำลังกาย
- ให้พักผ่อน
- ให้ภูมิคุ้มกัน
- ให้การรักษา
- ให้ความเป็นอยู่ที่ดี
- ให้การป้องกันอุบัติเหตุ

1.2 สร้างสุขภาพจิตที่ดีด้วย

- ให้ความรักความอบอุ่น
- สร้างความเป็นสมาชิกที่ดี
- สร้างความมั่นใจให้กับเด็ก

2. ผู้ให้การศึกษาเบื้องต้น ด้วยการสอนและการฝึกแก่เด็ก

2.1 สร้างเสริมนิสัยที่ดี

- สร้างความมีวินัย
- สร้างมารยามทางสังคม
- สร้างความรักในขนบธรรมเนียมประเพณี
- สร้างความรักแก่สังคม

2.2 สั่งสอนอบรมเพื่อแก้นิสัยหรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

3. ผู้ส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ดังกล่าวแล้วว่า พ่อแม่ไม่ใช่เฉพาะผู้เลี้ยงให้เด็กเจริญเติบโต เป็นผู้สั่งสอนเท่านั้น แต่พ่อแม่ต้องเป็นผู้เอื้ออำนวยให้เด็กได้เรียนรู้ เพื่อสร้างเสริมพัฒนาการตามวัย ด้วยการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนด้วยการปฏิบัติดังนี้

3.1 เปิดโอกาสให้มีประสบการณ์การเรียนรู้ตามวัย จากการเล่น การคิด การพัฒนาต่างๆ ตามความสนใจ ภายใต้คำแนะนำช่วยเหลือที่เหมาะสม เช่น ให้เด็กได้สร้างสิ่งประดิษฐ์ที่ตนชอบ ให้เล่นเกมกับเพื่อนๆ

3.2 การกระทำตนและครอบครัวเป็นตัวอย่างการเรียนรู้ของเด็ก ทั้งด้านเจตคติ และค่านิยมที่สอดคล้องกับสังคม ไม่สร้างความคับข้องใจให้กับเด็ก

3.3 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ถ้าเด็กสนใจ เช่น เด็กต้องการเล่นดนตรีก็ให้เล่นดนตรี แต่ทั้งนี้ต้องให้คำแนะนำกับเด็ก และช่วยเหลือเด็กให้ทราบว่า ความสนใจ

นั้นๆ เด็กควรปฏิบัติอย่างไร เพื่อให้เด็กเข้าใจไม่สร้างความเครียดให้กับเด็ก (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2542: 20-21)

กุมภัณฑ์ จุนโท (วันดี เกตุบรม. 2545: 27-28; อ้างอิงจาก กุมภัณฑ์ จุนโท. 2543: 35-40) กล่าวเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองที่ทางโรงเรียนปรารถนาให้มีขึ้นและผู้ปกครองสามารถช่วยเหลือโรงเรียนได้ มีดังนี้

1. การเข้ามาช่วยเหลือครูในการดูแลผู้เรียนทั้งบุตรหลานของตนเองและผู้อื่น

2. การเข้ามาให้ความรู้และความคิด ประสบการณ์ที่เชี่ยวชาญลึกซึ้งแก่ผู้เรียน โดยเฉพาะ"พาทำ" สิ่งต่างๆที่สืบทอดประเพณี วัฒนธรรมอันดีงามของสังคม ชุมชนสืบไป

3. การร่วมเรียนรู้กับ ครูเกี่ยวกับพฤติกรรมแนวทางการเรียนรู้ของผู้เรียนและแนวทางให้การสนับสนุน การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มที่ในแต่ละวัย แต่ละเรื่องที่ต้องการ

4. การเป็นผู้ให้และรับข้อมูล เกี่ยวกับผู้เรียน ตลอดจนการนำเอาข้อมูลมาใช้ในการวางแผนพัฒนาผู้เรียนที่เป็นลูกหลานร่วมกับครู และวางแผนการพัฒนาผู้เรียนทั่วไปให้มีคุณสมบัติที่เหมาะสมที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

5. การจัดการเรียนรู้เพิ่มเติม ให้แก่ผู้เรียนนอกเหนือจากโรงเรียนจัดเตรียมให้ โดยเฉพาะเป็นการจัดการเรียนรู้ในลักษณะที่ช่วยเสริมให้ความหมายและช่วยพัฒนาผู้เรียนได้เต็มศักยภาพมากยิ่งขึ้น

นอกจากบทบาทที่กล่าวมาแล้วยังพบว่าผู้ปกครองที่มีความสามารถเฉพาะตัวหรือที่เรียกกันว่าปราชญ์ เช่น ศิลปินพื้นบ้านด้านต่างๆทั้งหัตถกรรม จิตรกรรมและการละเล่น ผู้อาวุโสที่เป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้าน พระสงฆ์ หมอชาวบ้าน พ่อเพลง แม่เพลง นายหนัง เป็นต้น สามารถเข้าร่วมสนับสนุนโรงเรียนด้วยวิธีการถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็กที่เป็นอนาคตของชาติได้อีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งวิโรจน์ สารรัตนะ (2541: 94-95) มีความคิดว่าผู้จัดการศึกษาต้องถือว่าการศึกษาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับวิถีดำเนินชีวิตและยอมรับภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านั้นเข้าสู่ระบบการศึกษาโดยบุคลากรทางการศึกษาต้องศึกษาค้นคว้าให้เข้าใจภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นใดที่สำคัญจำเป็นต่อการพัฒนาและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นก่อนนำมาสอนหรือพัฒนา ทั้งนี้โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเพราะภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นผลดีของคนในท้องถิ่นที่มีระบบคิด และวิธีปฏิบัติผสมผสานระหว่าง "คุณค่า" กับ "มูลค่า" ได้อย่างลงตัวสั่งสมสืบทอดกันมานานอย่างเป็นระบบในลักษณะองค์รวมเพื่อให้การดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างผาสุก

การถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่เด็กใช้กิจกรรมการถ่ายทอดง่ายไม่ซับซ้อนมีความสนุกสนานและดึงดูดใจ เช่น การละเล่น การเล่านิทาน การลองทำ การเล่นปริศนาคำทาย เป็นต้น การถ่ายทอดแก่ผู้ใหญ่ วิธีการถ่ายทอดมีหลายรูปแบบ เช่น การบอกเล่าโดยตรงหรือเล่าโดยการผ่านทางพิธีสู่ขวัญ พิธีกรรมทางศาสนา พิธีกรรมตามขนบธรรมเนียมต่างๆ ดังเห็นได้โดยทั่วไปในพิธีการแต่งงานของทุกท้องถิ่น จะมีขั้นตอนมีคำสอนที่ผู้ใหญ่สอนคู่บ่าวสาวในการครองเรือนและประกอบอาชีพ เป็นต้น นอกจากนี้วิธีการถ่ายทอดจะออกมาในรูปแบบของ คำร้องในการละเล่นต่างๆ เช่น ลิเก ลำตัด โนราห์ หนังตะลุง กลอนลำ คำผญา คำสอย คำซอ ที่ได้สอดแทรกคติธรรม ขนบธรรมเนียม

ประเพณี การปกครอง การประกอบอาชีพ การรักษาโรคพื้นบ้าน รวมทั้งการปฏิบัติตามจารีตประเพณีต่างๆ (สามารถ จันทร์สูรย์. 2534: 13–14)

นฤมล ตันธสุรเชษฐ์ (ยุพา ทรัพย์อุไรรัตน์. 2537: 50; อ้างอิงจาก นฤมล ตันธสุรเชษฐ์. 2533) ได้จัดให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแหล่งวิทยาการในชุมชนประเภทหนึ่งโดยได้จัดแบ่งแหล่งวิทยาการประเภทบุคคลไว้ดังนี้ คือ 1) แหล่งวิทยาการชุมชนที่แต่งตั้งเป็นทางการ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พัฒนากร ฯลฯ 2) แหล่งวิทยาการชุมชนที่เป็นตามสถานะและบทบาทในสังคม เช่น ครู ผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ฯลฯ 3) แหล่งวิทยาการชุมชนที่เป็นไปโดยอาชีพ เช่น ครู แพทย์ พยาบาล ตำรวจ ช่างฝีมือต่าง ๆ 4) แหล่งวิทยาการชุมชนที่เป็นไปโดยความสามารถเฉพาะตัว เช่น ศิลปิน ช่างฝีมือ ผู้รู้ ผู้ปฏิบัติที่เรียนรู้ ค้นคว้ามาหรือประสบการณ์ต่าง ๆ 5) แหล่งวิทยาการชุมชนที่ถือเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน ผู้รู้ ผู้อาวุโสที่เป็นเคารพนับถือของชาวบ้าน พระสงฆ์ หมอชาวบ้าน พ่อเพลง แม่เพลง นายหนัง ศิลปินพื้นบ้าน ด้านต่าง ๆ ทั้งหัตถกรรม จิตรกรรม และการละเล่น

การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนมีวิธีการดำเนินการ 6 ประการ ได้แก่

1. เชิญผู้รู้ในท้องถิ่นมาร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน
2. ให้นักเรียนออกไปศึกษาและฝึกงานที่บ้าน หรือสถานประกอบการของปราชญ์ท้องถิ่น
3. เชิญผู้รู้ในท้องถิ่นมาร่วมสอน
4. นำสิ่งที่เป็นองค์ความรู้ในท้องถิ่นมาสอดแทรกในเนื้อหาวิชาที่สอน
5. ให้นักเรียนออกไปสำรวจข้อมูลท้องถิ่น แล้วครูผู้สอนนำมาจัดการเรียนการสอน
6. จัดพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น หรืออุทยานการศึกษา (กรมวิชาการ (2542: 23)

สรุปได้ว่า การสนับสนุนโรงเรียนด้านการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ การถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาให้กับเยาวชนรุ่นหลัง ซึ่งครูสามารถนำกิจกรรมไปปรับใช้กับเด็กได้หลากหลายรูปแบบ เช่น ภูมิปัญญานำมาปรับใช้กับงานสอน ภูมิปัญญานำมาใช้กับการถ่ายโอนชีวิต ภูมิปัญญานำมาเป็นกิจกรรมเชื่อมระหว่างโรงเรียนสู่บ้านและจากบ้านสู่โรงเรียน

บทบาทของผู้ปกครองด้านการบริหารจัดการเรียนรู้

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 118-120) ได้กล่าวเกี่ยวกับ บทบาทของผู้ปกครองในฐานะของ “การมีส่วนร่วม” ในกิจการการศึกษาของโรงเรียนสามารถสะท้อนออกได้ในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. การเป็นกรรมการหรือสมาชิกที่กระตือรือร้นของสมาคมผู้ปกครอง
2. การแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ต่อแผนปฏิบัติงาน หรือคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน

3. การเป็นวิทยาการ ครูพิเศษ หรือมีบทบาทในโครงการด้านต่างๆ ที่โรงเรียนดำเนินงาน หรืออาจมาจากการริเริ่มกระทั่งดำเนินการโดยกลุ่มผู้ปกครองเอง

4. การร่วมในการระดมทรัพยากรและความร่วมมือของชุมชนสนับสนุนโรงเรียน

5. การเป็นกรรมการในคณะกรรมการสถานศึกษา ที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายบริหารการจัดการสถานศึกษาโดยตรง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวถึงบทบาทมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเอาไว้ในหลายๆ ประการพร้อมทั้งมีบทบัญญัติที่รัฐพึงต้องให้ความคุ้มครองสนับสนุนแก่พ่อแม่ครอบครัว อยู่ครบถ้วนตามสมควรแต่ประการที่สำคัญที่สุด คือ **บทบัญญัติในมาตราที่ 40** ที่ให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องมี “คณะกรรมการสถานศึกษา” ทำหน้าที่กำกับสนับสนุนการดำเนินกิจการของสถานศึกษา เป็นการบริหารโดยคณะบุคคล แทนที่จะให้อำนาจแก่บุคคลซึ่งเป็นเจ้าของกิจการหรือผู้บริหารสูงสุดแต่เพียงคนเดียว และในองค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษากำหนดให้มี “ผู้แทนผู้ปกครอง” ร่วมอยู่ด้วย เท่ากับยืนยันสิทธิและทำให้บทบาทการมีส่วนร่วมของครอบครัวในทางการศึกษา ก้าวถึงขั้นมีส่วนในการบริหารการจัดการสถานศึกษาด้วย **บทบัญญัติในมาตราที่ 12** ที่ให้สิทธิแก่ครอบครัวในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ลูกหลานของตนเองได้นอกเหนือไปจากที่รัฐ เอกชน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการอยู่ สิทธิในประการนี้ได้ยกบทบาทของครอบครัวอาจได้ว่ามาถึงขั้นสูงสุด คือ จากนี้ครอบครัวไม่เพียงจะมีบทบาทได้ทั้งการให้ความร่วมมือ การมีส่วนร่วม ยังสามารถที่จะเป็นผู้ดำเนินการ “**จัดการศึกษาโดยตรง**” ให้กับบุตรหลานด้วยถ้ามีความต้องการ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2544. 35)

สรุปได้ว่า บทบาทของผู้ปกครองในการบริหารจัดการเรียนรู้เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครู ผู้บริหาร ในการเสริมสร้างประสบการณ์สานต่อจากทางโรงเรียน บทบาทของผู้ปกครองเป็นได้ทั้งการให้ความร่วมมือ การมีส่วนร่วม และยังสามารถที่จะเป็นผู้ดำเนินการ จัดการศึกษาโดยตรง ให้กับบุตรหลานได้อีกด้วย

1.4 วิธีการสร้างการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองให้ประโยชน์หลากหลายทั้งต่อผู้ปกครอง ครู และเด็ก ดังนั้นครูควรจัดกิจกรรมที่ให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างน้อย 4 วิธี คือ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2544 ก: 32 – 34; อ้างอิงจาก Morrison. 2000: 363 – 364. Education and Development of Infants, Toddlers and Preschoolers)

1. วิธีให้มีส่วนร่วมในการทำงานเป็นวิธีที่มุ่งให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานตามความสามารถของผู้ปกครองเอง เช่น การเป็นผู้ช่วยครู การเป็นพี่เลี้ยงเด็ก การหาทุน การร่วมทำงานธุรการ เป็นต้น การมีส่วนร่วมแบบนี้ผู้ปกครองจะได้ผลประโยชน์ร่วมด้วยและค่อนข้างเป็นเอกเทศ

2. วิธีให้มีส่วนร่วมโดยเน้นกระบวนการ เป็นการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการศึกษาเป็นผู้ให้แนวคิด เสนอแนะในการจัดการศึกษา เช่น การวางแผนหลักสูตร การคัดเลือกตำรา การวางมาตรฐานการทำงาน เป็นต้น วิธีการนี้กำลังแพร่หลาย เพราะทั้งผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการตัดสินใจทางการศึกษา

3. วิธีการมีส่วนร่วมโดยเน้นการพัฒนา เป็นการมีส่วนร่วมที่มุ่งพัฒนาคุณภาพครอบครัวเป็นหลัก ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครองโดยตรง เพราะผู้ปกครองที่เข้าร่วมจะได้เรียนรู้ และวิธีปฏิบัติที่เป็นการสร้างเสริมครอบครัว การมีส่วนร่วมลักษณะนี้พบในโครงการการร่วมมือของโรงเรียนชุมชน โรงเรียนสหกรณ์และโครงการเฮดสตาร์ทของสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

4. วิธีการมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ คือ การประมวลวิธีการดังกล่าวข้างต้นมาประสานกัน โดยเน้นครอบครัวเป็นศูนย์กลางให้ครอบครัวมีทั้งส่วนร่วมในการตัดสินใจ และกิจกรรมของโรงเรียน ซึ่งจากการวิจัยพบว่าผู้ปกครองร้อยละ 50.15 สนใจเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนมากที่สุด ส่วนกิจกรรมรับฟังแลกเปลี่ยนความรู้ หรือให้การปรึกษาต้องการน้อยมาก (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2541: 69)

ทัศนา แสวงศักดิ์ (นุชนาฏเรขา สุขดา. 2547: 33; อ้างอิงจาก ทัศนา แสวงศักดิ์. 2542: 73-71) กล่าวเกี่ยวกับวิธีสร้างการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนอาจทำได้หลายวิธี ซึ่งสามารถแบ่งได้ 3 ด้านใหญ่ดังนี้

1. กิจกรรมที่นำเข้าสู่โรงเรียน

1.1 การจัดนิทรรศการ เป็นการแสดงผลงานทางวิชาการของโรงเรียนให้ประชาชนทราบและกิจกรรมนี้ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนให้เห็นผลงานและความสามารถของครูอันจะก่อให้เกิดความศรัทธาต่อโรงเรียน

1.2 การจัดงานประจำปีของโรงเรียน เป็นการดึงประชาชนเข้าชมกิจการและผลงานของโรงเรียน รวมทั้งเป็นการแสดงความสามารถของนักเรียนในด้านต่างๆ เช่นละคร ฟ้อนรำ ดนตรี เป็นต้น

1.3 การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรม เช่น การจัดงานวันขึ้นปีใหม่ วันลอยกระทง ฯลฯ แล้วเชิญผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม ตลอดจนจัดป้ายนิเทศให้ความรู้ประกอบในวันสำคัญนั้นๆ

1.4 การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนโดยเชิญประธานเข้ามามีส่วนร่วม เช่น กิจกรรมวันครู วันแม่ฯลฯ

1.5 การจัดงานแจกประกาศนียบัตรแก่นักเรียน

1.6 เชิญประชาชน ผู้ปกครองที่มีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาการต่างๆมาเป็นวิทยากร

2. กิจกรรมที่โรงเรียนออกสู่ชุมชน

2.1 การจัดทัศนศึกษาภายในชุมชน

2.2 การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

2.3 การจัดสัปดาห์แห่งความสะอาด

3. การให้บริการชุมชน

3.1 ด้านอาคารสถานที่ ในการประกอบกิจกรรมที่มีคนจำนวนมาก

3.2 ด้านเครื่องใช้

3.3 ด้านความรู้ โรงเรียนควรจัดรายการประเภทให้ความรู้แก่ประชาชน เช่นการเลี้ยงดูทารก การอนามัย เป็นต้น

สรุปได้ว่า วิธีการสร้างการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนนั้นเป็นลำดับขั้นตอนที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่าง พ่อแม่ผู้ปกครองและโรงเรียน ที่ได้แก่ การช่วยเหลือผู้ปกครองในการพัฒนาความรู้ การสร้างประสิทธิภาพในการติดต่อสื่อสาร การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามาเป็นอาสาสมัครช่วยโรงเรียน การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหาร เป็นต้น

การทำหน้าที่ของครู

สุมาลี คุ้มชัยสกุล (2544: 17) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านการพัฒนาการศึกษาจะสำเร็จลงได้ด้วยวิธีการสร้างการมีส่วนร่วมในการทำหน้าที่ของครูและการทำหน้าที่ของโรงเรียนอันจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองได้ดังนี้ คือ

1. ครูต้องออกแบบกิจกรรมและวางแผนกิจกรรมที่กำหนดให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมอย่างชัดเจนว่าต้องการให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมระดับใด ลักษณะใด และมากน้อยเพียงไร

2. ครูต้องประสานแผนและข้อมูลไปสู่ผู้ปกครองให้เกิดความชัดเจน ต้องมีทักษะการจัดการและการจัดสื่อสารที่ดีโดยเฉพาะการสื่อสารทางตรง ทั้งยังต้องมีความสม่ำเสมอจึงจะทำให้การดำเนินกิจกรรมเกิดความราบรื่นและได้ผล

3. ครูต้องมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ครูต้องฝึกคน หรือเตรียมตนเองไว้ให้พร้อมในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหรือการมีปฏิสัมพันธ์กับเหตุการณ์เฉพาะหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ครูต้องเป็นนักวิจัยและสามารถใช้และเก็บรวมรวมข้อมูลจากการปฏิบัติงานในแต่ละบทบาททั้งในส่วนของผู้ปกครองและตนเองเพื่อนำไปสู่การศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ และพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและเด็กต่อไป

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านการพัฒนาการศึกษานั้น ครูจะต้องเข้าถึงผู้ปกครองในการสร้างทัศนคติที่ดีต่อกันเพื่อให้เกิดพลังในการมาร่วม อันได้แก่ การเป็นผู้ริเริ่มประสานงาน แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและการเป็นนักวิจัยในการพัฒนาการมีส่วนร่วม

การทำหน้าที่ของโรงเรียน

โรงเรียนควรมีนโยบายและบรรยากาศที่เปิดกว้าง เอื้อเฟื้อและเป็นมิตรต่อผู้ปกครองและควรมีวิธีการสื่อสารทำความเข้าใจกับทุกฝ่าย

อภิญญา เวชยชัย (2544: 153-157) ได้สรุปวิธีการที่เหมาะสมในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในสังคมไทย ดังนี้ คือ

1. การเชิญผู้ปกครอง และผู้อาวุโส กรรมการชุมชน การเยี่ยมโรงเรียน และจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองได้มีโอกาสพบปะกับครู เห็นกิจวัตรการเรียนของเด็ก เห็นสภาพแวดล้อมที่ทางโรงเรียนจัดให้แก่เด็กที่โรงเรียน ร่วมคิดร่วมประชุมในหัวข้อต่างๆ ในเวลาและสถานการณ์ที่เหมาะสม

2. การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของเด็ก เช่น การจัดห้องพบปะสังสรรค์แบบไม่เป็นทางการ เพื่อเป็นที่ที่ผู้ปกครองได้มาพักรอเด็กและได้พบปะกันอย่างไม่เป็นทางการ มีการจัดข้อมูลต่างๆ ให้ทราบ มีเอกสารหนังสือที่เป็นประโยชน์ให้อ่าน หรือร่วมหารือกัน ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ระหว่ากันและกันเกิดขึ้นก่อนนำไปสู่การยกระดับความสัมพันธ์กับทางโรงเรียนต่อไป

3. การเชิญผู้ปกครองเป็นอาสาสมัครในงานด้านต่างๆ เช่น การเป็นครูร่วมสอน การเป็นโค้ชนักกีฬาการติวหรือสอนพิเศษในความรู้เฉพาะด้าน การรับเป็นเจ้าภาพในการสนับสนุนค่าเดินทางทัศนศึกษาในบางรายการ การเปิดสถานที่ทำงานของผู้ปกครองให้เด็กๆ ดูงาน ไปฝึกงาน การจัดคณะเจ้าหน้าที่ของบริษัทให้ความรู้เสริมในเรื่องการงานอาชีพที่เด็กๆ มีความสนใจ การคิดค้นรูปแบบการชักชวนที่สร้างสรรค์อาจช่วยให้ผู้ปกครองมีความพอใจและมีความสนใจพิเศษมากขึ้นในการเข้าร่วม และควรมีการชี้แจงบทบาทหน้าที่ในงานที่โรงเรียนต้องการขอความร่วมมือ

4. การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการในหัวข้อต่างๆ ที่หลากหลาย โดยมีการกำหนดปฏิทินการประชุมไว้ล่วงหน้า เพื่อปลุกเร้าความสนใจและจะได้เตรียมตัวและเวลาไว้ก่อนล่วงหน้า

5. การจัดกิจกรรมตามวาระ เช่น การจัดติววิชาต่างๆ ในช่วงใกล้สอบโดยอาศัยทรัพยากรจากศิษย์เก่า รุ่นพี่ ผู้ปกครองบางท่านที่มีความรู้ด้านนั้นอยู่แล้วมาช่วยให้ความรู้พิเศษเพิ่มเติม โดยโรงเรียนจัดหาที่รับรอง หรืออำนวยความสะดวกอย่างเหมาะสม

6. การจัดทำเอกสาร จดหมายข่าวจากโรงเรียนถึงผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ โดยหาอาสาสมัครผู้ร่วมเรียน ผู้ร่วมค้นหาข้อมูลจากกลุ่มผู้ปกครองที่มีความสนใจ

7. คณะกรรมการสมาคมผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ควรร่วมกันกำหนดนโยบายการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองให้ชัดเจนมากขึ้น โดยอาจเริ่มต้นจากการศึกษาทำความเข้าใจสิทธิอำนาจหน้าที่ของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในสาระสำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 การร่วมกันศึกษาติดตามนโยบาย มาตรการในการแสวงหาการมีส่วนร่วมจากหลายรูปแบบ หลายบทบาท เพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเห็นทางเลือกและแนวทางที่ตนจะเขาร่วมได้มากขึ้น

8. ในการกำหนดบทบาทและแนวทางดังกล่าว ควรมีการกำหนดขอบเขตอำนาจ ความรับผิดชอบในส่วนผู้ปกครองให้ชัดเจน การกระจายอำนาจให้ผู้ปกครองเข้ามาร่วมและมอบอำนาจการตัดสินใจบางระดับให้ จะส่งผลให้ผู้ปกครองเข้าใจขอบเขตบทบาทที่ชัดเจนรู้สึกมีพันธะผูกพันเข้าร่วมงานโดยความตั้งใจและเต็มใจมากขึ้น

9. โรงเรียนควรทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน อำนวยความสะดวกให้ครอบครัวเข้ามาร่วมงาน โดยทำหน้าที่ประสานและให้ข้อมูลข้อเท็จจริงตามที่ผู้ปกครองต้องการหรืออาจจัดให้บุคลากรที่

เป็นตัวแทนของผู้บริหาร เข้ามาทำหน้าประสานอย่างใกล้ชิดมากขึ้นเพื่อติดตามผู้ปกครอง และพัฒนาความสัมพันธ์ให้สามารถเข้ามาร่วมมือกับโรงเรียนอย่างใกล้ชิดมากขึ้น

10. การกำหนดกิจกรรมพัฒนาความสัมพันธ์กับครอบครัวในลักษณะต่างๆ โรงเรียนและผู้ปกครองควรมีการคิดค้นรูปแบบกิจกรรมและมีการกำหนดให้หลากหลาย เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ตามความสนใจของตนมากขึ้น

11. การส่งข่าวสารข้อมูลถึงพ่อแม่ ผู้ปกครอง อย่างไม่เป็นทางการ ด้วยจดหมายที่ไม่มีลักษณะเป็นทางการมากเกินไป ซึ่งอาจเป็นจดหมายที่ครูเขียนถึงผู้ปกครองบางรายด้วยตนเอง เพื่อบอกเล่าข้อมูลเกี่ยวกับเด็กในด้านต่างๆ ที่มีลักษณะเฉพาะ

12. การเยี่ยมบ้าน โดยผู้แทนผู้ปกครองและครูที่เด็กมีความสนิทสนมด้วย ในกรณีที่เด็กบางรายอาจจะมีความจำเป็นที่ครูต้องแลกเปลี่ยนข้อมูลกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และไม่สามารถนัดพบกันที่โรงเรียนได้หรือทางผู้ปกครองไม่ว่าที่จะมาพบครูของเด็กในโรงเรียน

13. การจัดประชุม ฝึกอบรมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาความรู้ความเข้าใจกัน โรงเรียนควรจัดกิจกรรมการอบรมครู บุคลากรในโรงเรียน ให้รับทราบและมีความเข้าใจนโยบายของโรงเรียนที่มีต่อครอบครัวให้ชัดเจน เพื่อจะได้ร่วมกันเป็นตัวแทนในการตอบปัญหาของผู้ปกครองได้อย่างเหมาะสม

เอปสไตน์ (สุดารัตน์ วัฒนพฤกษา. 2545: 50 – 54 อ้างอิงจาก Epstein. 1995: 701-712) ได้เสนอแนะกรอบการทำงานของโรงเรียนในการส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา ซึ่งมีทั้งหมด 6 ด้าน ดังนี้

1. การช่วยเหลือผู้ปกครองในการพัฒนาความรู้ ความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร ได้แก่ การให้คำแนะนำผู้ปกครองในการจัดสภาพแวดล้อมที่บ้านให้ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กแต่ละวัย เช่น การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ วิดีโอ คอมพิวเตอร์ การให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ นอกจากนี้โรงเรียนยังสามารถให้การศึกษาและฝึกอบรมผู้ปกครอง หรือจัดตั้งกลุ่มผู้ปกครอง เพื่อช่วยเหลือกันเองในเรื่องต่างๆ เช่น เรื่องสุขภาพ พลานามัย โภชนาการ ฯลฯ เป็นต้น และจัดให้มีการเยี่ยมบ้านนักเรียน จัดประชุมผู้ปกครองเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน

2. การสร้างประสิทธิภาพในการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง กล่าวคือ โรงเรียนต้องสร้างรูปแบบการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพระหว่างโรงเรียนกับบ้านและบ้านกับโรงเรียน เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนและรายงานความก้าวหน้าของเด็ก ได้แก่ จัดประชุมผู้ปกครองอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และควรมีการติดตามผลงาน จัดทำจุลสารรายสัปดาห์หรือรายเดือน เพื่อแจ้งสิ่งที่นักเรียนต้องทำหรือเรียนเพื่อให้ผู้ปกครองทราบและส่งคืนโรงเรียน ให้ผู้ปกครองหรือนักเรียนได้รับรายงานผลการเรียนและพัฒนาการต่างๆ ของนักเรียน รูปแบบที่มักใช้กันประจำ ได้แก่ บันทึกข้อความ โทรศัพท์ จดหมาย ฯลฯ ซึ่งข่าวสารที่ส่งถึงผู้ปกครองต้องมีความชัดเจนเกี่ยวกับโปรแกรมกิจกรรมต่างๆ ภายในโรงเรียน นโยบายทั้งหมดของโรงเรียน ข่าวสารเรื่องการปฏิรูปการศึกษา และให้ผู้ปกครองทราบว่าจะติดต่อโรงเรียนได้อย่างไร

3. การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามาเป็นอาสาสมัครช่วยโรงเรียน ครูและนักเรียน กล่าวคือ โรงเรียนมีกระบวนการสรรหาและจัดให้ผู้ปกครองเข้ามาช่วยและสนับสนุนโรงเรียนอย่าง

ทั่วถึงและกว้างขวาง ซึ่งผู้ปกครองทุกคนต้องรับรู้ว่า โรงเรียนยินดีเสมอที่จะยอมรับเวลาและความสามารถของทุกคน เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามาช่วยในโรงเรียนและชั้นเรียน เช่น ช่วยครูสอน ช่วยนักเรียน และผู้ปกครองคนอื่นๆ จัดให้มีศูนย์ครอบครัวช่วยงานอาสาสมัคร จัดการประชุมพบปะกัน และเป็นแหล่งค้นข้อมูลต่างๆ ต้องจัดให้มีการสำรวจประจำปีเพื่อพิจารณาความสามารถความพร้อมของผู้ปกครองที่เป็นอาสาสมัคร จัดให้มีการรวมกลุ่มของผู้ปกครองร่วมห้องเพื่อช่วยให้ข้อมูลซึ่งกันและกันเมื่อต้องการ

4. การช่วยเหลือผู้ปกครองเรื่องการเรียนรู้ของเด็กที่บ้าน คือ การให้ข้อมูลข่าวสารและแนวคิดแก่ผู้ปกครองในการช่วยเหลือเด็กที่บ้านเกี่ยวกับการทำการบ้าน หลักสูตร และกิจกรรมการเรียนการสอน ช่วยให้ผู้ปกครองสามารถตัดสินใจวางแผนเรื่องการเรียนของเด็ก โรงเรียนต้องให้ข้อมูลแก่ผู้ปกครองเรื่องนโยบายการให้การบ้าน วิธีการสอนการบ้าน ให้ผู้ปกครองสามารถที่จะช่วยนักเรียนพัฒนาทักษะด้วยวิธีการประเมินที่หลากหลาย และให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการศึกษาของนักเรียนในแต่ละปี

5. การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหาร กล่าวคือ โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และพัฒนาทักษะภาวะความเป็นผู้นำและผู้แทนให้กับผู้ปกครอง โรงเรียนต้องส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในรูปของคณะกรรมการบริหารชมรม หรือสมาคมผู้ปกครองและครู (PTA) หรือร่วมเป็นคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ของโรงเรียน เช่น ฝ่ายหลักสูตร ความปลอดภัย ฝ่ายบุคคล ฯลฯ สนับสนุนให้ผู้ปกครองได้ทำงานอย่างอิสระเพื่อที่จะทำงานให้โรงเรียนในด้านการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนต้องการรวบรวมผู้นำของผู้ปกครองซึ่งเป็นตัวแทนจากกลุ่มต่างๆ มาเป็นกรรมการ จัดให้มีการฝึกอบรมผู้ปกครองเพื่อสร้างผู้นำที่สามารถเป็นตัวแทนครอบครัวอื่นๆ ได้ เปิดโอกาสให้นักเรียนและผู้ปกครองร่วมกันตัดสินใจในรูปของคณะกรรมการ

6. การประสานงานและร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในชุมชนเพื่อช่วยเหลือและบริการครอบครัวนักเรียนในทุกๆ ด้าน กล่าวคือ โรงเรียนเป็นผู้ประสานและรวบรวมแหล่งทรัพยากรและบริการต่างๆ ภายในชุมชน เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของโรงเรียน ทักษะของผู้ปกครอง โรงเรียนจัดหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพอนามัยสวัสดิการสังคมและรูปแบบหรือบริการต่างๆ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ แก่ชุมชนเพื่อสร้างทักษะการเรียนรู้ความสามารถของนักเรียน ประสานงานระหว่างองค์การและหน่วยงานต่างๆ ในชุมชน เพื่อช่วยเหลือและบริการครอบครัวของนักเรียนในทุกๆด้าน เช่น การแนะแนว สุขภาพอนามัย ฯลฯ การให้บริการสังคมโดยนักเรียนผู้ปกครอง และโรงเรียน ฯลฯ การแสดงศิลปะ ดนตรี การละคร

สรุปได้ว่า การพัฒนาการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นบทบาทที่ทางโรงเรียนจะต้องจัดให้มีขึ้นทั้งในโรงเรียน เช่น การประชุมเพื่อช่วยเหลือผู้ปกครองในการพัฒนาความรู้ความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร ประชาสัมพันธ์ติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามาเป็นอาสาสมัครช่วยโรงเรียนครูและนักเรียน เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหาร และบทบาทนอกโรงเรียน เช่น การประสานงานและ

ร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อช่วยเหลือและบริการครอบครัวนักเรียนในทุก ๆ ด้านและการช่วยเหลือผู้ปกครองเรื่องการเรียนรู้ของเด็กที่บ้าน กระบวนการดังกล่าวโรงเรียนจะต้องริเริ่ม ประสาน ดำเนินการและประเมินผล

1.5 ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง

อรุณี หรดาล (2536: 72-75) ได้สรุปสาเหตุ ที่ทำให้ผู้ปกครองไม่เข้ามามีส่วนส่วนในการจัดการศึกษาว่าเกิดจาก

1. ผู้ปกครอง เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันค่อนข้างรัดตัว ผู้ปกครองจำเป็นต้องออกทำงานนอกบ้านทั้งสองคน ดังนั้น จึงไม่มีเวลาที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน นอกจากนี้ผู้ปกครองยังมีอีกหลายลักษณะ คือ

1.1 ผู้ปกครองที่พยายามหลีกเลี่ยงการเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนผู้ปกครองประเภทนี้ส่วนมากจะมีทัศนคติไม่ดีหรือมีประสบการณ์ไม่ดีกับโรงเรียน

1.2 ผู้ปกครองที่ต้องเชิญชวนหรือชักชวนให้เข้าร่วมกิจกรรม ผู้ปกครองประเภทนี้ต้องได้รับการกระตุ้นหรือชักชวน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม จึงจะสนใจให้ความร่วมมือ และช่วยเหลือในกิจการด้านต่างๆ

1.3 ผู้ปกครองที่พร้อมจะมีส่วนร่วมถ้าโรงเรียนต้องการ ผู้ปกครองประเภทนี้ไม่ค่อยมีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบโรงเรียนเป็นพิเศษ แต่ถ้าโรงเรียนต้องการความช่วยเหลือหรือความร่วมมือในเรื่องใดที่สามารถช่วยได้ก็พร้อมที่จะช่วยเหลือ

1.4 ผู้ปกครองมีความยินดีและเต็มใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนในการดำเนินงานด้านต่างๆ ผู้ปกครองประเภทนี้ส่วนมากจะชอบและรู้สึกสนุกสนานที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม

1.5 ผู้ปกครองที่ชอบและกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือหรือมีส่วนร่วมกับโรงเรียน ผู้ปกครองประเภทนี้ส่วนมากจะเป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมหรือดำเนินการในเรื่องต่างๆ

2. ผู้บริหารโรงเรียน เนื่องจากผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการดำเนินงานด้านต่างๆ ในโรงเรียน ดังนั้น ถ้าผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาและไม่ให้การสนับสนุน โอกาสที่ผู้ปกครองจะได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วยคงเป็นไปได้ยากสาเหตุที่ผู้บริหารไม่ให้การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองสรุปได้ดังนี้

2.1 ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม

2.2 การขาดเงินงบประมาณในการดำเนินกิจกรรม

2.3 ผู้บริหารเกรงว่าผู้ปกครองจะเข้ามาวุ่นวายในการบริหารงาน และรู้ความลับบางอย่างที่ไม่อยากเปิดเผยต่อคนทั่วไป

2.4 ผู้บริหารคิดว่าการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมเป็นการเพิ่มภาระงานให้กับตนเอง และบุคลากรของโรงเรียน ซึ่งปกติมีงานมากอยู่แล้ว

2.5 ผู้บริหารขาดความรู้ความสามารถในการดำเนินการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

3. ครู มีบทบาทหน้าที่โดยตรงในการทำงานหรือร่วมกิจกรรมต่างๆ กับผู้ปกครอง ปัญหาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวครูมีหลายประการ คือ

3.1 ครูไม่แน่ใจว่าจะให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะใด และมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ครูบางคนยังไม่แน่ใจบทบาทหน้าที่ของตนเมื่อผู้ปกครองเข้ามาร่วมงานด้วย

3.2 ครูเกรงว่าจะมีปัญหากับผู้ปกครองเนื่องจากแนวความคิดในการดูแลเด็กของครูและผู้ปกครองอาจไม่เหมือนกัน

3.3 ครูเชื่อว่า การจัดกิจกรรมที่จะให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมต้องใช้เวลานานมากในการวางแผน และการเตรียมการ

อภิญญา เวชยชัย (2544: 152-153) ได้สรุป ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาความร่วมมือของผู้ปกครองและโรงเรียน ไว้ดังนี้

1. ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้ปกครอบที่ยึดติดกับความเคยชินเดิม ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ดีไม่เท่าเทียม ความไม่คุ้นเคยระหว่างผู้ปกครองและครู ทำให้ผู้ปกครองเป็นฝ่ายมารับสิ่งที่ครูหรือโรงเรียนต้องการบอก โดยขาดการจัดสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นต่างๆ ขณะเดียวกันครูจำนวนหนึ่งก็ลำบากใจในความสัมพันธ์และความคาดหวังของผู้ปกครอง และไม่มั่นใจว่าผู้ปกครองจะยอมรับความคิดเห็นของครูหรือไม่ โดยเฉพาะในปัญหาที่เกี่ยวกับความประพฤติหรือการตัดความผิดของเด็ก

2. การขาดการสื่อสารเชิงข้อมูลในความเคลื่อนไหวของนโยบายโรงเรียนทำให้ผู้ปกครองไม่รับรู้และไม่ได้เข้าร่วมอย่างที่ควรเป็น

3. การบริหารการจัดการเวลาที่ไม่เหมาะสมของพ่อแม่ ผู้ปกครองอันเนื่องมาจากภารกิจในการทำงานประจำ ทำให้ผู้ปกครองไม่สามารถเข้าร่วมในกิจกรรมกับทางโรงเรียนได้บ่อยนัก หรือไม่อาจเข้าร่วมได้เลย สภาพปัญหาดังกล่าว โรงเรียนอาจจัดช่องทางเชิงรุกให้ผู้ปกครองสามารถติดต่อกับทางโรงเรียนได้ในเวลานอกราชการ อาจเป็นการติดต่อทางโทรศัพท์กับครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาของเด็กหรือเปิดสายการติดต่อผ่านอีเมล์ของโรงเรียนได้ตลอดเวลา เพื่อจะได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูล รับรู้ปัญหาและดำเนินการตอบข้อมูลให้ความช่วยเหลือในกรณีเร่งด่วนได้ และถือเป็นช่องทางในการทำความเข้าใจกันเป็นเบื้องต้นได้ตลอดเวลา

ลักษณา ฤทธาคนี. (2547: 99-100) ได้สรุปปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติกับโรงเรียนของผู้ปกครอง พบว่า

1. ผู้ปกครองไม่ยอมเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ที่นอกเหนือจากค่าบำรุงการศึกษาประจำปีเพิ่มอีก

2. ผู้ปกครองไม่ต้องการไปร่วมพิธีการต่างๆ ของโรงเรียนเพราะทำให้เสียเวลาในการทำงาน

3. ผู้ปกครองไม่รับฟังคำตำหนิจากครูเกี่ยวกับบุตรหลานของตน เพราะคิดว่าครูไม่ควรตัดสินเด็กว่าเด็กทำผิด แต่ควรจะมีความเข้าใจในปัญหาของเด็กมากกว่า

4. ผู้ปกครองมักจะหลีกเลี่ยงการพบปะกับครู เนื่องจากครูไม่ค่อยพูดจากับผู้ปกครอง

5. ผู้ปกครองไม่เข้าใจในข้อมูลข่าวสารจากทางโรงเรียน มีผู้ปกครองหลายรายได้รับข้อมูลข่าวสารจากทางโรงเรียนแล้วเกิดความคิดขัดแย้งกับโรงเรียน แทนที่จะรีบเสนอความคิดขัดแย้งให้โรงเรียนทราบกลับแสดงการต่อต้าน เช่น การโจมตีโรงเรียนให้บุตรหลานฟัง หากเด็กไม่เข้าใจหรือไม่ทราบข้อมูลก็จะไม่ชอบโรงเรียน ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกต่อต้านในเวลาต่อมา

6. ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือ เช่น ในการติดต่อขอไปเยี่ยมบ้านเด็ก ผู้ปกครองมักจะไม่อยู่บ้านเมื่อติดต่อขอให้ผู้ปกครองไปพบครูที่โรงเรียนก็อ้างว่าไม่ว่าง

7. ผู้ปกครองขาดความเอาใจใส่ต่อเด็ก โดยอ้างถึงความจำเป็นทางเศรษฐกิจ ต้องออกไปทำงานนอกบ้านทำให้ไม่มีเวลาในการดูแลแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้แก่เด็ก

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ปัญหาและอุปสรรค ของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนั้น เกิดจากทัศนคติด้านลบต่อทางโรงเรียน โดยอาศัยเหตุผลส่วนตัวมาเป็นเกณฑ์ เช่น การไม่มีเวลามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน เนื่องจากจะต้องไปทำงานรวมไปถึงการอ่อนการประชาสัมพันธ์ ข่าวสารที่ทางโรงเรียนจัดให้กับผู้ปกครองขาดความต่อเนื่อง

1.6 ปัจจัยที่มีต่อความคิดเห็นของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วม

ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของผู้ปกครองในการเข้ามามีส่วนร่วมนั้นได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพและความสัมพันธ์กับเด็ก ซึ่งได้มีผู้กล่าวถึงปัจจัยด้านต่างๆ เหล่านี้ว่ามีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของผู้ปกครอง ในการเข้ามามีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนมีรายละเอียดคือ

ระดับการศึกษา

เยาวนุช ทานาม (2545: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาหาความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนสอนภาษาจีน พบว่า ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความต้องการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยต่างกัน เช่นเดียวกับครู ลารู (Lareau) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ของครอบครัวต่างพื้นที่กับการมีส่วนร่วมในการศึกษาพบว่า ระดับความรู้ของครอบครัวส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์กับทางโรงเรียน เนื่องจากพ่อแม่ที่ได้รับการศึกษาสูงจะมีความมั่นใจในการแลกเปลี่ยนความรู้กับครู ในทางตรงกันข้าม พ่อแม่ที่ได้รับการศึกษาน้อยจะไม่รู้สึกไม่มั่นใจในการพูดคุยกับครู (นภเนตร ธรรมบวร. 2541: 34; อ้างอิงจาก Lareau. 1989)

รายได้ต่อเดือนของครอบครัว

รายได้ของครอบครัวจัดเป็นองค์ประกอบหลักที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ด้านฐานะของครอบครัวว่า พ่อแม่ที่ฐานะทางเศรษฐกิจดีมักจะมีโอกาสในการจัดหาทรัพยากร กิจกรรมและการอบรมเลี้ยงดูลูกได้มากกว่าและดีกว่าพ่อแม่ที่หาเช้ากินค่ำ (วราภรณ์ รักวิจัย. 2535: 30-35; อ้างอิงจาก จงกล เกษตุ้ม. 2541) เช่นเดียวกับลารู (Lareau, 1989) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ของครอบครัวต่างพื้นที่กับการมีส่วนร่วมในการศึกษาพบว่า ในครอบครัวคนยากจน (Working-

class parents) มีแนวโน้มที่แบ่งแยกชีวิตครอบครัวจากสถาบันการศึกษา โดยพ่อแม่ยากจนจะวางใจครูและมอบหน้าที่ความรับผิดชอบทั้งหมดไว้ที่โรงเรียนในทางกลับกัน ครอบครัวที่ร่ำรวย (Uper-middle class families) มีแนวโน้มที่จะให้เวลาและตระเตรียมเด็กสำหรับสังคมโรงเรียนมากขึ้น (นภเนตร ธรรมบวร. 2541: 34; อ้างอิงจาก Lareau. 1989) นอกจากนี้ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2545ข: 71) กล่าวว่า ผู้ปกครองที่มาจากครอบครัวที่ต่างฐานะจะแสดงการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน คือ ผู้ปกครองที่มาจากครอบครัวฐานะปานกลางและสูงจะเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าผู้ปกครองที่มาจากครอบครัวรายได้ต่ำ

อาชีพ

ชุมพร ยงกิตติกุล และคณะ (2544: 103) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของสมาคมผู้ปกครองและครูในการพัฒนาเด็กและเยาวชน พบว่า ปัญหาสำคัญในการดำเนินงานของสมาคม คือ ผู้ปกครองไม่สามารถให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ เพราะอาชีพของทั้งผู้ปกครองและคณะกรรมการบริหารสมาคมส่วนใหญ่ คือ อาชีพรับราชการ ดังนั้นเมื่อทางสมาคมจัดกิจกรรมใดๆ ซึ่งมักเป็นในเวลาราชการ ผู้ปกครองจึงไม่มีเวลาที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว เนื่องจากตรงกับเวลาทำงานของตน เช่นเดียวกับ โศจิลักษณ์ กมลศักดาวิกุล (2539: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของสมาคมผู้ปกครองและครูในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของสมาคมผู้ปกครองและครู ที่ทำให้ผู้ปกครองไม่มีโอกาสสละเวลาที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เนื่องจากมีภาระในการประกอบอาชีพ นอกจากนี้ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2545ข: 71) พบว่า ปัจจุบันผู้ปกครองส่วนใหญ่จะมีอาชีพและทำงาน การจัดกิจกรรมในเวลาราชการจะไม่เอื้อหรือให้ความสะดวกแก่ผู้ปกครองในการเข้าร่วมกิจกรรมอันเนื่องจากการประกอบอาชีพของผู้ปกครอง รวมถึงความไม่สะดวกในการเดินทางไปโรงเรียนทำให้ผู้ปกครองไม่ต้องการไปโรงเรียน

ความสัมพันธ์กับเด็ก

พ่อแม่มีบทบาทสำคัญในการสอนลูกให้มีความมั่นใจตนเอง ช่วยเหลือตนเอง แก้ปัญหาต่างๆ ของตนเองเองได้ ฉะนั้นพ่อแม่จึงจำเป็นต้องใกล้ชิดกับลูกให้มากขึ้น เป็นที่ปรึกษาและตอบปัญหาของลูกได้สร้างบรรยากาศในบ้านให้อบอุ่นด้วยความรัก ช่วยให้ลูกประสบความสำเร็จในชีวิต รู้จักแสดงความรู้สึกและข้อคิดเห็นของตนเอง มีความคิดริเริ่ม และสามารถจัดการกับตนเองและสถานการณ์ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี โดยที่พ่อแม่นั้นจะต้องให้การเลี้ยงดูเพื่อเสริมสร้างสุขภาพทางกายและจิตใจ เสริมสร้างวินัย ศีลธรรม จริยธรรมและขนบธรรมเนียมอันดีงาม รวมทั้งส่งเสริมให้ลูกมีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย ความสนใจและสติปัญญา (อำไพพรรณ ปัญญาโรจน์. 2545: 33-37) แต่ในปัจจุบันพบว่าเด็กถูกละเลยจากการเลี้ยงดู พฤติกรรมการเลี้ยงเด็กของพ่อแม่ เปลี่ยนแปลงไปจากเคยใกล้ชิด เป็นห่างเหินคนในครอบครัวต่างคนต่างไปประกอบอาชีพ คงเหลือลูกคนเดียวที่อยู่กับพี่เลี้ยง ปู่-ย่า ตา-ยาย การที่เด็กต้องห่างเหินจากพ่อแม่ อาจมีผลกระทบต่อเด็กทั้งทางร่างกายและ

จิตใจ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2542: 6) และจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสังคมปัจจุบัน ทำให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ทำให้เวลาในการเลี้ยงดูลูกของผู้หญิงน้อยลง และนอกจากนี้ครอบครัวส่วนใหญ่ยังเปลี่ยนแปลงจากครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยวที่มีขนาดเล็กลง ดังนั้นผู้ชายหรือพ่อจึงควรมีบทบาทในการเลี้ยงดูลูกมากขึ้นเพื่อเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของแม่ ซึ่งจะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับแม่และลูกดียิ่งขึ้น (อุไรวรรณ คะนึงเกษมสุข. 2541: คำนำ) พ่อและแม่มีความสำคัญเท่าเทียมกันต่อลูก ทั้งพ่อและแม่จะสามารถเชื่อมความสัมพันธ์กับลูกได้ตั้งแต่ลูกยังเล็กเองจะรู้สึกว่าบ้านกับโรงเรียนเป็นที่แห่งเดียวกันโดยที่พ่อแม่อาจจะให้ลูกทำกิจกรรมต่างๆ ได้ทั้งที่บ้านและโรงเรียนด้วยซึ่งจะทำให้ลูกมีความสุขและรู้สึกว่าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพ่อแม่

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของผู้ปกครอง ในการเข้ามามีส่วนร่วมนั้นเกิดจากปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครองด้านต่างๆ อันได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือนของครอบครัว อาชีพและความสัมพันธ์กับเด็ก ซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาของลูกนั้นมีส่วนสัมพันธ์ โดยตรงกับการประสบความสำเร็จของลูกได้มากเช่นเดียวกัน

1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

งานวิจัยในประเทศ

สมพงษ์ จิตระดับ (2521: 103) ทำวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครองในโรงเรียนทดลองหลักสูตรประถมศึกษา 2521 เกี่ยวกับการเรียนการสอนตามแนวของแผนการสอนที่ร่างขึ้น” กลุ่มตัวอย่างประชากรประกอบด้วย นักเรียนและผู้ปกครองในโรงเรียนทดลองหลักสูตร ผลการวิจัยเกี่ยวกับผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองให้ความสนใจต่อการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรใหม่ เอาใจใส่และติดตามผลการเรียนเด็กมาก โดยเฉพาะผลงานที่เด็กนำกลับไปทำบ้าน แต่ปัญหาจากผู้ปกครองพบว่า ผู้ปกครองยังเคยชินและยึดมั่นอยู่กับระบบการเรียนการสอนแบบการอ่านท่องจำเขียนหนังสือสวยการเรียนหนังสือ โดยครูเป็นผู้บอกทุกอย่าง แสดงว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรน้อยมากส่วนใหญ่ไม่ค่อยไปติดต่อกับโรงเรียนบ่อยครั้งนัก นอกจากการประชุมเท่านั้นนับว่าระดับของความร่วมมือ การติดต่อประสานงานอยู่ในวงจำกัด

บัณฑิต พรสินชัย (2532: 89) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการบริหารงานของสมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในเขตการศึกษา 6 พบว่า สภาพการบริหารงานของสมาคมผู้ปกครองและครูในด้านการวางแผนสมาคมในการวางแผนปฏิบัติงาน จัดทำโครงการประจำปีโดยเลขานุการเป็นผู้จัดทำ ในด้านการจัดสรรทรัพยากรสมาคมได้กรรมการมาโดยวิธีการเลือกตั้ง ได้เงินจากการจัดงานและการบริจาคโดยจัดสรรทรัพยากรตามความเหมาะสมและความจำเป็นในด้านการกระตุ้นการทำงานสมาคมใช้วิธีการประชุมที่ปรึกษาหารือและให้คำชมเชยในด้านการประสานงานสมาคมไม่มีแผนภูมิโครงสร้าง การบริหาร ส่วนการติดต่อสื่อสารใช้แบบทางการ ในด้านการประเมินผลงานสมาคมมีการประเมินผลงานเฉพาะบางกิจกรรมและประเมินผลผลหลังดำเนินการโดยใช้แบบสอบถาม สำหรับปัญหาการบริหารงานของสมาคมผู้ปกครองและครู

คือ กรรมการสมาคมให้เวลากับกิจกรรมของสมาคมน้อย และกรรมการขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน

กานต์ รัตนพันธ์ (2532: 98) ได้ศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้จดหมายข่าวแบบสื่อสารสองทาง ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้จดหมายข่าวแบบสื่อสารสองทางมีความสามารถทางภาษาสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองไม่ใช้จดหมายข่าวแบบสื่อสารสองทาง

รัชนี รัตนา (2533: 105) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมจากชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองที่มีต่อความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง มีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชีวิตประจำวัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01และเมื่อเปรียบเทียบกันภายในกลุ่มพบว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมต่างก็มีความสามารถระดับ .01 และเมื่อเปรียบเทียบกันภายในกลุ่ม พบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมต่างก็มีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กสูงกว่าการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

เสาวคนธ์ สาเอี่ยม (2537: 100) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถ ในการจำแนกประเภทของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง และเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองส่งเสริมด้วยกิจกรรมอิสระในชีวิตประจำวัน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอายุ 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาล 1 โรงเรียน อนุบาลนครสวรรค์ จำนนวน 30 คน โดยกลุ่มทดลอง 15 คน กลุ่มควบคุม 15 คน ปรากฏว่า กลุ่มทดลองที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมชุดส่งเสริมความรู้ มีความสามารถในการจำแนกประเภทสูงกว่ากลุ่มที่ผู้ปกครองส่งเสริมด้วยกิจกรรมอิสระในชีวิตประจำวัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กฤษณี ภู่พัฒน์ (2538: 8) ได้ศึกษาเปรียบเทียบวินัยในตนเองระหว่างเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดให้ความรู้ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันกับเด็กปฐมวัย ที่ผู้ปกครองใช้ชุดกิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวัน กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กและผู้ปกครองของเด็กที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 60 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงอนุบาลสามเสน เป็นกลุ่มทดลอง 30 คน กลุ่มควบคุม 30 คน ผลปรากฏว่าเด็กทั้งสองกลุ่มมีวินัยสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปัทมศิริ ธีมานุรักษ์ (2539: 91-92) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมการรู้หนังสือขั้นต้นของเด็กวัยอนุบาล ผลการวิจัยพบว่า

1. หลังการทดลองใช้โปรแกรมผู้ปกครองกลุ่มทดลอง มีคะแนนความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริม การรู้หนังสือขั้นต้นสูงกว่าผู้ปกครองกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผู้ปกครองกลุ่มทดลอง มีคะแนนความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมการรู้หนังสือขั้นต้นหลังการทดลองใช้โปรแกรมสูงกว่าการทดลองใช้โปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ช่วยให้พ่อแม่และลูกมีสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดมากขึ้น และจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตรหลานได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

โศจิลักษณ์ กมลศักดาวิกุล (2539: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทของสมาคมผู้ปกครองและครูในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาพบว่าสมาคมผู้ปกครองและครูมีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน และบทบาทในการวางแผนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอยู่ในระดับน้อย แต่ผู้ปกครองได้ให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนในรูปของวัสดุสิ่งของ และทุนทรัพย์กับทางโรงเรียนซึ่งเป็นกิจกรรมที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมมาก สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของสมาคมผู้ปกครองและครู พบว่า ผู้ปกครองไม่มีโอกาสและเวลาที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เนื่องจากมีภาระในการประกอบอาชีพ และสมาคมขาดการสำรวจรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการและความสนใจของผู้ปกครอง

อนุพล มาธนะสารวุฒิ (2543: 93-94) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนสันติศึกษาระดับประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่พบว่า ในภาพรวมผู้ปกครองต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนสันติศึกษาทั้งในด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านปรากฏว่าผู้ปกครองมากกว่าร้อยละ 50 ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านหลักสูตรและการสอน คือ ร่วมรับฟัง ร่วมคิด ร่วมประชุม นำปัญหาและความต้องการของชุมชนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร ร่วมจัดกลุ่มการเรียนวิชาการต่างๆ ร่วมจัดทำแผนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ร่วมหาทุนและอุปกรณ์การเรียนการสอน สนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร ร่วมรับรู้ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกิจกรรมและร่วมรับผลที่เกิดขึ้นในการดำเนินการ ร่วมสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ให้แก่กิจกรรม ร่วมติดตามตรวจสอบการจัดกิจกรรม รับรู้รับทราบ ร่วมคิด ร่วมกิจกรรม ร่วมกับโรงเรียนและชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของชุมชน ร่วมสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อชุมชน ร่วมสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อชุมชน ร่วมแนะนำทรัพยากรในชุมชนแก่โรงเรียน ร่วมตรวจสอบติดตามการประชาสัมพันธ์ชื่อเสียงโรงเรียน และพบว่าปัญหาของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง คือ ผู้ปกครองไม่มีความรู้ ไม่มีความเข้าใจ ไม่ทราบในเรื่องต่างๆ ผู้ปกครองไม่มีความพร้อมหรือมีภาระมาก กิจกรรมบางอย่างขัดกับความเชื่อทางศาสนาสถานที่ของโรงเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อกิจกรรมกีฬา โรงเรียนมีความสัมพันธ์กับชุมชนน้อยและชุมชนไม่เห็นความสำคัญของโรงเรียน ขาดความร่วมมือระหว่างองค์กร ส่วนข้อเสนอแนะปรากฏว่าผู้ปกครองเสนอให้จัดการประชุมปรึกษาหารือระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง หรือมีการแจกเอกสารแนะนำผู้ปกครองเกี่ยวกับหลักสูตรการสอน ควรจัดหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนผู้ปกครอง สภาพสังคม และชีวิตประจำวัน ควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้มากหรือหลากหลายและเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน ควรจัดให้มีกิจกรรมระหว่างโรงเรียน บ้านชุมชนให้มากขึ้น

พวงผกา จิตติยศรา (2543: 92) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการบริหารงานระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัญหาด้านวิชาการที่เกิดขึ้น คือ

ผู้ปกครองไม่มีเวลาเข้าร่วมประชุมกับโรงเรียนและปัญหาในด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้นเกิดจากการที่ชุมชนไม่เห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมของโรงเรียน

นิภาพรรณ หงส์ชูเกียรติ (2544: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาล พบว่า ผู้บริหารและผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติบ้างไม่ปฏิบัติบ้างใน 3 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาเด็ก ด้านกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง และด้านการติดต่อสื่อสาร ส่วนด้านการช่วยเหลือการสนับสนุนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับการปฏิบัติเป็นประจำ ได้แก่ การรับบริจาคสิ่งของวัสดุเหลือใช้และเงิน การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาสภาพแวดล้อม ตกแต่งอาคารสถานที่ เข้าร่วมช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์ฯ การเป็นผู้ช่วยดูแลเด็กในชั้นเรียน และการจัดหาสื่อประกอบการเรียนรู้ สำหรับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองส่วนมีร่วมอยู่ในระดับมาก คือ ด้านกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง และด้านการติดต่อสื่อสาร นอกนั้นมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางในด้านการพัฒนาเด็กและระดับมากที่สุดในด้านการช่วยเหลือและสนับสนุน ได้แก่ การร่วมบริจาควัสดุ สิ่งของเหลือใช้และเงินทุน การช่วยเหลือดูแลเด็กและกิจกรรมต่างๆ การจัดหาสื่อประกอบการเรียนรู้ การร่วมเป็นกรรมการประสานการทำงานระหว่างบ้านกับศูนย์ฯ การให้ข้อเสนอแนะในการกำหนดอัตราค่าใช้จ่ายการใช้บริการของศูนย์ การร่วมพัฒนาสภาพแวดล้อม ตกแต่งอาคารสถานที่ และจัดงานพิเศษเพื่อหารายได้บำรุงศูนย์ และพบว่าปัญหาการมีส่วนร่วมในด้านกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครองและการติดต่อสื่อสาร คือ ผู้ปกครองไม่มีเวลาและไม่ให้ความสำคัญในการพัฒนาเด็ก ส่วนปัญหาด้านการช่วยเหลือสนับสนุน คือ ผู้ปกครองฐานะยากจน สำหรับปัญหาของผู้ปกครองส่วนใหญ่ที่พบในด้านการพัฒนาเด็ก คือ การขาดสื่ออุปกรณ์และการที่ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญในการพัฒนาเด็ก ด้านกิจกรรมให้ความรู้ผู้ปกครอง คือ ผู้ปกครองไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมและด้านการสนับสนุนและช่วยเหลือ คือ การขาดงบประมาณ

ศิรินทร์รัตน์ ทองปาน (2544: 103) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบและบทบาทของการมีส่วนร่วมที่พึงประสงค์ของผู้ปกครอง: ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ปกครองที่เป็นกรรมการโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัญหาละอุปสรรคในการปฏิบัติงานของโรงเรียน คือ เรื่องฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเข้ามามีส่วนร่วม การขาดทุนทรัพย์ในการดำเนินงาน และมีภาระในการประกอบอาชีพ จึงทำให้ไม่มีเวลาและโอกาสที่จะเข้ามามีส่วนร่วม และยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนจึงทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมาย

สุดารัตน์ วัฒนพฤกษา (2545: 97) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของครูใหญ่ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตการศึกษา 1 พบว่า ปัญหาในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตการศึกษาที่ 1 ที่มีค่าร้อยละสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ผู้ปกครองไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมการให้ความรู้เรื่องการดูแลเด็ก 2) ผู้ปกครองไม่มีเวลาเข้ามาเป็นอาสาสมัคร 3) ผู้ปกครองไม่กล้าแสดงความคิดเห็นและผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก

ภัทราภรณ์ นันทวงศ์ (2545: 104-105) ได้ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนสังกัดเทศบาลลำปาง พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนอยู่ในระดับกลาง โดยการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และการมีส่วนร่วมด้านการดูแลสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับน้อยมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครลำปางจำแนกตามสภาพทั่วไปและภูมิหลังพบว่า ผู้ปกครองที่มีสภาพเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม เพศ อายุ รายได้ของครอบครัวแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้ปกครองที่มี สภาพผลักดันจากบุคคลอื่น ในการเป็นผู้นำ เป็นตัวแทน และเป็นสมาชิกมีวุฒิการศึกษา มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกัน

สิรินทิพย์ เกสร (2545: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและผู้นำชุมชนต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี พบว่า ด้านงานวิชาการ ด้านงานกิจการนักเรียน ผู้ปกครองและผู้นำชุมชนมีการปฏิบัติในการมีส่วนร่วมในโรงเรียนในระดับปานกลาง และมีความคาดหวังที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในระดับมาก ส่วนงานด้านธุรการ การเงิน และพัสดุ ด้านงานบุคลากร ด้านงานอาคารสถานที่ ด้านงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผู้ปกครองและผู้นำชุมชนมีการปฏิบัติในการมีส่วนร่วมในโรงเรียนระดับน้อยและมีความคาดหวังที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในระดับมาก บทบาทมีส่วนร่วมที่ปฏิบัติจริงและบทบาทมีส่วนร่วมที่คาดหวังของผู้ปกครองและผู้นำชุมชนต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนทั้งโดยรวมในทุกด้าน และในแต่ละด้านแตกต่างกัน

เพ็ญศรี สมร่าง (2545: 96-97) ได้ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาตามความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนในการกิจการจัดการศึกษาทั้ง 6 งาน คือ งานบุคลากร งานวิชาการ งานธุรการการเงินพัสดุ การกิจการนักเรียน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อยู่ในระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมจากมากไปหาน้อย คือ งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน งานวิชาการ งานอาคารสถานที่ งานธุรการ การเงินพัสดุ และงานบุคลากรตามลำดับ เมื่อแยกตามกลุ่มอายุ เพศ และระดับการศึกษา พบว่า ทุกกลุ่ม มีส่วนร่วมในงานกิจการนักเรียนค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น เพศชายมีส่วนร่วมในงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น เพศหญิงมีส่วนร่วมในกิจการนักเรียน ค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่นและระดับการศึกษา ประถมศึกษามีส่วนร่วมในกิจการนักเรียนค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ระดับมัธยมศึกษามีส่วนร่วมในงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุชนค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่นๆ และระดับอุดมศึกษามีส่วนร่วมในงานธุรการการเงินพัสดุ ค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่นๆ และพบว่า มีแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ดังนี้ คือ 1) การ

ดำเนินกิจกรรมในทุกๆ ด้านของทางโรงเรียน ควรแจ้งให้ผู้ปกครองทราบทุกครั้งเพื่อผู้ปกครองจะได้ช่วยเหลือร่วมกิจกรรมนั้นๆ 2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรมีกิจกรรมการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และจุดศึกษาที่สำคัญๆ ในท้องถิ่นในเขตบริการของโรงเรียน เพื่อผู้ปกครองจะได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม 3) การจัดสภาพแวดล้อมภายในบริเวณโรงเรียน ควรให้ผู้ปกครองได้ร่วมพัฒนาและปลูกต้นไม้ ดอกไม้ ตลอดจนการซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ที่ชำรุดเสียหายและร่วมบริจาคในบางโอกาส 4) ครูควรร่วมกิจกรรมในท้องถิ่น เช่น งานประเพณีท้องถิ่นต่างๆ เพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง 5) การจัดหาทุนการศึกษาหรือจัดหาเงินนอกงบประมาณมาใช้ในการพัฒนาโรงเรียนควรให้ผู้ปกครองเข้าร่วมดำเนินการด้วยทุกครั้ง 6)การดูแลนักเรียนให้ห่างไกลจากยาเสพติดทุกอย่าง ทางโรงเรียนควรติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองอย่างต่อเนื่องและแจ้งผลการดำเนินงานทุกครั้ง

ระวี เฉตาไพย (2545: 105) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดกระบี่ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับปานกลาง ในงานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการ การเงิน และพัสดุ และงานสัมพันธ์ชุมชน และมีส่วนร่วมในระดับมากในงานอาคารสถานที่ รายการที่จัดอยู่ในระดับสูงสุดแต่ละงานเรียงตามลำดับดังกล่าว คือ การมีส่วนร่วมวางแผนงานวิชาการของโรงเรียน การจัดซื้อตัวแทนชุมชนเข้าเป็นกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การช่วยเหลือกิจกรรมของนักเรียน การจัดซื้อจัดจ้างในโรงเรียน การเข้าร่วมตัดสินใจในกิจกรรมวันสำคัญ และการเข้ามาใช้ประโยชน์ในอาคารเรียน สนาม และอุปกรณ์ต่างๆ ส่วนปัญหาการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลางทุกงาน รายการที่จัดเป็นปัญหาอันดับสูงสุดของแต่ละงาน ดังกล่าว คือ สภาพเศรษฐกิจของชุมชน ขาดบุคลากรด้านวิชาชีพที่จะเป็นวิทยากรให้กับชุมชน การโอนอำนาจการจัดโครงการอาหารกลางวัน และอาหารเสริมนม การจัดสรรวัสดุที่ขาดคุณภาพ ขาดงบประมาณในการจัดพิมพ์เอกสาร และการสรรหาวัสดุครุภัณฑ์เพื่อบริการชุมชน

น้ำทิพย์ เสือสารัตน์ (2546: 103) ได้ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาในโรงเรียนอนุบาลเอกชน กรุงเทพมหานคร โดย ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอนุบาล 3 ฐานะ คือ 1) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในฐานะผู้เข้าร่วมกิจกรรม โดยเป็นผู้ปกครองอาสาในกิจกรรมพิเศษ 2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในฐานะผู้เสริมประสบการณ์แก่นักเรียน พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน โดยจัดหาหนังสือภาพ ดูแลแนะนำให้เด็กทำการบ้าน แนะนำช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ 3) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในฐานะผู้สนับสนุนสถานศึกษา พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนสนับสนุนในเรื่องการทำความเข้าใจและให้ความร่วมมือตามข้อกำหนดของโรงเรียน ปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา คือ 1) ผู้ปกครองไม่มีเวลา 2) ไม่ได้รับแจ้งข่าวสารข้อมูล 3) ผู้ปกครองไม่ทราบความต้องการของโรงเรียน

กวิน เสือสกุล (2546: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของผู้ปกครองในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่บ้านอยู่ในระดับสูง และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่โรงเรียนและชุมชนอยู่ในระดับต่ำ โดยมีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมโดยรวมทั้งที่บ้านและโรงเรียนและชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของผู้ปกครองที่บ้านได้แก่ อาชีพหลักของผู้ปกครอง ความเพียงพอของรายได้ การได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาและการให้ความสำคัญเห็นคุณค่าในการจัดการศึกษา ส่วนปัจจัยการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาที่โรงเรียนและชุมชน ได้แก่ การได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาและถ้าเป็นภาพรวมได้แก่ สถานภาพสมรส ความเพียงพอของรายได้ การรับรู้ข่าวสารการศึกษา และการได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาหรืออุปสรรคในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ถ้ามีปัญหาส่วนใหญ่คือการไม่มีเวลาและมีข้อเสนอให้โรงเรียนประชาสัมพันธ์ข่าวความเคลื่อนไหวของโรงเรียนอยู่เสมอ นอกจากนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า โรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต้องเห็นความสำคัญในบทบาทของผู้ปกครองและชุมชนให้มากขึ้น เพื่อให้สอดรับตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและจำเป็นต้องให้ผู้ปกครองทุกคนเข้าใจว่าการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของทุกคน โดยมีเป้าหมายอยู่ที่คุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ลักษณา ฤทธาคนี (2547: 103) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทัศนคติของผู้ปกครองปฐมวัยต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ปกครองไม่ว่าจะเป็น บิดามารดา หรือผู้ปกครองเด็กมีทัศนคติต่อการเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า

1. ควรสนับสนุนให้ครูและผู้ปกครองมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากขึ้น เช่น จัดให้มีเวลาได้พบปะกันนอกเหนือจากเวลามารับส่งบุตรหลานตามเวลาปกติ เพื่อจะได้สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างครูกับผู้ปกครองให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

2. ควรจะมีการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเพิ่มเติมในเรื่องของการสานต่อการเรียนรู้ระหว่างบ้านและโรงเรียน เพื่อให้ผู้ปกครองรู้บทบาทหน้าที่ของตนในการส่งเสริมสนับสนุนเด็กให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน

3. ควรมีการปรับพฤติกรรม ส่งเสริมบุคลิกภาพของครูให้เหมาะสมในการเป็นผู้นำให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียน

4. ควรสนับสนุนให้กลุ่มผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยมีโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนให้มากขึ้น เนื่องจากผู้ปกครองในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่มีฐานะปานกลางและค่อนข้างยากจนโดยการจัดสรรเวลาที่เหมาะสม หาเวลาที่สะดวกจากเวลาการทำงานปกติเข้ามาช่วยเหลือทำงานร่วมกับทางโรงเรียนตามกำลังความสามารถของผู้ปกครอง

5. ผู้บริหารควรมีนโยบายในการจัดการศึกษาเพื่อสนับสนุนการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมภายในโรงเรียนให้เหมาะสมกับสถานศึกษาของตนเอง

งานวิจัยต่างประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ปรากฏผล ดังนี้

เฮนเดอร์สัน; และเบอร์ล่า (Henderson; & Beria. 1994) ได้ทำการศึกษากลุ่มนักเรียนที่ประสบความสำเร็จในโรงเรียน จำนวน 66 คน พบว่าการที่พ่อแม่ ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนการศึกษาของลูกที่โรงเรียน ได้ก่อให้เกิดผลดีต่อการศึกษาของเด็กหลายประการ คือ (อภิญญา เวชยชัย. 2544: 10; อ้างอิงจาก Henderson; & Beria. 1994)

1. คะแนนของเด็กอยู่ในระดับสูง
2. เด็กสามารถทำการได้สำเร็จ และทำได้ด้วยตนเองดีขึ้น
3. เด็กไม่ประสบปัญหาในการลดชั้นหรือลดระดับการเรียน
4. เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน และมีพฤติกรรมเชิงบวกทั้งในกลุ่มเพื่อนฝูง และในกลุ่มครูของโรงเรียน
5. อัตราการเรียนจบสูง ไม่มีการตกซ้ำชั้น
6. เด็กประสบความสำเร็จในการศึกษาระดับสูง

เดวิส (Davis. 1997) ได้ทำการศึกษาเรื่องมุมมองของครูและผู้บริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในอริโซนา จุดประสงค์ของการศึกษานี้อธิบายเกี่ยวกับผู้ปกครองควรจะมีส่วนร่วมมากน้อยแค่ไหนและเรื่องที่ผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมได้มากที่สุดในกระบวนการตัดสินใจที่โรงเรียน เมาท์เท้นพ้อยไฮสคูล (Moutian Pointe High School) ผลการศึกษาพบว่า ที่ไม่ค่อยจะมีส่วนร่วมและผู้ปกครองควรจะมีส่วนร่วมในทุกระดับของการตัดสินใจมากกว่าที่เป็นอยู่ สมาคมผู้ปกครองเห็นด้วยที่จะให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมมากขึ้นในการตัดสินใจ สภาการบริหารของโรงเรียนเห็นว่าผู้ปกครองควรจะมีส่วนร่วมในโรงเรียนน้อยกว่ากลุ่มอื่น ทั้งกลุ่มผู้ปกครองและครูส่วนใหญ่เห็นด้วยกับระดับของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในปัจจุบันและเห็นว่าผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทั่วๆ ไปแต่อย่างไรก็ตามในการตัดสินใจบางประเภทไม่น่าจะมีส่วนร่วม เช่น ในด้านหลักสูตร วิธีการสอน และครูผู้สอนนอกจากนี้ยังพบว่าวิธีให้ข้อมูลที่เพียงพอแก่ผู้ปกครองทำให้มีจำนวนผู้ปกครองที่มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจมากขึ้น และควรพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการตัดสินใจให้แก่ผู้ปกครองเพื่อเพิ่มความเข้าใจและความชำนาญ ความสามารถในการตัดสินใจ การศึกษาระยะยาวแนะนำให้ค้นหาผลกระทบของการมีส่วนร่วมที่เพิ่มขึ้นของผู้ปกครองในเรื่องเกี่ยวกับ 1) ทัศนคติของสมาชิกในชุมชนของโรงเรียนและ 2) ความสำเร็จในการศึกษาของนักเรียน (ลักษณา ฤทธาคนี. 2547: 56; Davis. 1997)

เดลลี่ คอลลี่ (Delli Colli. 1998) ได้วิจัยเรื่อง ทัศนคติและการรับรู้ของผู้ปกครองที่ไม่เข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ในความเป็นจริงผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาของเด็กหลายรูปแบบเมื่ออยู่ที่บ้าน สำหรับเหตุผลของผู้ปกครองที่ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมเพราะผู้ปกครองมีความรู้สึกห่างเหินและไม่ได้รับการต้อนรับจากโรงเรียน และปัจจัยอื่นที่มีผลต่อ

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง คือ วัฒนธรรม ผู้บริหารขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการในการนำผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียน ความไม่เข้ากันของผู้ปกครองและโรงเรียนที่เกี่ยวกับความต้องการและลักษณะของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียน

มาคอน (Macon.1999) ทำการวิจัยเรื่อง พัฒนาการและความสามารถทางด้านวิชาการของเด็กอนุบาลในโรงเรียนที่ตั้งอยู่เขตเมือง พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่เพิ่มขึ้นและระดับความร่วมมือของผู้ปกครองที่สูงขึ้นส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการในด้านการสื่อสาร ด้านทักษะการปฏิบัติกิจวัตร ด้านสังคม และด้านร่างกาย รวมทั้งทักษะความพร้อมทางด้านการเรียน คือ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ การใช้ภาษา สังคม และร่างกาย เพิ่มขึ้นทุกด้าน (ศศิลักษณ์ ขยันกิจ. 2544: 44)

สมิท (Smith. 2000) ได้ศึกษาการให้กำลังใจและการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองที่ส่งผลให้เด็กที่มีปัญหามีผลการเรียนดีขึ้น จากการศึกษาตรวจสอบสภาพการเรียนของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนอย่างกว้างๆ ทั่วไป และสิ่งแวดล้อมทางโรงเรียน และทางบ้านมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ส่งผลให้เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนประสบการณ์ความสำเร็จทางการเรียนมากขึ้น ซึ่งพ่อแม่เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนจะมีการตอบสนองกับทางโรงเรียนในระดับสูง ส่วนเด็กปกติจะมีการตอบสนองในระดับปานกลางปกติ

พีน่า (Pena. 2000: 42-52) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและมีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาคือ ภาษา สมาคมผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ทัศนคติของบุคคลจากในโรงเรียน วัฒนธรรม สภาพครอบครัว และความไม่ตระหนักของครูเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนั้น พบอุปสรรคของการเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน ดังนี้

1. ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรน้อยมาก
2. ผู้บริหารขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการนำผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในบริบทของโรงเรียนที่มีความหลากหลายของวัฒนธรรม
3. ความต้องการของผู้ปกครองกับลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองขัดแย้งกัน
4. ผู้ปกครองไม่มีเวลาเนื่องจากปัญหาภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม
5. ผู้ปกครองขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทของตน
6. ผู้ปกครองไม่ได้รับการประชาสัมพันธ์ ทำให้ไม่ทราบความต้องการของโรงเรียน

ขณะเดียวกัน โรงเรียนที่ผู้ปกครองไปมีส่วนร่วม พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กสูงขึ้น ประกอบกับพ่อแม่ผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้แล้วยังพบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษา คือ ภาษา สมาคมผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ทัศนคติของบุคคลในโรงเรียน วัฒนธรรม สภาพครอบครัว และความไม่ตระหนักของครูเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักปฏิบัติของครอบครัวอิสลาม

2.1 ความหมายของอิสลาม

"อิสลาม" หมายถึง การนอบน้อมมอบตนต่อพระองค์อัลลอฮฺ (ซุบฮา นะฮูวะตะอาลา) แด่พระองค์เดียวอย่างสิ้นเชิงเพื่อความสันติ (เสาวนีย์ จิตต์หมวด. 2535: 7)

อิสลาม เป็นชื่อของศาสนา หรือระบอบการดำเนินชีวิตที่มีการศรัทธาในพระเจ้า อิสลามแปลว่าสันติ หมายถึงการนอบน้อมถ่อมตนยังพระประสงค์ของอัลเลาะฮ์ "อิสลาม" เป็นคำภาษาอาหรับที่ผันมาจากคำว่า"อัสละมะ ผันเป็น ยุสลิมุ อิสลามัน" หรืออิสลาม โดยที่รากศัพท์เดิมของคำเป็นกริยาชนิดสามอักษร (ษุลาษี) ประกอบด้วยอักษรซีน ลาม มีม เปล่งเป็นคำว่า ซะลิมะ มีความหมายว่าปลอดภัย สันติ บริสุทธิ์แต่เมื่อผันเป็นคำว่า อิสลาม แล้วมีความหมายดังนี้คือ

1. การยอมจำนวน การเชื่อฟัง หรือมอบตนต่ออัลลอฮ์
2. ความบริสุทธิ์ใจต่อการสักการะ (อิบาดะฮ์) เพื่ออัลลอฮ์
3. การยอมปฏิบัติตามโดยดุษฎี (วรนุช เสนีวงศ์ ณ อยุธยา. 2547: 43 อ้างอิงจาก อัลมุนญิด ฟิลลุเฆาะฮ์. 1986; 85)
4. ความสงบสุขสันติ ความปลอดภัย หรือความมั่นคง (จีรวัฒน์ บุญมาเลิศ. 2547: 49; อ้างอิงจาก มุฮัมมัดรอบีอ์ ม.ดญาฮารีย์. 1985: 92) อิสลามในความหมายด้านปรัชญาศาสนาเป็นกฎธรรมชาติของสากลจักรวาลที่ต้องดำเนินอยู่ภายใต้กฎนี้เป็นจริยธรรมกฎหมายระบอบการดำเนินชีวิตของมนุษย์เป็นเป้าหมายของชีวิตเพื่อการพ้นทุกข์ และความหวาดกลัวบรรลุสู่สันติตามหลักคำสอนของอิสลามเอง (พิเชษฐ์ กาลามเกษตร์; และอุ่น หมั่นทวี. 2538: 12)

วรนุช เสนีวงศ์ ณ อยุธยา (2547: 44) เป็นศาสนาที่ยึดมั่นในทุกสิ่งที่ศาสนทูตนำมาเผยแพร่ด้วยความเต็มใจซึ่งมุสลิมทุกคนถือเป็นวิธีปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ซึ่งผู้ใดถือปฏิบัติจะช่วยชี้ทางสันติสุขทั้งต่อพระเจ้าและต่อมนุษย์ด้วยกันเอง

สรุปได้ว่า อิสลาม หมายถึง สิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้นับถือและนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไปโดยการนอบน้อมมอบตนต่อพระองค์อัลลอฮ์ แด่พระองค์เดียวอย่างสิ้นเชิงเพื่อความสันติระบอบการดำเนินชีวิตที่มีการศรัทธาในพระเจ้า

2.2 หลักปฏิบัติของศาสนาอิสลาม

ประกาญจน์ เหลาอ่อน (2539: 10 – 11) ได้รวบรวมหลักปฏิบัติในศาสนาอิสลามไว้ดังนี้

1. บทบัญญัติที่กำหนดให้ปฏิบัติและละเว้นในสิ่งที่ห้าม

บทบัญญัติของศาสนาอิสลามที่กำหนดให้มุสลิมปฏิบัติ และละเว้นในสิ่งที่ห้ามแบ่งออกเป็น 5 ประเภท

1.1 วาญิบ หมายถึง บทบัญญัติที่กำหนดให้มุสลิมทุกคนที่บรรลุนิติภาวะตามหลักศาสนาต้องปฏิบัติเมื่อปฏิบัติแล้วจะได้รับผลตอบแทนแต่ถ้าละเว้นไม่ปฏิบัติตามก็จะถูกลงโทษจากพระเจ้า สิ่งที่ศาสนากำหนดว่าเป็นวาญิบ เช่น การละหมายประจำวัน การถือศีลอด การบริจาค

ทรัพย์ (ซะกาต) การประกอบพิธีฮัจญ์สำหรับบุคคลที่มีความสามารถการศึกษาหลักธรรมทางศาสนาเกี่ยวกับการปฏิบัติเบื้องต้น เป็นต้น

1.2 หะรอม หมายถึง บทบัญญัติที่กำหนดเป็นข้อห้ามเมื่อปฏิบัติแล้วจะได้รับโทษแต่ถ้าละเว้นไม่กระทำจะได้รับผลตอบแทนจากพระผู้เป็นเจ้า สิ่งที่ศาสนากำหนดเป็นหะรอม เช่นอาหารบางอย่าง การพนันทุกชนิด การละเล่นบางอย่างการเอาดอกเบี้ย การนินทา เป็นต้น

1.3 สุนัต หมายถึง บทบัญญัติที่กำหนดให้มุสลิมควรปฏิบัติเมื่อผู้ใดปฏิบัติจะได้รับผลตอบแทนจากพระผู้เป็นเจ้าแต่ถ้าละเว้นก็ไม่ถูกลงโทษสิ่งที่ศาสนากำหนดเป็นสุนัต เช่น การกล่าวคำว่า “บิสมิลลาฮิรเราะฮมานิรเราะฮีม” ก่อนการกระทำใดๆ การเยี่ยมญาติพี่น้องการอ่านอัลกุรอานเป็นต้น

1.4 มักรูฮ หมายถึง บทบัญญัติที่เกี่ยวกับสิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติแต่ถ้าหากปฏิบัติไปแล้วก็ไม่ถูกลงโทษ

2. หลักการปฏิบัติตามบทบัญญัติศาสนาอิสลาม

หลักปฏิบัติที่ศาสนาอิสลามบัญญัติไว้นั้น ได้กำหนดให้บุคคลที่นับถือศาสนาอิสลามมีแนวการปฏิบัติในชีวิตประจำวันในแต่ละพฤติกรรมไว้อย่างชัดเจน สำหรับหลักการปฏิบัติทางศาสนาที่กล่าวในที่นี้เป็นเพียงบางส่วนซึ่งรวบรวมจาก นักการศึกษาต่างๆ ดังนี้

2.1 หลักการปฏิบัติตนของศาสนาอิสลาม

ผู้ที่เป็นมุสลิมจะต้องมีหลักปฏิบัติ 5 ประการ ที่เรียกว่า รู่ก่นอิสลาม

2.1.1 การปฏิญาณตนมุสลิมทุกคนต้องมีการปฏิบัติตนโดยกล่าวเป็นภาษาอาหรับว่า “อัชฮะดอัลลัลลาอิลลาอัลลอฮ” มีความหมายว่า ข้าพเจ้าปฏิญาณตนว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลเลาะฮ์และนบีมุฮัมหมัดเป็นศาสนทูตของอัลลอฮ์

2.1.2 การบำเพ็ญนมัสการ เป็นการแสดงความเคารพต่อพระผู้เป็นเจ้า ซึ่งเรียกว่า ละหมาดหรือนมาซ การละหมาดเป็นการทำสมาธิเป็นการสำรวมตนต่อพระผู้เป็นเจ้า การละหมาดมีการปฏิบัติวันละ 5 ครั้ง คือ ตอนเช้าก่อนดวงอาทิตย์ขึ้นครั้งหนึ่ง และตอนหลังเที่ยงครั้งหนึ่ง ตอนเย็นครั้งหนึ่ง หลังจากดวงอาทิตย์ตกครั้งหนึ่ง และตอนกลางคืนก่อนเข้านอนครั้งหนึ่งโดยต้องทำเป็นประจำทุกวัน

2.1.3 การถือศีลอด ในรอบปีการถือศีลอดเป็นเวลาหนึ่งเดือน ในเดือนรอมฎอนเฉพาะตอนกลางวัน นับจากเวลาแสงอาทิตย์ขึ้นไปจนถึงดวงอาทิตย์ตก การถือศีลอด คือการงดเว้นจากการบริโภคอาหาร การดื่ม การสูบ ตลอดจนการสำรวมทางกาย วาจาและจิตใจ ถ้าหากเป็นคนป่วย คนชรา ผู้เดินทางไกล สตรีที่มีประจำเดือน สตรีมีครรภ์แก่ สตรีเลี้ยงลูกด้วยน้ำนมและคนที่ทำงานหนัก ก็ให้งดเว้นได้โดยจะต้องถือศีลอดชดเชยภายหลังได้หรือบริจาคทางแก่คนยากจนเป็นการชดเชยก็ได้แล้วแต่กรณี

2.1.4 การบริจาคทรัพย์ การบริจาคทานตามศาสนบัญญัติ เรียกว่า ซะกาต เป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคนต้องปฏิบัติเพื่อตระหนักถึงหน้าที่ของตนที่ต้องช่วยเหลือผู้อื่น ซะกาต มี 2 ประเภท คือ ซะกาตทั่วไป ได้แก่ทรัพย์สินส่วนหนึ่งที่ผู้ครอบครอบต้องจ่ายตามศาสนบัญญัติ เช่น

เงินทอง ปศุสัตว์ ธัญพืช แร่ธาตุ สินค้า เป็นต้น และซะกาตพิฏเราะฮ ได้แก่ ซะกาตส่วนบุคคลที่ทุกคนต้องจ่ายโดยจ่ายเป็นอาหารหลักที่ใช้รับประทานในท้องถิ่น เช่น ข้าว แป้ง เป็นต้น คุณสมบัติของผู้ที่ต้องบริจาคซะกาต คือ ต้องเป็นมุสลิมไม่เป็นทาสและมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินอย่างสมบูรณ์บุคคลที่มีสิทธิ์รับบริจาคมี 8 ประเภท คือ เด็กกำพร้า คนยากจน ผู้รวบรวมเงินบริจาคที่ได้รับแต่งตั้งขึ้นผู้เลื่อมใสเข้านับถือศาสนาอิสลามในระยะแรก ทางที่หาเงินเพื่อไถ่ตัวเป็นอิสระ ผู้มีหนี้สิน ผู้เผยแพร่ศาสนา และผู้เดินทางไกลที่ขาดเงิน

2.1.5 การประกอบพิธีฮัจญ์ บัญญัติสำหรับมุสลิมที่มีความสามารถจะเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ที่เมืองเมกกะ ประเทศซาอุดิอาระเบียได้โดยมีทรัพย์พอทั้งที่จะเดินทางไป-กลับและมีพอที่จะเลี้ยงครอบครัวที่อยู่ด้วยมีความปลอดภัยในการเดินทางและมีร่างกายแข็งแรงการประกอบพิธีนี้ยังเป็นการสร้างความเป็นเอกภาพ เสมอภาค และภราดรของมวลมุสลิม

2.2 การสิ้นสุดการเป็นมุสลิม

การสิ้นสภาพการเป็นมุสลิมเกิดขึ้นได้ 3 ลักษณะ ได้แก่

2.2.1 ทางการกระทำ มีดังนี้

1) การกราบไหว้สิ่งต่าง นอกจากพระเจ้า เช่น รูปปั้น ภาพจำลอง ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ต้นไม้ สัตว์ต่างๆ เป็นต้น

2) การปฏิบัติ หรือร่วมปฏิบัติพิธีกรรมของศาสนาอื่น

3) การยับยั้งการสอนปฏิญาณตนแก่ ผู้เลื่อมใสสมัครใจมานับถือศาสนาอิสลาม

4) การบิดเบือนเปลี่ยนแปลงอัลกุรอาน

2.2.2 ทางวาจา มีดังนี้

1) การพูดลบหลู่หรือกล่าวไปทางเสื่อมเสียความศรัทธาต่อพระผู้เป็นเจ้าบรรดาศาสดา สวรรค์ เป็นต้น

2) การจงใจให้ร้ายมุสลิมด้วยการเรียกเขาว่า เป็นคนนอกศาสนา

3) การปฏิเสธสิ่งที่พระผู้เป็นเจ้าห้าม เช่น พูดว่าการดื่มสุราไม่บาปเป็นต้น

4) การปฏิเสธคำสั่งสอนของพระผู้เป็นเจ้าที่ให้ปฏิบัติ เช่น พูดว่าไม่จำเป็นต้องถือศีลอด เป็นต้น

5) การอ้างตัวเป็นศาสดา มุฮัมหมัด

2.2.3 ทางใจ มีดังนี้

1) การไม่แน่ใจว่าพระเป็นเจ้ามีจริงหรือไม่

2) การไม่แน่ใจว่าศาสดามุฮัมหมัดเป็นศาสนทูตจริง

3) การไม่แน่ใจว่ามีโลกหน้า และสงสัยว่าสวรรค์และนรกมีจริงหรือไม่

ถ้ามุสลิมคนใดรู้ว่าตนเองได้สิ้นสุดสภาพการเป็นมุสลิม ต้องรีบกล่าวคำขออภัยโทษและกล่าวคำปฏิญาณตน ประกอบกับตั้งใจอย่างแน่วแน่จะไม่กระทำในลักษณะดังกล่าวอีก

ทั้งทางกาย วาจา และใจ จึงจะมีสภาพกลับเป็นมุสลิมตามเดิมได้ (วรนุช เสนีวงศ์ ณ อยุธยา. 2547: 46 – 47)

3. หลักการปฏิบัติในการทำกิจวัตรประจำวัน

3.1 อาหาร และการบริโภค

การบริโภคอาหารควรบริโภคอาหารที่ติดตราฮาราล (ข้ออนุมัติ) และหะรอม (ข้อห้าม) อาหารที่มากจากพืชสามารถบริโภคได้ โดยไม่มีข้อห้ามยกเว้นสิ่งที่เกิดจากการนำไปหมักจนกลายเป็นสุรา อาหารที่มาจากสัตว์ สำหรับสัตว์บกมีข้อห้ามหลายประการ เช่น ห้ามบริโภคสุกร สุนัข สัตว์ที่ตายเอง ถูกฆ่าเพื่อบูชายัญ ถูกรัดคอตาย ถูกตีตาย ถูกขวิดตาย ถูกสัตว์ป่ากิน สัตว์ที่ล่าสัตว์อื่นเป็นอาหาร สัตว์ที่เชือดโดยไม่กล่าวนามของพระผู้เป็นเจ้า ตลอดจนเลือดของสัตว์ที่ได้จากการเชือด ข่วน สัตว์ที่อาศัยอยู่ในทะเล สามารถทานได้ทุกชนิด นอกจากนี้แล้วยังมีข้อห้ามเกี่ยวกับเครื่องดื่มและสิ่งเสพติด ซึ่งเมื่อดื่มเสพแล้วทำให้เกิดอาการมึนเมาขาดสติให้โทษแก่ร่างกาย

3.2 ความสะอาด

ความสะอาด ทั้งทางด้านจิตใจ วาจา และร่างกาย ท่านศาสดา(ศ็อล)จึงกล่าวไว้ว่า แท้จริงความสะอาด คือ ส่วนหนึ่งของความศรัทธา(มุสลิมอะหมัด)
ตามบัญญัติทั้งจากคัมภีร์อัล – กุรอาน และอัลหะดีษที่สรุปสาระสิ่งที่มุสลิมพึงปฏิบัติในเรื่องที่กี่ยวกับความสะอาดดังนี้

3.2.1 พฤติกรรมของมุสลิมที่จะได้รับรางวัลตอบแทนจากพระองค์อัลลอฮฺ (ซุบฮาฯ) นั้น ต้องเป็นพฤติกรรมที่ออกมาจากเจตนาที่ดีจากจิตใจที่สะอาดบริสุทธิ์

3.2.2 การที่มุสลิมรักษาไว้ซึ่งความสะอาดในเรื่องต่างๆ เป็นการแสดงออกให้เห็นถึงความศรัทธา และบุคคลดังกล่าวย่อมเป็นผู้ที่พระองค์ทรงรัก

3.2.3 มุสลิมต้องหลีกเลี่ยงห่างจากสิ่งโสมมทั้งมวลและรักษาไว้ซึ่งความสะอาดอยู่ตลอดเวลา

3.2.4 มุสลิมต้องเอาใจใส่ต่อผมคือทำให้สะอาดโดยสระผมอย่างน้อย 1 ครั้งในรอบสัปดาห์และรักษาไม่ให้อยู่ในสภาพที่ยุ่งเหยิง ไม่น่ามองหรือทำให้ดูเสียบุคลิก

3.2.5 สิ่งที่มุสลิมจะต้องปฏิบัติ คือ อาบน้ำ สระผม แปรงฟัน ตัดเล็บ โกนขนที่ลับและขนรักแร้ ทำความสะอาดอุดรูจมูก กลั้วคอ หรือบ้วนปาก ชำระล้างซอกนิ้วมือ ชำระล้างหลังจากถ่ายปัสสาวะและอุจจาระ

อนึ่ง การตัดเล็บ ขลิบหนวด ถอนขนรักแร้ และขนในที่ลับไม่ควรปล่อยไว้เกิน 40 วัน ส่วนการอาบน้ำ สระผมอย่างน้อยต้องทำในทุกๆสัปดาห์โดยอาบน้ำในที่มิดชิดห้ามอาบน้ำในที่สาธารณะเว้นแต่ผู้ชายซึ่งต้องนุ่งผ้าให้เรียบร้อย (เสาวนีย์ จิตต์หมวด. 2535: 209)

สิ่งสกปรก (นะญีส) ตามที่ศาสนาได้บัญญัติไว้ มีหลายอย่างถ้าหากไปแตะต้องสัมผัสจะต้องทำความสะอาดตามหลักศาสนาเพราะถือว่าเป็นสิ่งสกปรก สิ่งสกปรกแบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

1) มุค็อฟฟะฟะฮ ได้แก่ ปัสสาวะของเด็กชายที่ดื่มนมแม่ และมีอายุไม่เกิน 2 ขวบ

2) มุตะวัสสิเฎาะฮ ได้แก่ อุจจาระ ปัสสาวะ เลือด น้ำหนอง น้ำเหลือง อาเจียน น้ำนมของสัตว์ที่รับประทาน สัตว์ที่ตายโดยไม่ได้เชือดตามบทบัญญัติของศาสนา ยกเว้นบางอย่าง เช่น ปลา

3) มุม็อลละเซาะฮฺ ได้แก่ สุนัข สุกร

วิธีการทำความสะอาดสิ่งสกปรกแต่ละชนิด มีดังนี้

1) มุค็อฟฟะฟะฮ ให้ใช้น้ำพรมบนรอยเปื้อนนั้นให้ทั่ว โดยไม่ต้องใช้น้ำไหลผ่านก็ใช้ได้

2) มุตะวัสสิเฎาะฮ ให้ขจัดสิ่งสกปรกให้ออกหมดเสียก่อน แล้วจึงล้างด้วยน้ำสะอาดให้น้ำไหลผ่าน 3 ครั้ง โดยน้ำไหลผ่าน 1 ครั้ง จะเป็นการดียิ่งขึ้นทั้งนี้ต้องไม่ให้กลิ่นสีค้างอยู่

3) มุม็อลละเฮาะฮฺ ให้ขจัดสิ่งสกปรกให้ออกหมดเสียก่อน แล้วจึงล้างด้วยน้ำสะอาดให้น้ำให้ไหลผ่าน 7 ครั้ง ในการล้างครั้งแรกหรือครั้งสุดท้ายหรือในครั้งหนึ่งครั้งใดให้น้ำบนดินล้าง

การทำความสะอาดตามวิธีดังกล่าวนี้จึงถือได้ว่าสะอาดตามหลักศาสนบัญญัติในการทำความสะอาดร่างกายหรือสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆน้ำที่ศาสนบัญญัติให้ใช้มี 7 ประเภท ได้แก้ น้ำฝน

3.3 การแต่งกาย

การแต่งกายของมุสลิม นอกจากจะเพื่อปกปิดร่างกายให้มิดชิด เรียบร้อยไม่เป็นที่ยั่วยุอารมณ์แล้วยังต้องการให้รักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ที่แตกต่างไปจากศาสนิกอื่นทั้งนี้โดยให้เหมาะสมกับเพศ และเกิดความสง่างามบนพื้นฐานของความไม่ฟุ่มเฟือย (เสาวนีย์ จิตต์หมวด. 2535: 177)

รูปแบบการแต่งกายของมุสลิม

3.3.1 มุสลิมต้องแต่งกายให้เรียบร้อยเสื้อผ้าที่ใส่ต้องเพื่อปกปิดสิ่งที่พึงสงวนและเป็นอาภรณ์ประดับกายโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่ออยู่ในชุมชนหรือที่ที่มีบุคคลอื่นนอกจากคนในครอบครัว

การแต่งกายของชายมุสลิม จำเป็นต้องปิดตั้งแต่สะดือถึงหัวเข่า เช่น นุ่มกางเกงขาสั้นจึงเป็นสิ่งต้องห้ามไม่แต่เฉพาะผู้หญิงแต่รวมทั้งผู้ชายด้วย ทั้งนี้รวมทั้งห้ามมิให้มองขาอ่อนทั้งของคนเป็นและคนตายขณะเดียวกับผ้านุ่ง(กางเกง กระโปรง) ก็ต้องไม่ยาวเกินกว่าตาตุ่ม

การแต่งกายของผู้หญิงมุสลิม จำเป็นต้องปกปิดทั่วร่างกาย คือ ตั้งแต่ศีรษะเว้นใบหน้าและฝ่ามือดังนั้นผู้หญิงมุสลิมจึงจำเป็นต้องคลุมศีรษะหรือฮิญาบโดยผ้าคลุมศีรษะนั้นต้องผิดลงมาถึงหน้าอก และเสื้อผ้าที่สวมใส่จะต้องไม่บางหรือรัดรูป ไม่แต่งกายโดยเพื่อโอ้อวดเครื่องประดับ

3.3.2 การแต่งกายนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสะอาด กล่าวคือทั้งร่างกายและเสื้อผ้าจะต้องสะอาดภาพลักษณ์ที่ปรากฏจากการแต่งกายต้องอยู่ในภาพแห่งการเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี เช่น ทั้งร่างกายและเสื้อผ้าต้องสะอาดเกลี้ยงเกลา ปราศจากกลิ่นและสีแห่งความสกปรก หากเป็นชายก็ต้องไม่ปล่อยให้ผมยุ่งรุงรัง

3.3.3 การแต่งกายนั้นต้องแสดงออกซึ่งความเป็นมุสลิม กล่าวคือ ต้องให้แตกต่างจากศาสนิกอื่นเช่นให้สะอาดเรียบร้อยมิดชิด อาทิ ผู้หญิงต้องคลุมฮิญาบ ผู้ชายควรไว้หนวดเคราและหากปฏิบัติตามแบบฉบับท่านศาสดา (ศ็อลฯ)ได้หมด คือ ควรสวมหมวกและโพกผ้า

3.3.4 การแต่งกายนั้นต้องอยู่บนพื้นฐานของความไม่ฟุ่มเฟือยไม่แสดงถึงความโอ้อวด แต่ขณะเดียวกันก็ไม่ตระหนี่ถี่เหนียวจนทำให้ขาดความพอเหมาะจนเสียบุคลิกภาพ

3.4 มารยาทในการพบกัน

สำหรับมุสลิมเมื่อพบปะกันศาสนากำหนดให้กล่าวสลามคือ ผู้ทักทายให้กล่าวว่า ” อัสสะลามุอะลัยกุม” ผู้รับการทักทายต้องกล่าวว่า “วะอะลัยกุมมุสสะลาม” ถ้าเป็นเพศเดียวกันหรือต่างเพศแต่ศาสนบัญญัติไม่อนุมัติให้แต่งงานกันได้ เช่น ลูกกับแม่ พี่ชายกับน้องสาว ให้จับมือกันได้ในระหว่างจับมือกันนั้นทั้งสองฝ่ายควรจะแสดงอัธยาศัยและมารยาทอันดีต่อกัน การกล่าวสลามเป็นการขอพรจากพระผู้เป็นเจ้าให้โปรดประทานความสันติสุขแก่ผู้ที่พบกันหลักเกณฑ์ในการกล่าวสลามและตอบสลามมีดังนี้ ผู้น้อยควรเป็นฝ่ายกล่าวสลามและจับมือผู้ใหญ่ ผู้มาเยี่ยมควรเป็นฝ่ายกล่าวสลามและจับมือผู้ที่ต้อนรับผู้ที่อยู่บนยานพาหนะควรกล่าวสลามแก่ผู้ที่เดินอยู่ผู้ที่เดินอยู่ควรกล่าวสลามแก่ผู้ที่นั่งอยู่และคนกลุ่มน้อยควรกล่าวสลามแก่คนกลุ่มใหญ่

3.5 การสังคมระหว่างเพศ

สำหรับมารยาทที่พึงปฏิบัติต่อเพศตรงข้ามนั้น ต้องอยู่ในเกณฑ์ที่ศาสนากำหนด คือ ถ้าเป็นบุคคลที่อนุมัติให้สมรสกันได้แต่ละฝ่ายต้องปกปิดร่างกายตามที่กำหนด คือ ชายต้องปกปิดตั้งแต่สะดือจนถึงหัวเข่า ผู้หญิงปกปิดร่างกายทั้งหมดยกเว้นใบหน้าและหน้ามือ ห้ามชายหญิงอยู่ด้วยกันตามลำพังสองคนสำหรับบุคคลที่ไม่อนุญาตให้สมรสกันได้ตามหลักศาสนาก็ควรสมาคมกันด้วยความบริสุทธิ์ใจและอยู่ในขอบเขตอันเหมาะสมนอกจากนี้ยังห้ามมิให้มีการละเล่นที่มีชายหญิงร่วมกัน (เสาวนีย์ จิตต์หมวด. 2535: 181-182)

4. ตัวอย่างคำสั่งสอนเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติวัฒนธรรมอิสลามส่วนหนึ่งมาจากคำสั่งของศาสดาซึ่งมุสลิมทุกคนต้องยึดถือปฏิบัติเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต อิมรอน มะลูลีม (2524: 23) ได้รวบรวมส่วนของจริยธรรมอิสลามจากคำสอนของศาสดา มูฮัมหมัด ที่สัมพันธ์กับเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

4.1 การปฏิบัติต่อผู้อื่น

4.1.1 จงทำดีต่อเพื่อนมนุษย์ เหมือนดังที่ อัลลอฮ์ได้ทรงปราณีต่อท่าน

4.1.2 จงหัดเป็นคนยุติธรรมและมีความเมตตากรุณา

4.1.3 จงช่วยเหลือซึ่งกันและกันในสิ่งที่ดี

4.1.4 จงให้ความเคารพต่อบุคคลที่เป็นที่เคารพของแต่ละชาติและอย่าล่วงเกินพวกเขา

4.1.5 จงปฏิบัติต่อครอบครัวอย่างดีที่สุด

4.1.6 ผู้ที่ศรัทธาในอัลลอฮ์และวันสุดท้ายแห่งมนุษยชาติย่อมจะต้องให้เกียรติแก่แขกของเขา

4.1.7 อัลลอฮ์ไม่ทรงห้ามท่าน ในการติดต่อกันอย่างเป็นมิตรกับผู้ที่มิได้ร่วมศาสนาเดียวกัน

4.1.8 อย่าเข้าบ้านผู้ใดก่อนได้รับอนุญาตจากเจ้าของบ้าน

4.1.9 มุสลิมย่อมไม่เยาะเย้ยถากถางผู้ใดเขาจะไม่แช่งผู้ใดและเขาจะไม่กล่าวคำที่แสลงหูและถ่อยคำที่ไร้สาระ (จงพูดจาสุภาพไม่กล่าวคำไร้สาระ)

4.1.10 อย่าพูดจาล่วงเกินคนที่ตายแล้ว เพราะอาจทำให้ผู้ที่อยู่ได้รับความสะเทือนใจ

4.2 การปฏิบัติตนเอง

4.2.1 จงรักษาสัญญาและข้อผูกพันที่ทำไว้

4.2.2 อย่าลักขโมยและประพฤติชั่วช้า

4.2.3 อย่าคิดหรือมุ่งหวังในการลอบทำชู้หรือความชั่วอื่นๆ

4.2.4 อย่าริอ่านเป็นคนติดเหล้าหรือการพนัน

4.2.5 จงลดสายตาต่ำและปกปิดของพึงสงวน

4.2.6 จงถ่อมตนและมีความละอายในการทำผิด

4.2.7 จงพูดแต่สิ่งที่ดีงาม หรือมิฉะนั้นจงเงียบเสียดีกว่า

4.2.8 จงไตร่ตรองถึงสภาพอันแท้จริง แห่งจักรวาลและความผันแปรของมัน

4.2.9 จงหัวเราะแต่น้อยและร้องไห้ให้มาก

4.2.10 คนคดโกง คนตระหนี่ และคนที่ชอบลำเลิกบุญคุณนั้นจะไม่ได้ขึ้นสวรรค์

4.2.11 ประตูแห่งความขาดแคลนจะเปิดกว้างสำหรับผู้ที่เริ่มขอทาน

4.2.12 คนที่เชื่อถือไม่ได้นั้นไม่ใช่พวกของเรา

4.2.13 จงแสวงหาความรู้ ถึงแม้จะเดินทางไปไกลถึงประเทศจีนอันไกลโพ้นก็ตาม

สรุปได้ว่า หลักการปฏิบัติในศาสนาอิสลามนั้นเป็นหลักในการทำกิจวัตรประจำวันที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของผู้ที่นับถือศาสนาไม่ว่าจะเป็นการรับประทาน การแต่งกาย การกล่าวทักทายการถือศีลอดตลอดจนการประพฤติตนให้เป็นคนดี เป็นสิ่งที่ครู ผู้ปกครอง และผู้ใหญ่ในสังคมควรให้ความสำคัญรวมไปถึงการปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีให้เยาวชนของชาติได้ปฏิบัติตาม

2.3 วัฒนธรรมของศาสนาอิสลาม กับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

วัฒนธรรม หมายถึง วิถีในการดำเนินชีวิต (Way of life) หรือรูปแบบแห่งพฤติกรรม (Behavior Patterns) ของมนุษย์อันเป็นมรดกทางสังคมที่มนุษย์ได้รับการถ่ายทอดสืบต่อกันมา ทั้งนี้รวมผลงานต่างๆ ที่มนุษย์ได้สร้างขึ้น ทั้งที่เป็นรูปธีทและนามธรรม

วัฒนธรรมอิสลาม หมายถึง วิถีในการดำเนินชีวิตหรือรูปแบบแห่งพฤติกรรม ของมุสลิม ตลอดจนสิ่งที่สร้างสรรค์ขึ้นมา ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความศรัทธาว่า อัลลอฮฺ (ซุบฮาฯ) คือ พระเจ้าองค์เดียว และศาสนทูตของพระองค์ (เสาวนีย์ จิตต์หมวด. 2535: 8)

อิสลามถือว่าศาสนาเป็นคำสอนที่ต้องปฏิบัติในชีวิตประจำวันไม่ใช่เป็นความเชื่อถือที่เป็นมวลความรู้แยกจากวัตถุมงคล หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ มุสลิมไม่มีเพียงแต่จะต้องเป็นผู้เลื่อมใสในอิสลามเท่านั้นยังจะต้อง “ประพฤติ อิสลาม” ด้วยเป็นอาจิณตามกรอบแห่งหลักธรรมและวินัยปฏิบัติเป็นการเสมอภาคกันทุกคนด้วยสังคมจึงจะยอมรับว่าเป็น “สมาชิก” แห่งศาสนาเดียวกันทั้งนี้มิได้หมายความว่ามุสลิมทุกคนต้องเท่ากัน ในการปฏิบัติตนตามอิสลามขั้นอุดมเพราะแต่ละบุคคลย่อมมีร่างกายอุปนิสัยใจคอ พฤติการณ์ สิ่งแวดล้อม และความเคยชินต่างกันเป็นธรรมดาแต่อย่างไรก็ตามมุสลิมจำต้องปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับคำสอนตามแรงศรัทธาและตามแต่ร่างกายจะอำนวยให้ข้อแตกต่างระหว่างมุสลิมจะมีอยู่ก็ตรงที่ใครจะประพฤติตัวให้ใกล้เคียงอุดมการณ์มากน้อยกว่ากัน มิใช้แตกต่างกันในระหว่างผู้ประพฤติธรรมฝ่ายหนึ่งกับผู้ไม่ต้องประพฤติธรรมเลยก็ได้ (ประยูรศักดิ์ ชลายเดชะ. 2539: 254)

การถ่ายทอดระเบียบทางสังคมและวัฒนธรรม (Socialization) หรือการหล่อหลอมทางวัฒนธรรม (Enculturation) จึงกระทำได้ 2 วิธี (เสาวนีย์ จิตหมวด. 2537: 380-381) คือ

1. โดยทางตรง คือ การสอน
2. โดยทางอ้อม คือ การปฏิบัติ

การสอน ซึ่งเป็นการถ่ายทอดโดยตรงก็คือ การสอน การบอกด้วยวาจาสิ่งใดผิดไม่ควรกระทำสิ่งใดถูกที่จะต้องกระทำ อะไรเป็นอะไร เพราะเหตุใด ฯลฯ ส่วนการถ่ายทอดทางอ้อมก็คือการสอนที่เปลี่ยนจากด้วยวาจามาเป็นการปฏิบัติ ดังนั้นทุกพฤติกรรมที่แสดงออกของมนุษย์จึงเป็นการถ่ายทอดหรือการสอนโดยทางอ้อมโดยปริยายโดยที่ผู้ถ่ายทอดนั้นอาจไม่รู้ตัวการสอนโดยทางอ้อมนับว่ามีความสำคัญต่อการถ่ายทอด การเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและการถ่ายทอดนั้นจะมีผลมากขึ้น หากการถ่ายทอดนั้นจะกระทำทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมควบคู่กันไปอย่างสอดคล้องประสานสัมพันธ์อันอย่างต่อเนื่อง เช่น เมื่อพ่อ แม่ ละหมาดโดยที่ขณะละหมาด พ่อ แม่ ผู้ปกครองไม่ไล่ลูกหลานไปให้ไกลๆ หรือแอบไปละหมาดให้พ้นจากเด็กๆ ลูกจะได้ท่าทางและถ้อยคำในการปฏิบัติโดยปริยาย เมื่อเด็กเริ่มโตขึ้นการสอนการฝึกให้เด็กละหมาดจึงเป็นเรื่องไม่ยากและเมื่อพ่อแม่สอนให้ลูกๆ ทราบว่าการละหมาดเป็นหน้าที่ที่สำคัญของมุสลิมต่อพระองค์อัลลอฮฺ (ซุบฮาฯ) ที่มุสลิมจะต้องปฏิบัติให้ครบถ้วน และตรงต่อเวลา โดยพ่อแม่เองก็ได้ปฏิบัติอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง การสอนด้วยทั้ง 2 รูปแบบนี้ย่อมจะได้ผลกว่าการที่พ่อแม่สอนลูกว่าจะต้องละหมาดแต่ในการปฏิบัติจริง

พ่อแม่ทำบ้างไม่ทำบ้าง หรือไม่ทำเลย การสอนที่ไม่สอดคล้องกันในคำพูดกับการปฏิบัติ ย่อมไม่สร้างความเชื่อถือ ที่จะเชื่อฟังและนำไปปฏิบัติ

เมื่ออิสลามเป็นวิถีในการดำเนินชีวิต ดังนั้นทุกพฤติกรรมของมุสลิมก็ต้องถืออิสลาม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง มุสลิมจะต้องนำเอาอิสลามมาไว้ในตัว ในหัวใจ อิสลามจะต้องไปด้วยกันกับมุสลิมทุกย่างก้าวของชีวิต ในทุกเวลาและทุกสถานที่ ด้วยเหตุนี้มุสลิมทุกคนจึงมีหน้าที่ทั้งการถ่ายทอดวัฒนธรรมอิสลามให้แก่คนรุ่นต่อๆ ไปและมีหน้าที่สืบทอดวัฒนธรรมอิสลาม ให้คงอยู่ต่อไปโดยไม่ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไปตามค่านิยมของคนในสังคม ตามกาลเวลาและสถานที่ และด้วยหน้าที่ของมุสลิมดังกล่าวนี้ ในอิสลามจึงไม่มีสถาบันนักบวชที่จะแยกกลุ่มผู้ทำหน้าที่ต่างๆ นี้ออกไปต่างหาก เป็นคนอีกกลุ่มหนึ่งอีกชนชั้นหนึ่งในสังคมหากแต่พระผู้เป็นเจ้าอัลลอฮฺ (ซุบฮาฯ) ได้ทรงมอบหมายหน้าที่อันมีเกียรติยิ่งนี้ให้แก่มุสลิมทุกคนทั้งชายหญิง

วรนุช เสนีวงศ์ ณ อยุธยา (2547: 52) การศึกษาและการนำมาปฏิบัติซึ่งวัฒนธรรมอิสลามนั้น นอกจากด้วยการเรียนรู้จากการหล่อหลอมหรือรูปแบบในการปฏิบัติของคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งแล้ว เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ปฏิบัติจะต้องศึกษาจากตัวบทอันเป็นที่มาของวัฒนธรรมอิสลามไปพร้อมกันด้วย นั้นคือ การศึกษาจากคัมภีร์อัลกุรอาน และอัลหะดีษ ทั้งนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบยืนยันว่าวัฒนธรรมอิสลามที่เราปฏิบัติอยู่นั้นเป็นวัฒนธรรมอิสลามโดยแท้ๆ หรือวัฒนธรรมโดยปลอมๆ ที่เกิดจากการผสมผสาน การผสมกลมกลืนหรืออาจจะเป็นวัฒนธรรมที่สอดแทรกเข้ามาด้วยสาเหตุปัจจัยต่างๆ สำหรับชาวไทยมุสลิมจากประวัติศาสตร์ความเป็นมาของมุสลิมในประเทศไทยก็ดีจากภาวะสังคมในความเป็นอยู่ก็ดีนับเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่มุสลิมจะต้องแสวงหาความรู้ที่ถูกต้องชัดเจนในเรื่องวัฒนธรรมอิสลาม เพื่อจะนำไปสู่ทั้งการปฏิบัติและการถ่ายทอดหล่อหลอมให้แก่คนรุ่นต่อๆ ไปได้อย่างถูกต้อง

สรุปได้ว่าวัฒนธรรมของศาสนาอิสลามกับการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยนั้น เป็นวิถีการดำเนินชีวิตอันเกิดจากการหล่อหลอมการศึกษา จากคัมภีร์อัลกุรอาน และอัลหะดีษ พฤติกรรมหรือรูปแบบในการปฏิบัติของคนรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่งด้วยการสอน (ถ่ายทอด) และการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

2.4 บทบาทของพ่อแม่และผู้ปกครองอิสลามกับการอบรมเลี้ยงดู

อิสลามได้ให้ความสำคัญกับเด็ก ตั้งแต่แรกเกิดโดยมีแบบอย่างของท่านศาสดามูฮำหมัด (ศ็อลฯ) เป็นแนวทางให้พ่อแม่ได้ปฏิบัติตามซึ่งเป็นการสร้างความความผูกพันและความใกล้ชิดระหว่างเด็ก กับการเป็นมุสลิม ด้วยแบบแผนอิสลาม (อนัส แสงอารีย์. 2549: 49) ดังต่อไปนี้

1. เมื่อลูกคลอดออกมา สิ่งที่พ่อแม่พึงกระทำ คือ การอะซานด้วยเสียงเบาๆ ที่ข้างหูขวาของเด็ก และอิกกอมะฮฺ ด้วยเสียงเบาๆ ที่ข้างหูซ้ายของเด็ก ดังหะดีษที่ว่าจากอบู รอฟิกอฺ เมื่อคราวที่ฟาตีมะห์ได้คลอดลูกลูกชายคนนั้น” (รายงานโดย อบูดาวูด และติรมิรซี) และอีกหะดีษหนึ่งที่ว่า “ผู้ใดที่คลอดบุตรก็ควรอุซานที่หูขวา และอิกกอมพอฺที่หูซ้าย” (รายงานโดย บัยฮากี) ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการเป็นการกระตุ้นด้วยความยิ่งใหญ่ของอัลลอฮ์และประโยคปฏิญาณตนในการเข้ารับอิสลาม เพื่อเป็นการให้เด็กได้รับรู้ถึงเอกลักษณ์แห่งอิสลาม

2. การทำตะหนีกับเด็ก คือ การเปิดปากเด็กทารก ด้วยการเคี้ยวผลอินทผลัมแล้วป้อนให้เด็กแรกเกิดเพียงเล็กน้อย (หรือถ้าไม่มีก็ใช้ผลไม้ที่มีประโยชน์แทนก็ได้) จากนั้นก็ใช้นิ้วมือที่สะอาดป้ายเบาๆ ในปากเด็กให้ทั่วซึ่งการกระทำดังกล่าวนั้นเป็นการกระตุ้นประสาทสัมผัสของลิ้น ปากและเหงือกของเด็กให้ทำงานเพื่อเตรียมพร้อมกับการดูดน้ำนมจากแม่

3. การโกนผมเด็กจะทำในวันที่เจ็ดนับจากวันที่เด็กเกิด โดยโกนผมทั้งศีรษะของเด็ก จากนั้นนำผมที่โกนไปชั่งน้ำหนักแล้วเทียบค่าน้ำหนักเป็นเงิน และนำเงินไปบริจาคแก่คนยากจน ซึ่งการกระทำดังกล่าวเปรียบได้กับการทำความสะอาดส่งผลในแง่ดีต่อสุขภาพและอวัยวะต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศีรษะของเด็กและการบริจาคทานนั้นแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางสังคมดังหะดีษที่ว่า ท่านศาสดามูฮำหมัดกล่าวแก่ท่านหญิงฟาติมะห์ว่า"เธอจงโกนศีรษะเขาจากนั้น เธอจงบริจาคฟิตเราะห์ (เงินแท้) ให้แก่บรรดาผู้ที่ยากจนเท่ากับน้ำหนักเส้นผมของเขาเถิด" (รายงานโดยอะหมัด)

4. การตั้งชื่อเด็ก มุสลิมต้องตั้งชื่อที่เป็นมงคลแก่ลูก ตลอดจนการตั้งฉายานามที่ไม่ดี ดังหะดีษที่ว่า ท่านศาสดามูฮำหมัด (ศ็อลฯ) กล่าวว่า "ความจริงพวกท่านจะถูเรียกขานในวันกิยามะฮ์ (วันสิ้นโลก) ด้วยชื่อของท่านและชื่อของบิดาของพวกท่าน ดังนั้น พวกท่านจงตั้งชื่อของพวกท่านให้ดี"(รายงานโดย อบูดาวาด)

5. การทำอากีเกาะอฺ คือ การเชือดแพะหรือแกะ เมื่อเด็กที่เกิดใหม่มีอายุได้เจ็ดวัน โดยเนื้อที่ได้ควรแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ สำหรับครอบครัว สำหรับญาติพี่น้อง และสำหรับคนยากจน ซึ่งการกระทำดังกล่าว เป็นการขอบคุณต่อความกรุณาของอัลลอฮ์ที่ได้ทรงให้ทารกนี้มา และขอให้พระองค์ทรงคุ้มครองรักษาทารกนี้สืบต่อไป แสดงถึงความปิติยินดีต่อการมีบุตร

จากการที่กล่าวมาอาจสรุปได้ว่า แบบแผนของอิสลามในการเริ่มต้นชีวิตของเด็กมีความสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตลอดจนแสดงให้เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของเด็กในแง่ของความเป็นมุสลิม

มุฮัมมัดอาลี อัลฮาชิมิ (กิติมา อมรทัต. 2535: 50; อ้างอิงจาก มุฮัมมัดอาลี อัลฮาชิมิ. ม.ป.ป.) กล่าวถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่เหมาะสมไว้ ดังนี้

1. แสดงความรักและความเอ็นดูต่อเด็กการแสดงออกซึ่งความรักความเมตตา ความเอ็นดูต่อเด็ก จะทำให้เด็กเติบโตอย่างมีความเชื่อมั่น มองโลกในแง่ดี และมีการเห็นคุณค่าในตนเอง ดังที่ท่านอนาส (รอฎียฯ) กล่าวว่า "ข้าพเจ้าไม่เคยเห็นผู้ใดมีความเมตตาสงสารเด็กๆมากเท่าท่านศาสดามูฮำหมัดเลย หนูน้อยอิบรอฮีมบุตรชายของท่านอยู่ในความดูแลของพี่เลี้ยงซึ่งอยู่บนเนินเขารอบๆ เมืองมะดีนะห์ท่านจะไปที่นั่นและพวกเราก็จะไปในบ้านอุ้มลูกของท่านขึ้นมาจูบ แล้วก็กลับไป" (รายงานโดยมุสลิม)

2. มีความยุติธรรมในการเลี้ยงดูลูกอิสลามเรียกร้องไปสู่ความเสมอภาคความยุติธรรมที่สมบูรณ์ไม่สร้างความแตกต่างในความเมตตา ดังนั้นพ่อแม่ผู้ปกครองจะต้องมีความระมัดระวังในการแสดงออกกับลูกแต่ละคน อย่าอคติหรือลำเอียง เพราะอาจเป็นการบ่มเพาะความรู้สึกที่ไม่ดีภายในจิตใจเด็กได้ เช่น ความรู้สึกริษยา อ้างในอัลกุรอ่าน ความว่า "จงมีความยุติธรรม เพราะมัน (ความ

ยุติธรรม) ใกล้กับการสำรวมตนยิ่ง" และสอดคล้องกับหะดีษที่ว่า "จงยุติธรรมในระหว่างลูกๆ ของพวกท่านจงมีความยุติธรรมในระหว่างลูกๆ ของพวกท่าน" (รายงานโดย อะหมัด และอิบนุ หิบบาน)

3. ปลูกฝังความประพฤติและทัศนคติที่ดีลงตัวเด็ก กล่าวคือ เมื่อหัวใจของเด็กมีความพึงพอใจในตนเองพ่อแม่ก็จะสามารถพัฒนาจิตใจของเด็กให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นได้โดยเฉพาะในเรื่องของศีลธรรมและคุณธรรม

4. มีความอดทนอดกลั้นต่อการสูญเสียลูกไปเนื่องจากความเป็นความตายเป็นวงจร 62 ของชีวิตมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ที่มนุษย์ไม่อาจควบคุมหรือหลีกเลี่ยงได้เมื่อถึงกำหนดซึ่งมุสลิมศรัทธาว่าการเป็นและการตายอยู่ในอำนาจของพระองค์อัลลอฮ์เท่านั้น ดังหะดีษที่ว่า "ผู้ใดที่ลูกสามคนของเขาเสียชีวิตไปแล้ว เขาคิดถึงและเชื่อในผลตอบแทนจากอัลลอฮ์เขาจะได้เข้าสวรรค์" (รายงานโดยอะหมัด และอิบนุ หิบบาน)

5. พ่อแม่ ผู้ปกครองต้องหมั่นขอพร (ดุอาฮ์) จากอัลลอฮ์

6. ให้การอบรมจรรยามารยาทและจริยธรรมที่ดีงามแก่เด็กเนื่องจากเป็นการพัฒนาบุคลิกภาพและความประพฤติของเด็กให้มีความพร้อมในการเข้าสังคม (มานี ชูไทย. 2544: 46) ดังหะดีษที่ว่า "ไม่มีของขวัญใดๆ ที่บิดาจะให้แก่บุตรดียิ่งกว่ามารยาทที่ดี" ซึ่งจรรยามารยาทต่างๆ ที่พ่อแม่แลผู้ปกครองควรเอาในใจใส่ให้การอบรมเป็นแบบอย่างมีดังนี้

6.1 การอบรมสั่งสอนเด็กให้หมั่นทำในสิ่งที่ดี ถึงแม้ว่าการทำดีบางอย่างจะเป็นสิ่งเล็กน้อยก็ตาม และส่งเสริมให้เด็กมีความมุมานะ อดทน และเพียรพยายามตลอดจนการให้รู้จักมีความนอบน้อมถ่อมตน สุภาพในท่าทาง ดังในคัมภีร์อัลกุรอ่านความว่า "ลูกเอ๋ย แม้ว่า (ในการใดนั้น) มันจะหนักเท่าเมล็ดผักเมล็ดหนึ่งถึงแม้มันจะอยู่ในหินหรืออยู่ในขั้นฟ้าทั้งหลาย หรืออยู่ในแผ่นดินอัลลอฮ์ก็จะทรงนำมันออกมา แท้จริงอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงรอบรู้สิ่งละเอียดอ่อนทั้งหมด ลูกเอ๋ยจงดำรงการละหมาดและจงกำชับการดีและห้ามการชั่วและจงอดทนต่อทุกข์ภัยที่ประสบแก่เจ้าแท้จริงนั่นอยู่ในกรณีอันหนัก (ต้องมีมานะบากบั่นจึงจะสำเร็จ)และจงอย่าหันแก้มของเจ้าอย่างยโสจากผู้อื่นและจงอย่าสัญจรตามแผ่นดินอย่างทระนง แท้จริงอัลลอฮ์มิทรงรักทุกๆ ผู้โอหังคุยโว"(31: 16-18) สอดคล้องกับอัลกุรอ่านอีกบทหนึ่งความว่า "และจงสังวรในการสัญจรของเจ้า (คือสุภาพและสงบเสงี่ยม)และจงลดเสียงของเจ้าให้อ่อน (อย่าแข็งกร้าว) แท้จริงเสียงที่น่าเกลียดยิ่ง (ไม่น่าฟัง) คือเสียงร้องของลา (เป็นการอุปมาถึงความโง่เขลาและการไม่ใช้ปัญญา)" (13:19)

6.2 การสอนจรรยามารยาทในการพูดเนื่องจากการพูดมีความสำคัญในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อิสลามจึงสอนให้มุสลิมพูดจาสุภาพอ่อนโยนกับทุกคน ให้ใช้น้ำเสียงและคำพูดและคำพูดที่นุ่มนวลไปพูดใส่ร้ายผู้อื่นไม่พูดชมเชยหรือสรรเสริญมากเกินไป ดังในคัมภีร์อัลกุรอ่าน ความว่า "เนื่องด้วยความเมตตาจากอัลลอฮ์นั้นเอง (มูฮำหมัด) เจ้าจงได้สุภาพอ่อนโยนกับพวกเขาหากเจ้าเป็นผู้หยาบกระด้างและแข็งกระด้างไซร้แน่นอนพวกเขาย่อมแยกตัวออกไปจากรอบๆ เจ้ากันแล้วดังนั้นจงให้อภัยแก่พวกเขาเถิดและจงขออภัยจากพระเจ้าให้แก่พวกเขาด้วย"และหะดีษอีก 2 บทที่ว่าแน่แท้อัลลอฮ์ไม่ทรงรักผู้ใดที่ปากร้ายและหยาบช้า" (รายงานโดยอะหมัด และอัฏ-ฏอบรอนี) "ไม่

ว่าสองคนที่กำลังด่าว่ากันและกันอยู่จะพูดอะไรออกมาก็ตามบาปย่อมตกอยู่แก่คนที่เริ่มก่อน นอกจากว่าคนที่กระทำจะทำเกินขอบเขตของการป้องกันตัวไป" รายงานโดยมุสลิม

6.3 การสอนมารยาทในการทักทายและการเข้าบ้านผู้อื่น อิสลามให้มุสลิมทักทายหรือแสดงความเคารพกันด้วยการกล่าวสลาม (อัส-สลามมุอะลัยกุม) หมายถึง คำพูดที่ขอให้บุคคลที่กล่าวสล่ามด้วยนั้นได้รับความสุขสันติสำหรับเด็กนั้นการกล่าวสลามจะต้องกล่าวทักทายผู้ใหญ่ก่อนและห้ามเข้าบ้านก่อนกล่าวสลามหรือขออนุญาตจากเจ้าบ้าน อีกทั้งการเผยแพร่สลามได้กล่าวกันอย่างแพร่หลาย (ในหมู่มุสลิม) เป็นกุศลทานและอิสลามสอนว่า ผู้ใดกล่าวสลามก่อนผู้นั้นอยู่ใกล้ชิดอัลลอฮ์มากกว่า

6.4 การส่งเสริมให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่นและปฏิบัติต่อผู้อื่น เนื่องด้วยการปฏิบัติต่อผู้อื่นเป็นอย่างดีนั้นเป็นลักษณะที่สำคัญของกฎเกณฑ์อิสลามและท่าทางที่ดีต่อผู้อื่นเป็นส่วนจำเป็นของความศรัทธาเพราะผู้ที่มีท่าทีที่ดีที่สุดต่อผู้อื่นย่อมเป็นผู้มีความศรัทธาสมบูรณ์ที่สุด ดังหะดีษที่ว่า "ผู้มีศรัทธาซึ่งความศรัทธาของเขาสมบูรณ์ที่สุด ก็คือผู้ที่มีทาทีที่ดีที่สุดต่อคนอื่นๆ" (รายงานโดยอัต-ติรมิซี)

6.5 การสอนมารยาทในการกินและการดื่มโดยอิสลามส่งเสริมให้กินและดื่มด้วยมือขวาและเริ่มทำอะไรต่างๆ ด้วยทางขวาก่อนและกล่าวพระนามของอัลลอฮ์ (บิสมิลลาฮฺ) ก่อนการกินและดื่มตลอดจนการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการเริ่มต้นที่ดีและสร้างสติในตนเอง

6.6 อบรมสั่งสอนเด็กให้เป็นผู้มีความจริงใจ กล่าวคือ เป็นการแสดงออกที่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกทางบวก เพราะความจริงใจจะนำมาซึ่งการปฏิบัติต่อกันระหว่างบุคคลช่วยให้การงานต่างๆ เป็นผลสำเร็จได้เร็วขึ้น ดังที่ท่านศาสดาได้บรรยายว่า "ศาสนาคือความจริงใจ" บรรดาเศาะฮาบะฮฺ ถามว่า "ความจริงใจต่อผู้ใด ? ท่านตอบว่า "ต่ออัลเลาะฮ์ ต่อคัมภีร์ของพระองค์ต่อศาสนทูตของพระองค์ต่อบรรดาผู้นำของมุสลิมและต่อบรรดาชาวบ้านธรรมดา" (รายงานโดยบุคอรี และมุสลิม)

6.7 ส่งเสริมให้เด็กเป็นคนมีอารมณ์ดี ร่าเริงแจ่มใสการมีอารมณ์ขันสนุกสนานอย่างเหมาะสมตามกาลเทศะช่วยให้เกิดมิตรภาพที่ดีระหว่างกันและเสริมสร้างสุขภาพจิตที่ดีแก่บุคคล ซึ่งท่านศาสดามูฮำหมัด (ศ็อลฯ) มักพูดตลกแต่ท่านก็ไม่เคยพูดอะไรนอกจากความจริงในการตลกของท่าน

นอกจากนี้อิสลามยังได้กล่าวถึงการลงโทษเด็กโดยการลงโทษทางกายนั้นอนุญาตให้ตีเด็กได้ เมื่อเด็กอายุได้ 10 ปี และไม่อนุญาตให้พ่อแม่ลงโทษเด็กด้วยการตบหน้า ดังในหะดีษที่ว่า "จงสอนลูกๆ ของท่านให้ละหมาด เมื่อเขามีอายุได้ 7 ปี และถ้าพวกเขายังไม่ละหมาด เมื่อมีอายุ 10 ปีแล้ว ก็จงตีเขา" (รายงานโดยอะหมัด และอัลฮากิม) กล่าวโดยสรุปการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามแนวทางอิสลามนั้นได้ยึดถือกุรอ่านและแบบอย่างของท่านศาสดามูฮำหมัด (ศ็อลฯ) เป็นแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูซึ่งการถ่ายทอดหรือสอนอิสลามนั้นทั้งในรูปของการศรัทธาและการปฏิบัติตลอดจนการศึกษาคัมภีร์กุรอ่าน พ่อแม่ ผู้ปกครองควรสอนให้เด็กมีความซาบซึ้งและเข้าในในความหมาย และวิธีการที่ใช้กับเด็กต้องไม่เป็นการบังคับ แต่ควรใช้วิธีการในลักษณะนุ่มนวลค่อยเป็นค่อยไปพร้อมกับกระทำ

ตนให้เป็นแบบอย่าง นอกจากจะต้องให้ความสำคัญในหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติแล้วการดูแลในเรื่องจรรยามารยาทยังช่วยส่งเสริมความเป็นตัวตนของความเป็นมุสลิม ในอิสลามหน้าที่การเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนลูกๆถูกจัดเป็นหน้าที่หลักหน้าที่สำคัญที่สุดของผู้ที่เป็นแม่ (เสาวนีย์ จิตต์หมวด. 2535: 135)

พ่อแม่ผู้ปกครองที่จะทำให้ลูกเป็นมุสลิมที่ดี มีข้อปฏิบัติ 10 ข้อดังนี้

1. สม่ำเสมอ พาบุตรหลานไปร่วมกิจกรรมในมัสยิดอย่างสม่ำเสมอ

2. มีส่วนร่วมในชุมชน สนใจในสิ่งที่เกิดขึ้นในมัสยิดในห้องเรียนช่วยดูแลลูกในการทำการบ้าน พูดคุยกับลูกเกี่ยวกับอิสลามในเรื่องที่ลูกมีปัญหามาถามตั้งคำถามกับลูกและตอบคำถามของลูกอย่าคาดหวังให้ครูให้ทำทุกอย่างผู้ปกครองต้องมีความรับผิดชอบในการให้การศึกษาอิสลามแก่ลูกๆ ครูจะสอนได้ไม่มากนักในเวลาจำกัดผู้ปกครองควรจะเป็นอาสาสมัครเข้าช่วยเหลือโรงเรียนอิสลามควรช่วยเหลือการศึกษาอิสลามของเด็กที่มัสยิดโดยเสียสละช่วยสอนที่มัสยิด ช่วยสร้างอาคารเรียนหรือสนามเด็กเล่น

3. จัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กสนุกสนาน ให้คิดว่าอิสลามเป็นวิถีชีวิตที่ดีมีความสุขผู้ปกครองอาจช่วยครูจัดแคมป์จัดงานรื่นเริงวันอีด จัดแข่งกีฬาหรือจัดวันฉายภาพยนตร์อิสลาม

4. ซื้อหนังสือเกี่ยวกับอิสลามไว้ในบ้านอาจเป็นหนังสือ เทป เกม วีดีทัศน์ สมุดระบายภาพสี แบบอิสลามหรือนิทานแนวอิสลาม

5. ส่งบุตรหลานไปค่ายสัมมนาเกี่ยวกับอิสลามถ้ามีปัญหาในการส่งเด็กไปตามลำพังก็ให้ผู้ปกครองไปด้วย

6. ให้พ่อแม่ตระหนัก คือรู้ว่าสิ่งแวดล้อมของลูกที่โรงเรียน ครู และเพื่อนๆของลูกเป็นอย่างไรลูกจะดูอะไรจากโทรทัศน์ละครมีเนื้อหาเรื่องเพศหรือเรื่องอะไรที่ไม่เหมาะสมบ้าง วิธีที่ดีที่สุดคือการยืดหยุ่นให้ลูกมีทางเลือกให้ลูกคบกับเพื่อนมุสลิมสร้างข้อจำกัด เช่น จำกัดเวลาดูโทรทัศน์เหลือวันละ 3 ชั่วโมง และดูโทรทัศน์กับลูก

7. ขจัดการปฏิบัติที่ไม่ใช่อิสลามทิ้งไปให้แยกแยะว่าอะไรคืออิสลาม และอะไรคือประเพณีหากพ่อมาผู้ปกครองยังคงปฏิบัติอยู่ลูกหลานจะคิดว่าสิ่งนั้นคือ อิสลาม

8. ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนเมื่อมีปัญหาให้ปรึกษาผู้ปกครองที่มีประสบการณ์ ครูอิหม่ามให้ช่วยแก้ปัญหาให้ลูกของบางคนชอบพูดว่า “พ่อแม่คนอื่นเขาก็ให้ทำได้” ลองถามพ่อแม่คนอื่นดูว่าเขาอนุญาตหรือไม่ให้ร่วมมือกันแก้ปัญหาก่อนที่จะแก้ไม่ได้ เมื่อลูกอายุ 15 ปีแล้วเขาจะไม่ฟังใครเลย

9. สอนให้เข้าใจเมื่อสอนอิสลามให้อธิบายจนเข้าใจ เช่น สอนความหมายของซูเราะห์ฟาติฮะห์และซูเราะห์ต่างๆ

10. พ่อแม่ผู้ปกครองเป็นมุสลิมที่ดีพ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ดีให้ลูกหลานของตนหากพ่อแม่มีความรู้อิสลามน้อยลูกหลานก็จะยิ่งรู้น้อยเมื่อพ่อแม่ไม่สนใจอิสลามลูกๆ ก็จะไม่สนใจเช่นกัน (อามีนะห์ ดำรงผล. 2544: 67-68)

พ่อแม่มีบทบาทในการให้การศึกษาแก่ลูกเพื่อให้ลูกเปลี่ยนแปลงตัวเองในทางที่พ่อแม่ต้องการ และจากจุดมุ่งหมายการศึกษาในอิสลาม ดังนี้ (วรนุช เสนีวงศ์ ณ อยุธยา. 2547: 55; อ้างอิงจาก อามีนะห์ ดำรงผล. 2544: 61 – 65)

1. ให้รู้จักพระเจ้า มีความรักและศรัทธามั่นต่อพระองค์ นอบน้อมถ่อมตน และยอมปฏิบัติตามคำสั่งและคำสอนของพระองค์เพื่อให้เป็นที่โปรดปรานของพระองค์ไม่ให้ตั้งภาคีต่อพระองค์เพราะเป็นบาปใหญ่

สิ่งแรกที่จะอบรมลูกให้รู้จัก อัลลอฮ์ซุบฮานุฮูวะตะอาลา ให้รู้ถึงความยิ่งใหญ่ ความเมตตาและบุญคุณของพระองค์ที่มีต่อมนุษย์ให้รู้เหตุผลที่ต้องเคารพภักดีต่อพระองค์เสียงแรกที่ทารกแรกเกิดควรได้ยิน คือ เสียงเรียกไปสู่การศรัทธาต่ออัลลอฮ์ซุบฮานะฮูวะตะอาลา เช่น เสียงอะซาน เสียงอิกอมะห์ เป็นต้น สอนลูกให้อ่าน คัมภีร์อัลกุรอาน ให้รู้ว่าเป็นคำสั่งสอนของพระผู้เป็นเจ้าที่จะต้องปฏิบัติตามให้รู้ประวัตินบีต่างๆ รู้หน้าที่ของมุสลิมต่ออัลลอฮ์ซุยฮานะฮูวะตะอาลาต่อรอซูลและต่อสังคมโดยเริ่มจากบุคคลใกล้ชิดคือพ่อแม่ ญาติพี่น้องไปจนถึงบุคคลทั่วไปหน้าที่ของ มุสลิม เช่น ละหมาด ถือศีลอด ทำความดีต่างๆแม้เพียงเล็กน้อยก็จะได้รับผลตอบแทนจากพระเจ้ามีความกตัญญูต่อพ่อแม่ให้ใช้คนอื่นกระทำความดีและห้ามปรามความชั่ว ให้มีความอดทนต่อทุกสิ่งที่มาประสบ เป็นต้น

2. ให้มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด มีความสามารถ และมีความคิดสร้างสรรค์ในข้อนี้ควรเริ่มตั้งแต่แต่งงานคือทั้งพ่อและแม่จะต้องอยากมีลูกซึ่งจะทำให้มีการเตรียมตัวเพื่อลูกและเมื่อคลอดแล้วควรให้ลูกดื่มนมแม่ถ้าทำได้ควรให้ลูกดื่มนมแม่จนลูกอายุสองขวบ

การส่งเสริมให้เด็กมีสติปัญญาเฉลียวฉลาดต้องอาศัยอาหารบำรุงเด็กตั้งแต่อยู่ในครรภ์และเมื่อคลอดแล้ว อาหารต้องมีคุณค่าและปริมาณพอเหมาะกับความต้องการของร่างกายพ่อแม่ควรจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้เล่นและกระทำสิ่งต่างๆ ได้มากที่สุดเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ ควรพูดคุยกับลูกมากๆ ตั้งแต่ลูกยังนอนแบเบาะเหมือนกับลูกเป็นผู้ใหญ่คนหนึ่งคอยตอบคำถามต่างๆของลูกเมื่อมีโอกาสควรพาลูกไปในที่ต่างๆ และชี้ชวนให้ลูกสังเกตธรรมชาติ ผู้คนในสังคม สัตว์ สิ่งของให้ลูกได้สัมผัสสิ่งต่างๆ ที่ไม่เป็นอันตรายไม่ควรกักขังลูกไว้ในคอกแคบๆ เป็นเวลานานเพราะจะยับยั้งการเรียนรู้ของลูก นอกจากนี้เพื่อให้ลูกรู้จักคิดแก้ปัญหาเป็นรู้จักใช้สติปัญญาไตร่ตรองพ่อแม่ควรฝึกให้ลูกแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยพ่อแม่เป็นผู้คอยช่วยเหลือบ้างเล็กน้อยหรือเล่าเรื่องต่างๆ อาจเป็นชีวิตจริงหรือนิทาน เมื่อเล่าจบก็ซักถามลูกก็ได้ถ้าต้องการให้ลูกมีความรักกว้างขวางก็ควรฝึกให้รักการอ่านเพื่อโตขึ้นจะได้ค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเองนิสัยนี้ควรฝึกตั้งแต่เล็กอายุก่อนสองขวบคือหาหนังสือที่มีรูปภาพสวยๆ มาให้ลูกดูและเล่าให้ฟังเมื่อลูกอ่านหนังสือได้ ควรพาไปร้านหนังสือให้เด็กมีโอกาสเลือกเองข้อสำคัญพ่อแม่ควรสะสมหนังสือดีๆ ไว้ในบ้านโดยเฉพาะหนังสือเกี่ยวกับมุสลิมที่เด็กจะหยิบอ่านได้สะดวก การอ่านช่วยให้สติปัญญาเพิ่มพูน และเป็นวิธีให้การอบรมแก่ลูกโดยทางอ้อม คัมภีร์อัลกุรอานที่พระเจ้าประทานมานั้น ในอายะห์แรกก็เริ่มด้วยข้อความที่ว่า “จงอ่านเถิด” (ซูเราะห์อัลอะลัก) แสดงว่า การอ่านเป็นวิธีที่ดีวิธีหนึ่งในการศึกษาหาความรู้เมื่ออ่านแล้วจะต้องรู้จักนำมาคิดและ พิจารณาไตร่ตรอง ถ้าจะให้เกิดผลดีควรให้ลูกนำมาปฏิบัติด้วย ด้านการ

ส่งเสริมความสามารถและความคิดสร้างสรรค์ของลูก ควรส่งเสริมให้ลูกกระทำสิ่งต่างๆ ด้วยตัวเองอย่างเหมาะสมกับวัย เช่น ลูกอายุขวบครึ่งควรจับช้อน ป้อนข้าวเอง พ่อแม่ควรฝึกให้ลูกจับช้อนเอง ถึงข้าวจะหกเลอะเทอะบ้างก็ไม่เป็นไร

3. เพื่อให้มีคุณธรรม มีจรรยามารยาท มีการขัดเกลาจิตใจ ในข้อนี้ควรสอนมารยาทการเข้าสังคม การพบปะคนอื่นให้นอบน้อมถ่อตนไม่หยิ่งทะนงให้พูดเสียงเบารู้จักเป็นผู้ฟังที่ดีมีมารยาทในการฟังให้มีมารยาทแบบอิสลาม เช่น ในการรับประทานอาหาร การนอน การเข้าบ้าน เป็นต้น สอนการอยู่ร่วมกันกับคนอื่นให้รู้จัก เอื้อเฟื้อ เสียสละสอนจริยธรรม เช่น ซื่อสัตย์ ยุติธรรม ความสะอาด มีระเบียบ เป็นต้น

4. เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ คือ มีปัจจัยยังชีพ พ่อแม่ควรให้โอกาสลูกได้ศึกษาหาความรู้เพื่อนำมาประกอบอาชีพ ควรให้เงินเจือจุนการศึกษาแก่ลูกๆ จนกระทั่งเรียนจบ

พ่อแม่ควรสอนลูกจากเรื่องที่เข้าใจได้ง่ายก่อนเรื่องที่เข้าใจยาก เช่น สอนเรื่องการล้างหน้าแปรงฟัน ก่อนสอนเรื่องความยุติธรรม เป็นต้น และควรสอนให้เหมาะสมกับการเรียนรู้แต่ละวัยของลูกอาจจัดลำดับการเรียนรู้แต่ละวัยของลูกได้เป็น 4 ขั้น ดังนี้

1. ตั้งแต่รู้ความตามหลักจิตวิทยา สิ่งแวดล้อมมีบทบาทสำคัญมากต่อเด็กในวัยขอบแรก พ่อแม่ควรสร้างสิ่งแวดล้อมของมุสลิมที่ดีให้มีขึ้นในบ้าน เด็กจะได้เห็นตั้งแต่แรกเกิดเริ่มตั้งแต่การวางตัวของพ่อแม่ให้ถูกต้องตามแนวทางของอิสลาม เช่น การกล่าวสลามเมื่อเข้าบานอ่านคัมภีร์อัลกุรอานทุกเช้าฟังกุรอานจากเทปหรือวิทยุ การออกอุทานด้วยพระนามของอัลลอฮ์ซุบฮานะฮูวะตะอาลา การถอดรองเท้าก่อนเข้าบ้าน การพาลูกไปมัสยิดบ้าง การให้เด็กรู้จักเวลาละหมาดและเห็นพ่อแม่ละหมาดพร้อมกัน ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กคุ้นเคยและยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตของเขาและไม่รู้สึกขัดเขินเมื่อปฏิบัติ

2. อายุสามขวบขึ้นไป เด็กวัยนี้โดยเฉพาะอายุ 3 – 5 ขวบ เป็นวัยที่ชอบเลียนแบบมากที่สุดอาจเลียนแบบการกระทำของพ่อแม่ครูหรือบุคคลที่เด็กชอบและเป็นวัยที่สนใจฟังนิทาน และเรื่องเล่าต่างๆ พ่อแม่ควรเล่าเรื่องนบีต่างๆ จริยวัตรของท่านนบีมูฮัมหมัดศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม หรือเรื่องของวีรสตรีในประวัติศาสตร์อิสลาม เป็นต้น เมื่อจบเรื่องแล้วอาจมีการพูดคุยซักถามและให้เด็กแสดงความคิดเห็นบ้างสิ่งที่เด็กได้รับจากการบอกเล่าของพ่อแม่จะฝังใจเด็กและเด็กประทับใจ คุณสมบัติที่ดีของบุคคลต่างๆในเรื่องและนำไปเป็นแบบอย่างการปฏิบัติตนต่อไป นอกจากนี้ควรฝึกให้เด็กอ่านกุรอานตั้งแต่อายุ 3 ขวบโดยอ่านตามพ่อแม่ก่อนเข้านอนหรือตอนเช้าเสียงกุรอานนี้เด็กให้คุ้นเคยแล้วตั้งแต่เกิดและรู้ความจึงอ่านตามได้ไม่ยากควรฝึกให้อ่านกุรอานสั้นๆ บทใดบทหนึ่งซ้ำกันเป็นเวลานานจนกว่าจะจำได้ เมื่ออายุ 5 ขวบครึ่ง – 6 ขวบจึงค่อยสอนกุรอานอย่างจริงจังถ้าสอนติดต่อกันทุกวันๆ ละประมาณ 2 – 3 ชั่วโมงเด็กทั่วไปจะเรียนกุรอานจบและอ่านได้คล่องเมื่ออายุ 7 หรือ 8 ขวบและควรหัดให้เด็กละหมาดโดยทำตามพ่อแม่ตั้งแต่อายุก่อน 3 ขวบ ควรสอนไปเรื่อยๆ จนเด็กละหมาดได้ถูกต้องเมื่ออายุ 7 ขวบควรใช้ให้เด็กละหมาดอธิบายเหตุผลในการกระทำแล้วค่อยๆ สอดแทรกจิตสำนึกของอิสลามให้แก่ลูกทีละน้อยเรื่องละหมาดเป็นเรื่องสำคัญ

รองลงมาจากเรื่องการให้รู้จักพระเจ้าพ่อแม่ต้องพยายามให้ลูกเห็นความสำคัญของการละหมาดและมีความอดทนในการใช้ลูกให้ปฏิบัติละหมาด

3. อายุสิบขวบขึ้นไปเป็นวัยที่ควรจะเรียนรู้หน้าที่ของมุสลิมและหัดปฏิบัติอย่างเคร่งครัดจริงจังอันที่จริงขั้นนี้ได้เริ่มมาตั้งแต่ขั้นที่หนึ่งแล้ว คือเห็นและทำตามผู้ใหญ่เมื่อถึงขั้นนี้ควรพยายามให้เด็กละหมาดอย่างเคร่งครัดผู้ใหญ่ควรดูแลให้เด็กมีชุดละหมาดที่สะอาดอยู่เสมอ หัดให้ถือศีลอดด้วยการตื่นขึ้นรับประทานอาหารพร้อมกับพ่อแม่ หัดให้เด็กบริจาคเงินด้วยการเตรียมเหรียญใหม่และเก็บไว้เฉพาะที่เขาจะหยิบเองได้พร้อมกับสอนให้เด็กรู้ผลของการบริจาคซึ่งเด็กจะภูมิใจได้ให้เงินแก่คนที่ต้องการแทนที่จะซื้อของเล่น

4. อายุ 13 ขึ้นไป วัยนี้เด็กได้เรียนรู้เรื่องอื่นๆจากโรงเรียนมาแล้วได้รู้ด้านอื่นๆมากและคบเพื่อนมากบางทีได้รับการต่อต้านจากศาสนิกอื่นซึ่งอาจมาในรูปคำถามที่เด็กยังชี้แจงไม่ได้หรือคำเยาะหยัน เป็นต้น

สรุปได้ว่า บทบาทของพ่อแม่และผู้ปกครองอิสลามกับการอบรมเลี้ยงดูนั้นพ่อกับแม่คือผู้ที่จะต้องหล่อหลอมวิถีการดำเนินชีวิตหรือรูปแบบแห่งพฤติกรรมของมุสลิมที่ดีให้กับลูกเพื่อให้ปฏิบัติตาม ทั้งนี้รวมไปถึงผู้ปกครองที่ใกล้ชิดเด็กบนพื้นฐานของความศรัทธา

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอิสลามกับโรงเรียน

อัจฉรา บุญชู (2519: 46) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาและความเชื่อในศาสนาของชาวมุสลิมในภาคใต้ของไทย พบว่าระดับการศึกษาและความเชื่อในศาสนาอิสลามมีความสัมพันธ์ในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทวี แทนหนู (2522) ได้ศึกษาปัญหาการสอนเด็กเล็กในสามจังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย โดยผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยจากตัวอย่างประชากรที่เป็นครูใหญ่และครูที่สอนชั้นเด็กเล็กประเภทละ 92 คน รวม 184 คน พบว่า

1. ปัญหาด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับการสอนเด็กเล็กในสามจังหวัดภาคใต้ตามลำดับดังนี้ คือ ปัญหาเกี่ยวกับการเรียน การบริหารและการนิเทศการศึกษา ภาษา ศาสนาและวัฒนธรรม หลักสูตรแบบเรียน คู่มือครู การวัดผล และการประเมินผลและครูที่สอน

2. ปัญหาตามสภาพที่เป็นจริงแตกต่างจากปัญหาความคิดเห็นของครูใหญ่และครูที่สอนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 อยู่หลายเรื่อง ซึ่งส่วนใหญ่แล้วครูใหญ่และครูที่สอนต่างก็ให้น้ำหนักในหลายๆ เรื่องที่ตรงกันว่าประสบการณ์ที่จัดให้กับนักเรียนเท่าที่ปฏิบัติอยู่น้อยกว่าที่ควรจะจัด จึงนับว่าเป็นปัญหาที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

3. ความคิดเห็นของครูใหญ่และครูที่สอนต่อปัญหาเกี่ยวกับการสอนชั้นเด็กเล็ก ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 (ทวี แทนหนู. 2522: ง – จ)

สุพัฒน์ บิลอับดุลล่าห์ (2530: 108) ได้ศึกษาการรับรู้ของผู้ปกครองไทยมุสลิม ในการส่งเสริมวินัยแห่งตนของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่าวิธีการส่งเสริมวินัยแห่งตนที่ผู้ปกครองไทยมุสลิมส่งเสริมแก่นักเรียน ในด้านความซื่อสัตย์ความรู้สึกผิดชอบและความรับผิดชอบโดยการปฏิบัติตาม

กฎเกณฑ์อย่างสม่ำเสมอของผู้ปกครองอยู่ในระดับมาก คือ การเอาใจใส่ดูแลให้เด็กมีความซื่อสัตย์ ความรู้สึกรับผิดชอบและความรับผิดชอบทำตามข้อตกลงที่ได้ตกลงไว้กับเด็ก เช่น ลงโทษเมื่อทำผิดข้อตกลง หรือให้รางวัลเมื่อเด็กทำได้ตามข้อตกลงในเรื่องความซื่อสัตย์ ความรู้สึกรับผิดชอบ พ่อแม่หรือผู้ปกครองทุกคนยึดแนวเดียวกันในการทำตามข้อตกลงที่ได้ตกลงไว้กับเด็กในเรื่องความซื่อสัตย์ ความรู้สึกผิดชอบและความรับผิดชอบ

วิรัช ลังประเสริฐ (2530: 46) ได้ศึกษาความต้องการของผู้นำชุมชนมุสลิมที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้นำชุมชนต้องการให้บุคลากรในโรงเรียนมีความเจ้าใจในเรื่องวัฒนธรรมอิสลาม ดังนั้น สิ่งที่ทางโรงเรียนควรจะรีบกระทำก็คือการสำรวจว่าครูมีความเข้าใจในเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นนั้นๆมากน้อยเพียงใดเพื่อเป็นแนวในการจัดการศึกษาให้เหมาะสมต่อไป

ประกาญจน์ เหลาอ่อน (2539: 63) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนเด็กวัยอนุบาลหลายวัฒนธรรมพบว่า ปัญหาการสอนเด็กต่างศาสนาครูมีความลำบากในการปรับเนื้อหา กิจกรรมและสื่อให้เหมาะสมเด็กต่างศาสนาบางคนไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมบางกิจกรรมซึ่งมีผลต่อหลักศาสนาของเด็กเด็กในชั้นเรียนมีการแบ่งแยกกัน เช่น เด็กไทยมุสลิมจับกลุ่มเล่นกันเอง ไม่ให้ศาสนาอื่นเล่นด้วย

วรนุช เสนีวงศ์ ณ อยุธยา (2547: 98) ได้ศึกษาความต้องการของผู้ปกครองที่นับถือศาสนาอิสลามที่มีต่อการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียน พบว่า ผู้ปกครองที่นับถือศาสนาอิสลามมีความต้องการต่อการส่งเสริมพัฒนาการโดยแบ่งออกเป็น การปฏิบัติ การแสดงออกและการมีระเบียบวินัยอยู่ในระดับมากและได้แสดงความคิดเห็นว่าพ่อแม่ผู้ปกครอง ควรดูแลการเรียนการสอนลูกหลังเลิกเรียน เช่น ทบทวนสิ่งที่เรียนและปฏิบัติไปพร้อมๆ กับลูกรวมไปถึงการดูแลเอาใจใส่ปฏิบัติศาสนกิจด้วย

ส่วนบทบาทของผู้บริหารกับการพัฒนาการเรียนการสอนที่เอื้อกับศาสนา พบว่า ผู้บริหารควรมีความรู้ในทุกๆ ศาสนาอันจะนำไปสู่ความเข้าใจในข้อปฏิบัติและข้อจำกัดของแต่ละศาสนาเอื้อให้แต่ละศาสนาอย่างเหมาะสมทั้งนี้ควรสนับสนุนกิจกรรมในการปฏิบัติศาสนกิจด้วย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังมีข้อเสนอแนะว่า

1. ควรให้รัฐมีนโยบายการจัดการเรียนร่วมระหว่างศาสนาพุทธและศาสนาอิสลามในช่วงเช้าหรือบ่าย วันละ 1 ชั่วโมงเพื่อการปลูกฝังแต่ละศาสนา
2. ในระดับปฐมวัยสามารถสอนได้ตามปกติ แต่ควรเน้นในเรื่องต่อไปนี้
   2.1 การปฏิญาณตน
   2.2 การทักทาย การสลามกับครูและเพื่อนมุสลิม
   2.3 การแต่งกายถูกต้องตามหลักศาสนา
   2.4 ความสะอาด
3. การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันครูพุทธควรได้ดูแลเด็กในเรื่องต่อไปนี้
   3.1 การเลือกรับประทานอาหารสำเร็จรูป

3.2 การรักษาความสะอาด เช่น การล้างมือ การแปรงฟัน

3.3 ควรจัดสถานที่ให้นักเรียนเปลี่ยนเสื้อผ้าให้มิดชิด

3.4 การจัดสถานที่ละหมาดเพื่อการปฏิบัติศาสนกิจ

4. เพื่อให้ครูผู้สอนที่มีเด็กมุสลิมในชั้นเรียนได้เข้าใจในวัฒนธรรมอิสลามควรปฏิบัติดังนี้

4.1 ควรจัดให้มีการพัฒนาบุคลากร เช่น การจัดอบรมครูและผู้บริหารที่ปฏิบัติงานอยู่ในชุมชนไทยมุสลิมเกี่ยวกับศาสนาขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยมุสลิมเพื่อจะได้ปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี

4.2 จัดให้มีครูสอนศาสนาเป็นครูพิเศษจากโรงเรียน

5. จัดโครงการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง

5.1 เชิญผู้ปกครองที่มีความรู้ความสามารถเป็นวิทยากรในการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอิสลาม เช่น อาหาร ดนตรี ฯลฯ

5.2 จัดให้มีการสัมมนาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่อยู่ในชุมชนโดยเชิญผู้บริการ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนา เข้าร่วมสัมมนาเพื่อหาแนวทางที่พึงประสงค์

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาที่จะต้องมีส่วนร่วมระหว่างครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ที่จัดให้แก่ชาวไทยมุสลิมนั้น ด้านครูที่จัดการเรียนการสอนที่มีหลายวัฒนธรรมทำให้เกิดปัญหาการจัดการเรียนการสอนและการปรับตัวของเด็ก ปัญหาการขาดความรู้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนาอิสลามที่จะต้องนำมาปรับให้ส่งเสริมและสอดคล้องกับหลักศาสนา

ด้านผู้บริหาร มีปัญหาเรื่อง การบริหารจัดการขาดความรู้ความเข้าใจในทุกๆ ศาสนา

ด้านผู้ปกครอง ในแง่ของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนมีปัญหาเรื่องการขาดประชาสัมพันธ์ในการจัดทำข่าวสารที่ส่งเสริมการพัฒนาการของนักเรียนอันเป็นประโยชน์แก่ผู้ปกครอง

ปัญหาการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติกิจกรรมและประเมินผลด้วยกล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อจะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาปรับปรุงการสร้างการมีส่วนร่วมรวมไปถึงความเหมาะสมสอดคล้องกับหลักศาสนาและลดข้อขัดแย้งอันจะเกิดเนื่องจากกระบวนการจัดการศึกษาในโรงเรียนภายใต้ความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนต่อไป

บทที่ 3
วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ **(Survey Research)** มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัยที่ กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการสนับสนุนโรงเรียน ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูและผู้บริหาร เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครอง ได้แก่ระดับการศึกษา อาชีพ อายุ รายได้ต่อเดือนของผู้ปกครองและความสัมพันธ์กับเด็กมีรายละเอียดในการวิจัยเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าและหาค่าคุณภาพ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ปกครองที่นับถือศาสนาอิสลามและเป็นผู้ที่มีบุตรเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 และ 2 ปีการศึกษา 2551 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตสะพานสูง ได้แก่โรงเรียนสุเหร่าทับช้างคลองบน โรงเรียนสุเหร่าลาดบัวขาว โรงเรียนสุเหร่าซีรอและโรงเรียนสามแยกคลองหลอแหล รวมทั้งหมด 838 คน

ตาราง 1 จำนวนผู้ปกครองของนักเรียนชั้นอนุบาล 1 และ อนุบาล 2 ที่นับถือศาสนาอิสลามของสำนักงานเขตสะพานสูงจำแนกตามโรงเรียน

ชื่อโรงเรียน	จำนวนผู้ปกครองนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม
1.โรงเรียนสุเหร่าทับช้างคลองบน	200
2.โรงเรียนสุเหร่าลาดบัวขาว	203
3.โรงเรียนสุเหร่าซีรอ	215
4.โรงเรียนสามแยกคลองหลอแหล	220
รวม	838

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ปกครองที่นับถือศาสนาอิสลามของเด็กที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับอนุบาลปีที่ 1 และ 2 จากทั้ง 4 โรงเรียน จำนวน 260 คนโดยใช้สูตรเครซี่; และมอร์แกน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538: 303; อ้างอิงจาก Krejcie; & Morgan. 1970: 608) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) โดยมีผู้ปกครองที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นหน่วยการสุ่ม ทำการสุ่มโรงเรียนละ 65 คนได้จำนวนผู้ปกครองที่นับถือศาสนาอิสลามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 260 คน

ตาราง 2 จำนวนผู้ปกครองที่นับถือศาสนาอิสลามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ชื่อโรงเรียน	จำนวนผู้ปกครอง
1.โรงเรียนสุเหร่าทับช้างคลองบน	65
2.โรงเรียนสุเหร่าลาดบัวขาว	65
3.โรงเรียนสุเหร่าซีรอ	65
4.โรงเรียนสามแยกคลองหลอแหล	65
รวม	260

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัยที่มีบุตรกำลังศึกษาในระดับชั้นอนุบาลในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนของผู้ปกครอง ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ประกอบไปด้วยข้อคำถาม 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ อายุ รายได้ต่อเดือนของครอบครัว และความสัมพันธ์กับเด็ก ซึ่งเป็นข้อคำถามที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อการมีส่วนร่วมในโรงเรียน เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 4 ระดับ ตามแนวของ (Likert) จำนวน 62 ข้อ โดยแยกเป็นข้อคำถาม ได้แก่

1) ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 18 ข้อ

2) ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุนโรงเรียน จำนวน 20 ข้อ

3) ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ร่วมครูและผู้บริหาร จำนวน 24 ข้อ

ตอนที่ 3 การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการเข้ามาร่วมกิจกรรมการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าและการหาคุณภาพ

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลาม การสร้างแบบสอบถาม คู่มือวิจัยทางการศึกษาเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

2. ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือ เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) และแบบสอบถามปลายเปิด

3. นำข้อมูลที่ได้มาสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ให้ครอบคลุมเนื้อหาและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยทุกด้าน

4. สร้างแบบสอบถามฉบับร่างให้ครอบคลุม เรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามกับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบ ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อการมีส่วนร่วมในโรงเรียนแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการสนับสนุนโรงเรียนและด้านบริหารจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูและผู้บริหารจำนวนทั้งหมด 100 ข้อ

5. นำแบบสอบถามฉบับร่างไปให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มที่ 1 ตรวจข้อคำถามเพื่อให้ข้อมูลพื้นฐานเป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถาม จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญของชุมชนด้านศาสนา ด้านภูมิปัญญาและด้านการสอนศาสนา ดังนี้

1) นายชูชาติ ทองดี
ผู้นำศาสนาชุมชนทับช้างคลองบน
2) นายอิศรา ดาราฉาย
ปราชญ์ชุมชนทับช้างคลองบน
3) นายสมชาย มะห์มูดี้
ครูสอนศาสนาสถาบันกิฟาย่าตุ้ลมุบต้าดีย์ทับช้างบน

6. นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มที่ 1 มาปรับปรุงแก้ไขตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางด้านศาสนาเหลือข้อคำถามของแบบสอบถามและสรุปรวมเหลือข้อคำถาม 63 ข้อ

7. สร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า จำนวน 63 ข้อ

8. นำแบบสอบถามแก้ไขปรับปรุงเกี่ยวกับการเขียนซ้ำ การกล่าวถึงกิจกรรมทางศาสนาไม่ถูกหลัก การตัดข้อคำถามที่มีความหมายใกล้เคียงกันทั้งนี้ผู้วิจัยได้ปรับปรุงข้อความของแบบสอบถามบางส่วนจากผู้เชี่ยวชาญกลุ่มที่ 1 ก่อนนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มที่ 2 ตรวจข้อคำถาม

และตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา(Content Validity) ของแบบสอบถาม โดยผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวประกอบด้วย

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา ด้านศาสนา ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร และผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดและประเมินผลทางการศึกษา ดังนี้

1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิตร ทองชั้น
อดีตผู้อำนวยการสำนักทดสอบทางการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
2) นายมิ่ง เทพครเมือง
หัวหน้างานวิจัยและบริการวิชาการสู่ชุมชนโรงเรียนสาธิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายประถม)
3) นางปิยะธิดา เกษสุวรรณ
ศึกษานิเทศก์ คศ.2 กลุ่มงานนิเทศการศึกษา
สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร
4) นายทรงชัย สัณฑพงศ์
ผู้อำนวยการโรงเรียนสุเหร่าทับช้างคลองบน
สำนักงานเขตสะพานสูง กรุงเทพมหานคร
5) นางปราณี สัณประเสริฐ
ครู คศ. 1 ครูปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลาม
โรงเรียนสุเหร่าลาดบัวขาว กรุงเทพมหานคร

9. นำแบบสอบถามที่ท่านผู้เชี่ยวชาญกลุ่มที่ 2 มาปรับปรุงแก้ไขข้อความโดยใช้เกณฑ์ตัดสินความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญ ความคิดเห็นของจำนวน 3 ใน 5 คน จากแบบสอบถามทั้งหมด 3 ด้าน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญให้ปรับปรุงการใช้คำบางข้อคำถามให้กะทัดรัด ใช้ภาษาให้ชัดเจนและตัดข้อคำถามที่มีการตีความหมายใกล้เคียงกัน และในด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูและผู้บริหาร ข้อ13 ตัดออกเนื่องจากค่าความสอดคล้องของข้อคำถามมีค่าเป็น 0 เหลือข้อคำถามเพื่อนำไปทดลองใช้ 62 ข้อ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ปรับปรุงข้อความและแก้ไขคำผิดของแบบสอบถามในบางส่วนก่อนนำไปทดลองใช้ต่อไป

10. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีหารค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (Alpha Coefficient) ของ ครอนบัค (cornbach) (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538: 200) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล

2. นำแบบสอบถามไปส่งยังผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 โรงเรียน เพื่อนำไปแจกให้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยในการแจกแบบสอบถามผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากโรงเรียนโดยให้ครูประจำชั้นเป็นผู้แจกและเก็บแบบสอบถามคืนจากผู้ปกครองที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและผู้วิจัยเป็นผู้ไปเก็บแบบสอบถามคืนจากโรงเรียนต่าง ๆด้วยตนเองทั้งหมด หลังจากส่งแบบสอบถามไปแล้วเป็นเวลา 1 เดือน ในระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 18 สิงหาคม 2551 ถึงวันที่ 16 กันยายน 2551 จำนวน 300 ฉบับ ได้รับกลับคืนมา 240 ฉบับ ส่วนแบบสอบถามที่ไม่ได้รับกลับคืนมานั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปสอบถามกลุ่มตัวอย่างอีกครั้ง จำนวน 20 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เพื่อคำนวณหาค่าสถิติ ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครอง โดยแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในภาพรวม จำแนกตามการศึกษา รายได้ต่อเดือนของครอบครัว อาชีพ อายุและความสัมพันธ์กับเด็ก โดยการหาค่าเฉลี่ย หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของระดับความคิดเห็นของผู้ปกครองในการเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน ดังนี้

คะแนนค่าเฉลี่ย	3.50 - 4.00 หมายถึง	มีความคิดเห็นมาก
คะแนนค่าเฉลี่ย	2.50 - 3.49 หมายถึง	มีความคิดเห็นค่อนข้างมาก
คะแนนค่าเฉลี่ย	1.50 - 2.49 หมายถึง	มีความคิดเห็นน้อย
คะแนนค่าเฉลี่ย	1.00 - 1.49 หมายถึง	ไม่เห็นด้วยหรือมีความคิดเห็นน้อยมาก

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนจำแนกตามอาชีพและความสัมพันธ์กับเด็ก โดยหาค่าทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม ซึ่งใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way ANOVA) (ชูศรี วงศ์รัตนะ.2550: 217) ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยใช้วิธีทดสอบของเชฟเฟ่ (Scheff') (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2550: 236) และวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนจำแนกตามระดับการศึกษา อายุ และรายได้ของครอบครัวต่อเดือนโดยใช้การทดสอบค่าที่ (t-test) (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2550: 151)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 ค่าร้อยละ โดยใช้สูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540: 118)

$$P = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

n แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

1.2 ค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2550: 34)

$$\overline{X} = \frac{\Sigma X}{n}$$

เมื่อ $\overline{X}$ แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

ΣX แทน ผลรวมทั้งหมดของข้อมูล

n แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

1.3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2550: 60)

$$S = \sqrt{\frac{n\Sigma X^2 - (\Sigma X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ΣX แทน ผลรวมทั้งหมดของข้อมูล

n แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

2. สถิติวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือได้แก่

2.1 หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ของกฎเกณฑ์การให้คะแนนโดยใช้สูตร (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2545: 45)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะที่ต้องการวัด

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (cronbach) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538: 200)

$$\alpha = \frac{n}{n-1}\left[1 - \frac{\Sigma S_i^2}{S_t^2}\right]$$

เมื่อ α แทน สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

n แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม

s_i^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรายข้อ

s_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้แบบทดสอบสมมติฐาน

3.1 การทดสอบค่าที (t-test) เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ใช้ t-test for independent samples (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2550: 151; อ้างอิงจาก Weiss. 1995: 599)โดยใช้สูตร

$$t = \frac{\overline{x_1} - \overline{x_2}}{\sqrt{\left(\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}\right)}}$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติเพื่อใช้พิจารณาใช้

$\overline{X_1}$ $\overline{X_2}$ แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

n_1 n_2 แทน จำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

S_1^2 S_2^2 แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

3.2 วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one – way Analysis of variance) เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2550: 224)

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ F แทน ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยที่มากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป

MS_b แทน ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม(Mean square between-groups)

MS_w แทน ความแปรปรวนภายในกลุ่ม (Mean square within - groups)

เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแล้วตรวจสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีทดสอบเชฟเฟ่ (Scheff') (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2550: 236; อ้างอิงจาก Byrkit. 1975: 276-277)

$$CV_d = \sqrt{(k-1)(F^*)(MS_{Within})(2/n)}$$

เมื่อ k แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

F^* แทน ค่า F ที่เปิดจากตาราง

MS_{Within} แทน ค่า Mean square within group

n แทน จำนวนหน่วยตัวอย่างในแต่ละกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

$\overline{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard division)
N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
df	แทน	ขั้นแห่งความเป็นอิสระ (degree of freedom)
F	แทน	การแจกแจงแบบเอฟ (F-distribution)
SS	แทน	ผลบวกของค่าเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Sum of square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยความเบี่ยงเบนยกกำลังสอง
t	แทน	สถิติทดสอบที
*	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ . 05

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยจำแนกการนำเสนอข้อมูลเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครอง โดยแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในภาพรวม โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นของผู้ปกครองในการเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนจำแนกตามอาชีพและความสัมพันธ์กับเด็ก โดยหาค่าทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม ซึ่งใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีทดสอบของเชฟเฟ่ (Scheff') และวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน จำแนกตามระดับการศึกษา อายุ และรายได้ของครอบครัวต่อเดือนโดยใช้การทดสอบค่าที (t-test)

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อคิดเห็นอื่นๆ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย จำแนกตามระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือนของครอบครัว อาชีพ อายุและความสัมพันธ์กับเด็กโดยคิดเป็นความถี่และร้อยละ ดังนี้

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (n=260)	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
1. การศึกษาขั้นพื้นฐาน	226	86.92
2. การศึกษาอุดมศึกษา	34	13.08
รวม	260	100.00
อาชีพ		
1. รับราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ	36	13.85
2. พนักงานประจำ / ลูกจ้างประจำ	41	15.77
3. อาชีพอิสระ	63	24.23
4. รับจ้างทั่วไป	71	27.30
5. แม่บ้าน / พ่อบ้าน	49	18.85
รวม	260	100.00
อายุ		
1. น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี	81	31.15
2. มากกว่า 30 ปีขึ้นไป	179	68.85
รวม	260	100.00
รายได้ต่อเดือนของครอบครัว		
1. รายได้น้อยกว่า 8,000 บาท	155	59.61
2. รายได้มากกว่า 8,000 บาท	105	40.39
รวม	260	100.00
ความสัมพันธ์กับเด็ก		
1. บิดา	85	32.70
2. มารดา	130	50.00
3. ผู้อุปการะ (บิดาหรือมารดาบุญธรรม หรือญาติ)	45	17.30
รวม	**260**	**100.00**

จากตาราง 3 จะเห็นว่า ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่ มีการศึกษาอยู่ในระดับขั้นพื้นฐาน ประกอบ อาชีพรับจ้างทั่วไป มีอายุมากกว่า 30 ปีขึ้นไป มีรายต่อเดือนน้อยกว่า 8,000 บาท และผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นมารดาของเด็ก

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน

ความคิดเห็น	$\overline{X}$	S	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.00	.62	ค่อนข้างมาก
2. ด้านการสนับสนุนโรงเรียน	3.03	.57	ค่อนข้างมาก
3. การบริหารจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูและผู้บริหาร	3.06	.60	ค่อนข้างมาก
รวม	3.04	55	ค่อนข้างมาก

จากตาราง 4 แสดงว่าผู้ปกครองเด็กปฐมวัยมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก และเมื่อจำแนกรายด้านพบว่าผู้ปกครองมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการสนับสนุนโรงเรียน และด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูและผู้บริหาร อยู่ในระดับค่อนข้างมากเช่นกัน

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ข้อ	ความคิดเห็น	$\overline{X}$	S	ระดับความคิดเห็น
	<u>**การให้คำปรึกษา**</u>			
1	สนับสนุนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนให้กับเด็ก	3.14	0.87	ค่อนข้างมาก
2	ร่วมมือกับครู ศึกษาสภาพปัญหาและสาเหตุของการขาดการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในสภาพปัจจุบัน	3.03	0.83	ค่อนข้างมาก
3	ร่วมมือกับครูปรับเนื้อหาการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพการเรียน และแหล่งเรียนรู้	2.98	0.92	ค่อนข้างมาก

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อ	ความคิดเห็น	$\overline{X}$	S	ระดับความคิดเห็น
	จัดหาและเป็นวิทยากร			
4	ร่วมจัดทำหลักสูตรปฐมวัยที่เอื้อต่อบริบทของชุมชน	2.93	0.86	ค่อนข้างมาก
5	ให้ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการให้ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.03	0.85	ค่อนข้างมาก
6	ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านบทกลอนทำนองเสนาะเพลงเป็นต้น	2.64	0.87	ค่อนข้างมาก
7	ถ่ายทอดวัฒนธรรมภูมิปัญญาผ่านงานศิลปะต่างๆ เช่น การปฏิบัติกิจกรรมที่เกี่ยวกับการปักผ้าคลุมผม เป็นต้น	2.87	0.90	ค่อนข้างมาก
8	จัดนิทรรศการแสดงผลผลิตจากภูมิปัญญาท้องถิ่น	2.91	0.89	ค่อนข้างมาก
9	ถ่ายทอดวัฒนธรรมอิสลามผ่านการปฏิบัติศาสนกิจ	3.17	0.93	ค่อนข้างมาก
10	นำเด็กไปทัศนศึกษาตามแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชน	3.06	0.87	ค่อนข้างมาก
11	จัดหาวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางที่มีประสบการณ์และความถนัด ให้กับเด็ก	3.10	0.93	ค่อนข้างมาก
	จัดหา / บริจาคสื่อและอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับภูมิปัญญา			
12	เป็นวิทยากรพิเศษให้ความรู้เกี่ยวกับประเพณีท้องถิ่นทางศาสนา	2.98	0.89	ค่อนข้างมาก
13	ร่วมมือกับครูอนุรักษ์ภูมิปัญญาชุมชนกับครูด้วยการผลิตสื่อการสอนร่วมกัน	2.94	0.86	ค่อนข้างมาก
14	สนับสนุนและอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนด้วยแหล่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.05	0.81	ค่อนข้างมาก
15	อนุรักษ์ความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เช่น การปักผ้าคลุมผม เป็นต้น	2.94	0.84	ค่อนข้างมาก
16	นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกในการผลิตภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.04	0.89	ค่อนข้างมาก
17	จัดหาสถานที่แสดงวัฒนธรรมความเป็นมาเกี่ยวกับชุมชนที่ตนอาศัยอยู่	3.07	0.78	ค่อนข้างมาก

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อ	ความคิดเห็น	$\overline{X}$	S	ระดับความคิดเห็น
18	อนุรักษ์วัสดุอุปกรณ์ เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ให้เยาวชนรุ่นหลังศึกษา	3.16	0.81	ค่อนข้างมาก
	รวม	**3.00**	**.62**	**ค่อนข้างมาก**

จากตาราง 5 แสดงว่าผู้ปกครองเด็กปฐมวัยมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับค่อนข้างมาก

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน ด้านการสนับสนุนโรงเรียน

ข้อ	ความคิดเห็น	$\overline{X}$	S	ระดับความคิดเห็น
	การร่วมมือในการจัดหา / บริจาคทุนทรัพย์ อุปกรณ์การเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ			
1	ช่วยเหลือ สนับสนุนด้านการเงินหรือบริจาคสิ่งของต่าง ๆ ตามกำลังความสามารถ	2.98	0.78	ค่อนข้างมาก
2	สนับสนุนและอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน	2.97	0.82	ค่อนข้างมาก
3	จัดหาหนังสืออ่านประกอบเกี่ยวกับศาสนาให้กับทางโรงเรียน	2.99	0.85	ค่อนข้างมาก
4	ให้ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนโดยการเข้าร่วมพิธีการต่าง ๆเสมอ	2.93	0.82	ค่อนข้างมาก
5	ให้ความรู้ประสบการณ์ที่นอกเหนือจากกิจกรรมในชั้นเรียน	2.98	0.81	ค่อนข้างมาก
6	จัดหาห้องสมุดค้นคว้าทางศาสนาอิสลาม	3.05	0.88	ค่อนข้างมาก
7	ช่วยเหลือครูประกอบอาหารกลางวันหรือพาเด็กไปทัศนศึกษานอกสถานที่	2.85	0.88	ค่อนข้างมาก

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อ	ความคิดเห็น	$\overline{X}$	S	ระดับความคิดเห็น
8	สนับสนุนและติดตามผลการทำการบ้านและงานที่เด็กได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียน	3.32	0.82	ค่อนข้างมาก
9	ร่วมมือในการตอบรายงานประจำตัวเด็ก	3.23	0.84	ค่อนข้างมาก
10	สนับสนุนการเรียนการสอนโดยเชิญผู้ปกครองและวิทยากรท้องถิ่นที่มีความถนัดมาให้ความรู้	3.00	0.76	ค่อนข้างมาก
11	เยี่ยมชมการจัดนิทรรศการแสดงผลงานของเด็ก	3.18	0.80	ค่อนข้างมาก
12	ส่งเสริมให้ครูนำทรัพยากรท้องถิ่นใช้ประกอบการสอน	3.10	0.83	ค่อนข้างมาก
13	จัดหาตำราเรียน แบบเรียนคู่มือ ตลอดจนวารสารต่างๆให้โรงเรียนสำหรับค้นคว้าเกี่ยวกับศาสนา	3.14	0.80	ค่อนข้างมาก
	การพบปะพูดคุย ให้คำแนะนำ			
14	ร่วมมือกับผู้นำชุมชน / ผู้นำศาสนาประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน	3.00	0.81	ค่อนข้างมาก
15	เข้าร่วมประชุม อบรม และเปลี่ยนความคิดเห็นกับทางโรงเรียน	2.97	0.78	ค่อนข้างมาก
16	ร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของโรงเรียน	2.93	0.80	ค่อนข้างมาก
17	ร่วมประชุมปรึกษาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมประสบการณ์	2.92	0.79	ค่อนข้างมาก
18	ร่วมมือกับทางโรงเรียนด้วยการติดต่อสื่อสารแบบสองทาง	2.99	0.82	ค่อนข้างมาก
19	สนับสนุนคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียน	3.09	0.84	ค่อนข้างมา**ก**
20	สนับสนุนกิจกรรมการเยี่ยมบ้านเด็กของครู	3.07	0.84	ค่อนข้างมาก
	รวม	**3.03**	**.57**	**ค่อนข้างมาก**

จากตาราง 6 แสดงว่าผู้ปกครองเด็กปฐมวัยมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนด้านการสนับสนุนโรงเรียนโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับค่อนข้างมาก

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีต่อการบริหารจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูและผู้บริหาร

ข้อ	ความคิดเห็น	$\overline{X}$	S	ระดับความคิดเห็น
	การให้คำปรึกษา			
1	ร่วมประชุมผู้ปกครองประจำภาคเรียน	3.01	0.88	ค่อนข้างมาก
2	ให้ความรู้ประสบการณ์ที่นอกเหนือจากกิจกรรมในชั้นเรียน	3.05	0.81	ค่อนข้างมาก
3	เสนอแนะความคิดเห็นผ่าน ใบความรู้หรือสมุดประจำตัวเด็ก	3.11	0.83	ค่อนข้างมาก
4	ให้ความเห็นเกี่ยวกับการจัดอาหารให้เด็กมุสลิม	3.13	0.83	ค่อนข้างมาก
5	เน้นย้ำการแต่งกายของเด็กให้ถูกต้องตามหลักศาสนา	3.22	0.81	ค่อนข้างมาก
6	เข้าพบครูด้วยตนเองเพื่อรับฟังข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเด็ก	3.09	0.85	ค่อนข้างมาก
7	ให้คำตอบที่เป็นจริงเมื่อโรงเรียนถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของนักเรียนขณะอยู่ที่บ้าน	3.26	0.84	ค่อนข้างมาก
8	มีส่วนร่วมกับครูกำหนดนโยบายการดำเนินงานของโรงเรียนในรอบปีโดยสอดแทรกหลักศาสนา	2.96	0.83	ค่อนข้างมาก
9	มีส่วนร่วมกับครูกำหนดหลักสูตรที่เอื้อต่อศาสนาและสอดคล้องกับบริบทชุมชน	2.92	0.84	ค่อนข้างมาก
10	เสนอชื่อผู้เหมาะสมเพื่อรับการแต่งตั้งเป็นกรรมการศึกษาและกรรมการผู้ปกครองเครือข่าย	2.87	0.79	ค่อนข้างมาก
11	ตัวแทนผู้ปกครองเครือข่ายมีส่วนร่วมในการเสนอแนะการทำงานของผู้อำนวยการ	2.87	0.80	ค่อนข้างมาก
12	ดูแลและให้กำลังใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครู	3.03	0.89	ค่อนข้างมาก
	การเข้าร่วมกิจกรรม			
13	สนับสนุนให้ครูและผู้บริหารเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆของชุมชนมุสลิม	3.05	0.85	ค่อนข้างมาก
14	สนับสนุนการเงิน วัสดุ อุปกรณ์ หรือแรงงานเพื่อปรับปรุงโรงเรียน	3.02	0.84	ค่อนข้างมาก
15	สนับสนุนการทำเอกสาร เผยแพร่งานของโรงเรียนและข่าวสารของทางราชการ	2.94	0.84	ค่อนข้างมาก

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อ	ความคิดเห็น	$\overline{X}$	S	ระดับความคิดเห็น
16	ส่งเสริมการรักษากฎ ข้อบังคับและระเบียบวินัยของโรงเรียนที่ไม่ขัดต่อหลักศาสนา	3.16	0.85	ค่อนข้างมาก
17	ร่วมกิจกรรมส่งเสริมความสามัคคีระหว่างโรงเรียน เช่น งานพิธีการต่าง ๆของโรงเรียน	3.08	0.82	ค่อนข้างมาก
18	ร่วมมือพัฒนาโรงเรียนหรือสถานที่สาธารณะประโยชน์ในโอกาสต่าง ๆ เช่นการเก็บขยะในวันเฉลิมพระชนมพรรษา	3.11	0.87	ค่อนข้างมาก
19	จัดอบรมเผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับศาสนากับทางโรงเรียนอย่างน้อยปีละครั้ง	3.09	0.81	ค่อนข้างมาก
20	ตั้งสมาคมหรือชมรมผู้ปกครองและครูเพื่อประสานการทำงานระหว่างบ้านและโรงเรียน	2.95	0.81	ค่อนข้างมาก
21	จัดมุมผู้ปกครองโดยมีเอกสารความรู้และภาพกิจกรรมต่าง ๆที่เกี่ยวกับศาสนาไว้มุมใดมุมหนึ่งของห้องเรียน	3.02	0.78	ค่อนข้างมาก
22	ร่วมมือกันแก้ปัญหาเกี่ยวกับเด็ก โดยการปฏิบัติตามคำแนะนำของครู	3.15	0.85	ค่อนข้างมาก
23	ประเมินผลพัฒนาการของเด็กจากใบงานหรือชิ้นงานร่วมกับครูสม่ำเสมอ	3.17	0.87	ค่อนข้างมาก
24	เข้าเยี่ยมชมโรงเรียนและชั้นเรียน อย่างน้อยภาคเรียนละครั้งผ่านการแสดงผลงานของเด็กจากป้ายนิทรรศการ	3.16	0.78	ค่อนข้างมาก
	รวม	**3.06**	**.60**	**ค่อนข้างมาก**

จากตาราง 7 แสดงว่าผู้ปกครองเด็กปฐมวัยมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับครูและผู้บริหารด้านการบริหารจัดการเรียนรู้โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับค่อนข้างมาก

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนจำแนกตามระดับการศึกษา อาชีพ อายุ รายได้ของครอบครัวต่อเดือน และความสัมพันธ์กับเด็ก

ตอนที่ 3.1 ระดับการศึกษา

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนจำแนกตามระดับการศึกษา (n=260)

ระดับการศึกษา	ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น			ด้านการสนับสนุนโรงเรียน			ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูและผู้บริหาร			รวม		
	$\overline{X}$	S	การแปลความหมาย	$\overline{X}$	S	การแปลความหมาย	$\overline{X}$	S	การแปลความหมาย	$\overline{X}$	S	การแปลความหมาย
การศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.00	0.84	ค่อนข้างมาก	3.02	0.59	ค่อนข้างมาก	3.05	0.63	ค่อนข้างมาก	3.03	0.58	ค่อนข้างมาก
การศึกษาอุดมศึกษา	3.02	0.44	ค่อนข้างมาก	3.12	0.42	ค่อนขางมาก	3.13	0.37	ค่อนข้างมาก	3.09	0.34	ค่อนข้างมาก
รวม	3.00	0.61	ค่อนข้างมาก	3.03	0.57	ค่อนข้างมาก	3.06	0.60	ค่อนข้างมาก	3.04	0.55	ค่อนข้างมาก

จากตาราง 8 พบว่าผู้ปกครองเด็กปฐมวัยทุกกลุ่มเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษามีความคิดเห็นต่อการส่วนร่วมในโรงเรียนด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการสนับสนุนโรงเรียนและด้านบริหารจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับค่อนข้างมาก

ตาราง 9 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน เป็นรายด้านตามระดับการศึกษาของผู้ปกครอง (n=260)

การมีส่วนร่วมกับโรงเรียน	$\overline{X}$	S	t	p
1. ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น				
การศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.00	0.64	-0.277	0.782
การศึกษาอุดมศึกษา	3.02	0.44		
2. ด้านการสนับสนุนโรงเรียน				
การศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.02	0.59	-1.195	0.237
การศึกษาอุดมศึกษา	3.12	0.42		
3. ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูและผู้บริหาร				
การศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.05	0.63	-1.012	0.315
การศึกษาอุดมศึกษา	3.13	0.37		
การมีส่วนร่วมกับโรงเรียนโดยรวม				
การศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.03	0.58	-0.985	0.328
การศึกษาอุดมศึกษา	3.09	0.34		

จากตาราง 9 พบว่า ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการสนับสนุนโรงเรียน ด้านบริหารจัดการเรียนรู้ และในภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนทั้ง 3 ด้านคล้ายคลึงกัน

ตอนที่ 3.2 อาชีพ

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนจำแนกตามอาชีพ (n=260)

อาชีพ	ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น			ด้านการสนับสนุนโรงเรียน			ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูและผู้บริหาร			รวม		
	$\overline{X}$	S	การแปลความหมาย	$\overline{X}$	S	การแปลความหมาย	$\overline{X}$	S	การแปลความหมาย	$\overline{X}$	S	การแปลความหมาย
รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	3.07	0.59	ค่อนข้างมาก	3.07	0.52	ค่อนข้างมาก	3.00	0.62	ค่อนข้างมาก	3.04	0.53	ค่อนข้างมาก
พนักงานประจำ/ลูกจ้างประจำ	3.08	0.56	ค่อนข้างมาก	3.06	0.57	ค่อนข้างมาก	3.12	063	ค่อนข้างมาก	3.09	0.56	ค่อนข้างมาก
อาชีพอิสระ	3.01	0.61	ค่อนข้างมาก	3.08	0.53	ค่อนข้างมาก	3.11	0.59	ค่อนข้างมาก	3.07	0.54	ค่อนข้างมาก
รับจ้างทั่วไป	3.01	0.61	ค่อนข้างมาก	3.08	0.53	ค่อนข้างมาก	3.11	0.59	ค่อนข้างมาก	3.07	0.54	ค่อนข้างมาก
แม่บ้าน/พ่อบ้าน	3.07	0.54	ค่อนข้างมาก	3.02	0.57	ค่อนข้างมาก	3.07	0.56	ค่อนข้างมาก	3.05	0.52	ค่อนข้างมาก
รวม	3.00	0.61	ค่อนข้างมาก	3.03	0.57	ค่อนข้างมาก	3.06	0.60	ค่อนข้างมาก	3.4	0.55	ค่อนข้างมาก

จากตาราง 10 พบว่าผู้ปกครองเด็กปฐมวัยทุกกลุ่มเมื่อจำแนกตามอาชีพมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในโรงเรียนด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการสนับสนุนโรงเรียนและด้านบริหารจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับค่อนข้างมาก

ตาราง 11 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนเป็นรายด้านจำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง (n=260)

ความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ระหว่างกลุ่ม	2.031	4.000	0.508	1.352	0.251
	ภายในกลุ่ม	95787	255.000	0.376		
	รวม	97.818	259.000			
2. ด้านการสนับสนุนโรงเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.555	4.000	0.139	0.426	0.790
	ภายในกลุ่ม	83.122	255.000	0.326		
	รวม	83.677	259.000			
3. ด้านบริหารจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูและผู้บริหาร	ระหว่างกลุ่ม	0.679	4.000	0.170	0.462	0.764
	ภายในกลุ่ม	93.750	255.000	0.368		
	รวม	94.429	259.000			
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	0.728	4.000	0.182	0.587	0.672
	ภายในกลุ่ม	79.027	255.000	0.310		
	รวม	79.755	259.000			

จากตาราง 11 พบว่า ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการสนับสนุนโรงเรียน ด้านบริหารจัดการเรียนรู้ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าผู้ปกครองที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนทั้ง 3 ด้าน คล้ายคลึงกัน

ตอนที่ 3.3 อายุ

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนจำแนกตามอายุ (n = 260)

อายุ	ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น			ด้านการสนับสนุนโรงเรียน			ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูและผู้บริหาร			รวม		
	$\overline{X}$	S	การแปลความหมาย	$\overline{X}$	S	การแปลความหมาย	$\overline{X}$	S	การแปลความหมาย	$\overline{X}$	S	การแปลความหมาย
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี	3.03	0.58	ค่อนข้างมาก	3.12	0.54	ค่อนข้างมาก	3.10	0.55	ค่อนข้างมาก	3.09	0.51	ค่อนข้างมาก
มากกว่า 30 ปีขึ้นไป	2.99	0.63	ค่อนข้างมาก	3.00	0.58	ค่อนข้างมาก	3.04	0.63	ค่อนข้างมาก	3.01	0.57	ค่อนข้างมาก
รวม	3.00	0.61	ค่อนข้างมาก	3.03	0.57	ค่อนข้างมาก	3.05	0.60	ค่อนข้างมาก	3.04	0.55	ค่อนข้างมาก

จากตาราง 12 พบว่าผู้ปกครองเด็กปฐมวัยทุกกลุ่มเมื่อจำแนกตามอายุมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในโรงเรียนด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการสนับสนุนโรงเรียนและด้านบริหารจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับค่อนข้างมาก

ตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนเป็นรายด้านตามอายุของผู้ปกครอง (n=260)

การมีส่วนร่วมกับโรงเรียน	$\overline{X}$	S	t	p
1. ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น				
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี	3.03	0.58	0.629	0.669
มากกว่า 30 ปี	2.99	0.63		
2. ด้านการสนับสนุนโรงเรียน				
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี	3.12	0.54	1.626	0.105
มากกว่า 30 ปี	3.00	0.58		
3. ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูและผู้บริหาร				
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี	3.10	0.55	0.752	0.453
มากกว่า 30 ปี	3.04	0.63		
4. การมีส่วนร่วมกับโรงเรียนโดยรวม				
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี	3.09	0.51	0.995	0.321
มากกว่า 30 ปี	3.01	0.57		

จากตาราง 13 พบว่า ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการสนับสนุนโรงเรียน ด้านบริหารจัดการเรียนรู้ และในภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าผู้ปกครองที่มีระดับอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนทั้ง 3 ด้าน คล้ายคลึงกัน

ตอนที่ 3.4 รายได้ต่อเดือนของครอบครัว

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนจำแนกรายได้ต่อเดือนของครอบครัว (n=260)

รายได้ต่อเดือนของครอบครัว	ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น			ด้านการสนับสนุนโรงเรียน			ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูและผู้บริหาร			รวม		
	$\overline{X}$	S	การแปลความหมาย	$\overline{X}$	S	การแปลความหมาย	$\overline{X}$	S	การแปลความหมาย	$\overline{X}$	S	การแปลความหมาย
รายได้น้อยกว่า 8,000 บาท	2.94	0.66	ค่อนข้างมาก	2.99	0.61	ค่อนข้างมาก	3.00	0.65	ค่อนข้างมาก	2.98	0.60	ค่อนข้างมาก
รายได้มากกว่า 8,000 บาท	3.10	0.53	ค่อนข้างมาก	3.10	0.50	ค่อนข้างมาก	3.14	0.52	ค่อนข้างมาก	3.12	0.48	ค่อนข้างมาก
รวม	3.00	0.61	ค่อนข้างมาก	3.03	0.57	ค่อนข้างมาก	3.06	0.60	ค่อนข้างมาก	3.04	0.55	ค่อนข้างมาก

จากตาราง 14 พบว่าผู้ปกครองเด็กปฐมวัยทุกกลุ่มเมื่อจำแนกตามความสัมพันธ์กับเด็ก มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในโรงเรียนด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการสนับสนุนโรงเรียนและด้านบริหารจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับ ค่อนข้างมาก

ตาราง 15 ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนจำแนกตามรายได้ต่อเดือนของครอบครัว (n=260)

การมีส่วนร่วมกับโรงเรียน	$\overline{X}$	S	t	p
1. ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น				
รายได้น้อยกว่า 8,000 บาท	2.94	0.66	2.163*	0.031
รายได้มากกว่า 8,000 บาท	3.10	0.53		
2. ด้านการสนับสนุนโรงเรียน				
รายได้น้อยกว่า 8,000 บาท	2.99	0.61	1.627	0.105
รายได้มากกว่า 8,000 บาท	3.10	0.50		
3. ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูและผู้บริหาร				
รายได้น้อยกว่า 8,000 บาท	3.00	0.65	1.842	0.067
รายได้มากกว่า 8,000 บาท	3.14	0.52		
4. การมีส่วนร่วมกับโรงเรียนโดยรวม				
รายได้น้อยกว่า 8,000 บาท	2.98	0.60	1.970*	0.050
รายได้มากกว่า 8,000 บาท	3.12	0.48		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 15 พบว่า ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือนแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนโดยรวมและความคิดเห็นด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีรายได้ครอบครัวมากกว่า 8,000 บาทมี ความคิดเห็นที่จะมีส่วนร่วมกับโรงเรียนมากกว่าผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีรายได้น้อยกว่า 8,000 บาท ส่วนด้านสนับสนุนโรงเรียนและด้านบริหารจัดการเรียนรู้ที่ผู้ปกครองมีรายได้มากกว่า 8,000 บาทและมีรายได้น้อยกว่า 8,000 บาทมี ความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 3.5 ความสัมพันธ์กับเด็ก

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนจำแนกตามความสัมพันธ์กับเด็ก (n = 260)

ความสัมพันธ์กับเด็ก	ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น			ด้านการสนับสนุนโรงเรียน			ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูและผู้บริหาร			รวม		
	$\overline{X}$	S	การแปลความหมาย	$\overline{X}$	S	การแปลความหมาย	$\overline{X}$	S	การแปลความหมาย	$\overline{X}$	S	การแปลความหมาย
บิดา	3.04	0.60	ค่อนข้างมาก	3.07	0.53	ค่อนข้างมาก	3.09	0.57	ค่อนข้างมาก	3.07	0.53	ค่อนข้างมาก
มารดา	3.01	0.60	ค่อนข้างมาก	3.06	0.56	ค่อนข้างมาก	3.08	0.59	ค่อนข้างมาก	3.05	0.54	ค่อนข้างมาก
ผู้อุปการะ	2.91	0.69	ค่อนข้างมาก	2.90	0.65	ค่อนข้างมาก	2.95	0.70	ค่อนข้างมาก	2.92	0.65	ค่อนข้างมาก
รวม	3.00	0.61	ค่อนข้างมาก	3.03	0.57	ค่อนข้างมาก	3.06	0.60	ค่อนข้างมาก	3.04	0.55	ค่อนข้างมาก

จากตาราง 16 พบว่าผู้ปกครองเด็กปฐมวัยทุกกลุ่มเมื่อจำแนกตามความสัมพันธ์กับเด็ก มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในโรงเรียนด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการสนับสนุนโรงเรียนและด้านบริหารจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับ ค่อนข้างมาก

ตาราง 17 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนเป็นรายด้านตามความสัมพันธ์กับเด็ก (n = 260)

ความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ระหว่างกลุ่ม	0.46	2.00	0.23	0.61	0.53
	ภายในกลุ่ม	97.34	257.00	0.37		
	รวม	97.81	259.00			
2. ด้านการสนับสนุนโรงเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.55	4.00	0.139	0.426	0.79
	ภายในกลุ่ม	83.12	255.00	0.32		
	รวม	83.67	259.00			
3. ด้านบริหารจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูและผู้บริหาร	ระหว่างกลุ่ม	0.67	4.00	0.17	0.46	0.76
	ภายในกลุ่ม	93.75	255.00	0.36		
	รวม	94.42	259.00			
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	0.67	2.00	0.34	1.10	0.33
	ภายในกลุ่ม	79.07	257.00	0.30		
	รวม	79.75	259.00			

จากตาราง 17 พบว่า ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีความสัมพันธ์กับเด็กแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการสนับสนุนโรงเรียน ด้านบริหารจัดการเรียนรู้ และในภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าผู้ปกครองที่มีความสัมพันธ์กับเด็กแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนทั้ง 3 ด้าน คล้ายคลึงกัน

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ความคิดเห็นอื่นๆ

เป็นความคิดเห็นในการตอบแบบสอบถาม 89 คน ซึ่งเป็นคำตอบทั้งหมดที่ได้มาคิดเป็นร้อยละ 34.23 ของ 260 คน พบว่า ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ดังนี้

ตาราง 18 วิเคราะห์ความคิดเห็นอื่นๆ

ความคิดเห็น	ความถี่
1. ด้านสภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกิดกับผู้ปกครองเด็กปฐมวัยต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน	
1.1 นักเรียนได้รับการอบรมสั่งสอนโดยเฉพาะด้านระเบียบวินัยน้อยเกินไป	71
1.2 ผู้ปกครองต้องการให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้	3
1.3 ผู้ปกครองส่วนใหญ่อยู่กับการประกอบอาชีพไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนนอกจากวันหยุดราชการ	3
2. ด้านข้อเสนอแนะที่ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยต้องการแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับรู้	
2.1 โรงเรียนและผู้ปกครองควรปลูกฝังทัศนคติที่ดีงามโดยการดูแลความประพฤติตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนจนจบการศึกษาเพื่อกล่อมเกลาจิตใจ เช่นพานักเรียนไปดูศูนย์ฯเด็กกำพร้า เป็นต้น	79
2.2 นอกจากผู้ปกครองและโรงเรียนแล้วควรมีนักจิตวิทยาโรงเรียนมามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกัน	5
2.3 ผู้ปกครองต้องการให้ทางโรงเรียนพานักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนอื่นเพื่อให้นักเรียนปรับตัวเข้ากับสังคมทั่วไป	4
2.4 ครูควรสอนสอดแทรกศาสนาควบคู่ไปทุกการจัดกิจกรรมประสบการณ์ให้กับเด็กโดยเฉพาะเรื่องวัฒนธรรม	1
รวม	**89**

บทที่ 5
สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลที่ได้มาสรุปอภิปรายผลและให้ข้อเสนอแนะได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามในโรงเรียน สังกัด กรุงเทพมหานคร ที่เกี่ยวกับ การส่งเสริมความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การสนับสนุนโรงเรียน การบริหารจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูและผู้บริหาร

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครอง ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ อายุ รายได้ต่อเดือนของครอบครัวและความสัมพันธ์กับเด็ก

3. เพื่อรวบรวมข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการเข้ามาร่วมกิจกรรมทางการศึกษา

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน แตกต่างกัน

2. ผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนแตกต่างกัน

3. ผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนแตกต่างกัน

4. ผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัย ที่นับถือศาสนาอิสลามที่มีรายได้ต่อเดือนของครอบครัว ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนแตกต่างกัน

5. ผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามที่มีความสัมพันธ์กับเด็กต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนแตกต่างกัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ปกครองที่นับถือศาสนาอิสลามของเด็กที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับอนุบาลปีที่ 1 และ 2 จากสถานศึกษาดังกล่าว กำหนดกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 โรงเรียน

โดยใช้ตารางของเครซี่; และมอร์แกน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538: 303; อ้างอิงจาก Krejcie; & Morgan. 1970: 608) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 260 คน หลังจากนั้นสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถามด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling)

เครื่องมือในการเก็บข้อมูลวิจัย เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัยที่มีบุตรกำลังศึกษาในระดับชั้นอนุบาลในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนของผู้ปกครอง ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ประกอบไปด้วยข้อคำถาม 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ อายุ รายได้ต่อเดือนของครอบครัว และความสัมพันธ์กับเด็ก ซึ่งเป็นข้อคำถามที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อการมีส่วนร่วมในโรงเรียน เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 4 ระดับ ตามแนวของ (Likert) จำนวน 62 ข้อ โดยแยกเป็นข้อคำถาม ได้แก่

1) ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 18 ข้อ

2) ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุนโรงเรียน จำนวน 20 ข้อ

3) ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับครูและผู้บริหารด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ จำนวน 24 ข้อ

มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ.982

ตอนที่ 3 การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการเข้ามาร่วมกิจกรรมการจัดการศึกษา เป็นแบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 2 ข้อ

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ขอความอนุเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ค่าทางสถิติต่างๆ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ระดับการศึกษา อาชีพ อายุ รายได้ต่อเดือนของครอบครัว และความสัมพันธ์กับเด็ก โดยคำนวณหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

2. วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในภาพรวม โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ระดับความคิดเห็นของผู้ปกครองในการเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน

3. วิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนจำแนกตามการศึกษา อาชีพ อายุ รายได้ของครอบครัวต่อเดือน และความสัมพันธ์กับ

เด็ก โดยหาค่าทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม ซึ่งใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way ANOVA) ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีทดสอบของเชฟเฟ่ (Scheff') รายได้ของครอบครัวต่อเดือน โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในรูปตารางประกอบคำอธิบาย

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลาม จำนวน 260 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีปัจจัยพื้นฐานเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานมากที่สุด จำนวน 226 คน(ร้อยละ 86.92) เป็นกลุ่มที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปมากที่สุด 71 คน (ร้อยละ 27.30) เป็นกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 30 ปีขึ้นไปมากที่สุด 179 คน (ร้อยละ 86.92) เป็นกลุ่มที่มีรายได้ต่อครอบครัวน้อยกว่า 8,000 บาทมากที่สุด จำนวน 155 คน (ร้อยละ 59.61) และเป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องเป็นมารดาของเด็กมากที่สุด จำนวน 130 คน (ร้อยละ 50.00) จากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลเป็น ดังนี้

1. ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามมีความคิดเห็น ต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการสนับสนุนโรงเรียน และ ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูและผู้บริหารโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับค่อนข้างมากเช่นกัน

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลาม ต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน จำแนกตามระดับการศึกษา อาชีพ อายุและความสัมพันธ์กับเด็กไม่แตกต่างกัน ยกเว้นรายได้ ต่อเดือนของครอบครัวต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีรายได้ครอบครัวมากกว่า 8,000 บาทมี ความคิดเห็นที่จะมีส่วนร่วมกับโรงเรียนมากกว่าผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีรายได้น้อยกว่า 8,000 บาท ส่วนด้านสนับสนุนโรงเรียนและด้านบริหารจัดการเรียนรู้ที่ผู้ปกครองมีรายได้มากกว่า 8,000 บาทและมีรายได้น้อยกว่า 8,000 บาท มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน พบว่า ผู้ปกครองมีความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมากทุกด้าน ซึ่งผู้วิจัย มีประเด็นสำคัญมาอภิปราย ดังนี้

1. ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามมีความคิดเห็น ต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการสนับสนุนโรงเรียน และ ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูและผู้บริหารโดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 3.04) สามารถอภิปรายได้ว่า เนื่องจากระบบการศึกษาในโรงเรียนมีการพัฒนามากขึ้นสืบเนื่องจาก การปฏิรูปการศึกษา หลังจากมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 ประกอบกับผู้ปกครองส่วน

ใหญ่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ร้อยละ 86.92 มีความรู้อยู่ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้นโอกาสที่จะรับรู้พระราชบัญญัติการศึกษาซึ่งเผยแพร่ทางสื่อมวลชนต่างๆ จึงมีมากขึ้น ทั้งนี้ สาระสำคัญในพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองในการศึกษาได้กำหนดไว้หลายมาตราที่สำคัญ คือ การให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประสานความร่วมมือในการจัดกระบวนการเรียนรู้กับบิดา มารดา ผู้ปกครองเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (ม.24(6)) นอกจากนี้ผู้ปกครองสามารถร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนการศึกษา (ม.40) รวมถึงการมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา (ม.58(2)) อันเป็นการเอื้อให้พ่อแม่ผู้ปกครองได้มีโอกาสเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาการศึกษา ได้หลายรูปแบบ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2544: 11-14) การตื่นตัวในสิทธิอำนาจต่อบทบาทของตนเอง ปัญหาของการศึกษา และการเรียนที่อ่อนแอลงทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองต่างให้ความสนใจที่จะเข้าร่วมงานทางการศึกษาของโรงเรียนมากขึ้น นอกจากนี้หลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติทางการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ทำให้มีการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องของการปฏิรูปการศึกษาทางสื่อประเภทต่างๆ ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ และสื่อสิ่งพิมพ์จำนวนมาก ทั้งในรูปของการเสนอข่าวสาร บทความ รายงานพิเศษตลอดจนการจัดประชุมและการสัมมนาของหน่วยงานต่างๆอย่างต่อเนื่องส่งผลให้ผู้ปกครองได้ทราบข่าวสารความเคลื่อนไหวเรื่องการศึกษามากยิ่งขึ้น (กวิน เสือสกุล. 2546: 81) และเมื่อมีการให้การศึกษาแก่ประชาชน จึงทำให้เกิดความเข้าใจในการมีส่วนร่วม ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนผู้ปกครองได้ทราบบทบาทของตนเองและสามารถมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษามากกว่าเดิม (เพ็ญศรี สมร่าง. 2545: 76; อ้างอิงจาก สฤษดิ์ มินทระ. 2526) ซึ่งสอดรับกับทฤษฎีองค์การสมัยใหม่ของไซมันและมาร์ช (Siman; & March) ที่อธิบายว่า การที่มนุษย์จะเลือกตัดสินใจและร่วมกิจกรรมใด การตัดสินใจนั้นต้องมาจากข้อมูลข่าวสารหรือทางเลือกที่มีอยู่นั้นต้องดีที่สุด (กวิน เสือสกุล. 2546: 74; อ้างอิงจาก Siman; & March. 1965) จึงส่งผลให้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามมีความคิดเห็น ต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ผลจากการวิจัยเมื่อจำแนกเป็นรายด้านสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1.1 ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึงวิธีการในการให้ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ผู้ปกครองถ่ายทอดโดยตรงกับทางโรงเรียน ซึ่งประกอบไปด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้ การให้คำปรึกษา การจัดหา/เป็นวิทยากร การจัดหา/บริจาคสื่อและอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาอยู่ในระดับค่อนข้างมากทุกข้อ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้พิจารณารายข้อที่ผู้ปกครองเลือกมากที่สุดตามลำดับมีดังนี้ ข้อ 9 ผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่าควรถ่ายทอดวัฒนธรรมอิสลามผ่านการปฏิบัติศาสนกิจ ข้อ18 ผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่าควรอนุรักษ์วัสดุอุปกรณ์ เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ให้เยาวชนรุ่นหลังศึกษา ข้อ 1 ผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่าควรสนับสนุนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนให้กับเด็ก และข้อ 11 ผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่าควรจัดหาวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางที่มีประสบการณ์และความถนัดให้กับเด็ก ซึ่งอภิปรายได้ดังนี้

จากแผนการศึกษาแห่งชาติ กำหนดแนวนโยบายเพื่อดำเนินการ ๘: การส่งเสริมสร้างสรรค์ ทุนทางสังคม วัฒนธรรม ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม บนฐานของศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ไทย ได้ระบุถึงกรอบการดำเนินงานที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในข้อ 2 ว่า พัฒนา ส่งเสริมและสร้างสรรค์ความรู้และการเรียนรู้ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ไทยและทำความเข้าใจเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาสากล และ ข้อ 6 ผลิตและพัฒนาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถด้านศิลปะและวัฒนธรรม โดยเฉพาะในสาขาวิชาที่ขาดแคลน รวมทั้งส่งเสริมพัฒนาศิลปิน (แผนการศึกษาแห่งชาติ. 2545: 25-26) แสดงให้เห็นถึงบทบาทการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนของผู้ปกครอง ชุมชนด้านการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปรับใช้ในการศึกษา ซึ่งการจัดกิจกรรมส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นจัดเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ได้เรียนจากประสบการณ์จริง การกระทำจริง ค้นหาและมีปฏิสัมพันธ์กับประสบการณ์นั้น ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อได้วางแผนร่วมกัน ได้ตัดสินใจและได้เรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการและสามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้ทุกด้าน (รุ่งนภา รทสา. 2547:86 อ้างอิงจาก กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2547: 55) โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมประสบการณ์ให้สอดคล้องกับบริบทที่แตกต่างกันของแต่ละชุมชน ซึ่งมีแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่แตกต่างกัน ทั้งในด้านของศักยภาพและความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนและความแตกต่างของบริบทในชุมชนและโรงเรียน การจัดประสบการณ์สำคัญด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยผู้ปกครองนั้นสามารถให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการใช้กิจกรรมพื้นบ้านที่สอดแทรกจากประเพณีวัฒนธรรม การออกไปศึกษาแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น และการเป็นวิทยากรให้ความรู้ เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมสาธิตการปักผ้าคลุมผมของสตรีอิสลามที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ รุ่งนภา รทสา. กล่าวว่าการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม จะทำให้ผู้เรียนได้ทำอะไรด้วยตนเองเป็นกระบวนการให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะความรู้ ความเข้าใจในความรู้นั้นๆซึ่งลักษณะที่สำคัญของการเรียนที่ได้ลองปฏิบัติด้วยตนเองเป็นลักษณะที่สำคัญของการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น (รุ่งนภา รทสา. 2547: 87; อ้างอิงจาก ทรงศิริ สาประเสริฐ. 2542: 89) จะเห็นได้ว่านอกจากถ่ายทอดภูมิปัญญาแล้วยังสามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมทางศาสนาได้อีกด้วย ดังนั้นความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงอยู่ในระดับค่อนข้างมาก

1.2 ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน ด้านการสนับสนุนโรงเรียน หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียน จัดขึ้นไม่ว่าจะเป็นการร่วมมือในการจัดหาทุนทรัพย์ อุปกรณ์การเรียนที่ทางโรงเรียนต้องการหรือการพบปะพูดคุย รวมกลุ่มกันเสนอสิ่งดีๆให้กับทางโรงเรียน เช่น พูดคุยกับครูประจำชั้นว่าต้องการสิ่งใดที่จะพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนอยู่ในระดับค่อนข้างมากทุกข้อ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้พิจารณารายข้อที่ผู้ปกครองเลือกมากที่สุดตามลำดับมีดังนี้ ข้อ 8 ผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่าควรสนับสนุนและติดตามผลการทำการบ้านและงานที่เด็กได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียน ข้อ 9 ผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่าให้ความร่วมมือในการตอบรายงานประจำตัวเด็กข้อ 11 ผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่าควรเยี่ยมชมการจัดนิทรรศการ

แสดงผลงานของเด็ก และ ข้อ13ผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่าควรจัดหาตำราเรียน แบบเรียน คู่มือ ตลอดจนวารสารต่างๆให้โรงเรียนสำหรับค้นคว้าเกี่ยวกับศาสนา ซึ่งอภิปรายได้ว่า

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านการสนับสนุนโรงเรียนที่พบกันมากและปฏิบัติสืบต่อกันมา อย่างต่อเนื่อง ก็คือ การระดมทุน หรือจัดกิจกรรมเพื่อหารายได้ไปพัฒนาเชิงศักยภาพของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาพรรณ หงส์ชูเกียรติ (2544: บทคัดย่อ) พบว่า ด้านการช่วยเหลือการสนับสนุนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับการปฏิบัติเป็นประจำ ได้แก่ การรับบริจาคสิ่งของวัสดุเหลือใช้และเงิน การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาสภาพแวดล้อม ตกแต่งอาคารสถานที่ เมื่อผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมเยี่ยมชมผลงาน กิจกรรมการแสดงของนักเรียนการแสดงผลงานนักเรียนในช่วงก่อนปิดภาคเรียน ผนวกกับจากสมุดรายงานประจำตัวเด็ก ก็ยิ่งทำให้ผู้ปกครองมีความสนใจกับผลการเรียนของลูกตนเองในอนาคตมากขึ้น (นิภาพรรณ หงส์ชูเกียรติ. 2545: 87) สอดรับตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและจำเป็นต้องให้ผู้ปกครองทุกคนเข้าใจว่าการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของทุกคน โดยมีเป้าหมายอยู่ที่คุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่วนในเรื่องของการจัดหาตำราเรียน แบบเรียนคู่มือ ตลอดจนวารสารต่างๆให้โรงเรียนสำหรับค้นคว้าเกี่ยวกับศาสนานั้น ผู้ปกครองต้องการให้ผู้บริหาร ครูนักเรียนและบุคคลที่นับถือศาสนาอื่นได้รู้จักกับมุสลิมให้มากขึ้น เพื่อที่จะได้มีความเข้าใจและได้แลกเปลี่ยนวิธีการดูแลเด็กได้ถูกต้องตามหลักศาสนา อันจะช่วยขยายไปสู่ความร่วมมืออื่นๆที่จะตามมาภายหน้า สอดคล้องกับ สุดารัตน์ วัฒนพฤกษา. (2545: 52) ได้เสนอแนะกรอบการทำงานของโรงเรียนในการส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ด้านที่ 4 ว่าการช่วยเหลือผู้ปกครองเรื่องการเรียนรู้ของเด็กที่บ้าน คือ การให้ข้อมูลข่าวสารและแนวคิดแก่ผู้ปกครองในการช่วยเหลือเด็กที่บ้านเกี่ยวกับการทำการบ้าน หลักสูตร และกิจกรรมการเรียนการสอน ช่วยให้ผู้ปกครองสามารถตัดสินใจวางแผนเรื่องการเรียนของเด็ก โรงเรียนต้องให้ข้อมูลแก่ผู้ปกครองเรื่องนโยบายการให้การบ้าน วิธีการสอนการบ้าน ให้ผู้ปกครองสามารถที่จะช่วยนักเรียนพัฒนาทักษะด้วยวิธีการประเมินที่หลากหลาย และให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการศึกษาของนักเรียนในแต่ละปี สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิรัช ลังประเสริฐ (2530: 69) ว่า ผู้นำชุมชนชาวไทยมุสลิมต้องการในระดับค่อนข้างมาก โดยเรียงลำดับจากความต้องการมากไปหาน้อย ได้แก่ 1.ต้องการให้ทางราชการจัดหาหนังสืออ่านประกอบเกี่ยวกับศาสนาอิสลามสำหรับครูและนักเรียนได้ค้นคว้า 2.ต้องการให้ใช้หลักสูตรของอิสลามศึกษาในโรงเรียนที่มีนักเรียนส่วนใหญ่เป็นไทยมุสลิม 3.ต้องการให้หน่วยงานของรัฐเผยแพร่ความรู้ทางด้านศาสนาอิสลามแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาในชุมชนชาวไทยมุสลิม

1.3 ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยต่อการมีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูและผู้บริหาร หมายถึง การติดต่อสื่อสารความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง ครูและผู้บริหารโดยการพูดคุยสนทนา การเข้าร่วมประชุมหรือการใช้เอกสารและการมีส่วนร่วมบริหารจัดการเรียนรู้พบว่า ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับครูและผู้บริหาร ด้าน

การบริหารจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับค่อนข้างมากทุกข้อ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้พิจารณารายข้อที่ผู้ปกครองเลือกมากที่สุดตามลำดับมีดังนี้ ข้อ 7 ให้คำตอบที่เป็นจริงเมื่อโรงเรียนถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของนักเรียนขณะอยู่ที่บ้าน ข้อ 5 เน้นย้ำการแต่งกายของเด็กให้ถูกต้องตามหลักศาสนา และ ข้อ 23 ประเมินผลพัฒนาการของเด็กจากใบงานหรือชิ้นงานร่วมกับครูสม่ำเสมอ ซึ่งอภิปรายได้ดังนี้

การบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้ปกครอง จัดอยู่ในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองเครือข่ายที่เป็นตัวแทนของผู้ปกครองในการจัดประชุม พบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับแนวนโยบาย การร่วมเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษารวมไปถึงเป็นตัวกลางสื่อสารระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน จากการวิจัยจัดอยู่ในระดับค่อนข้างมากทุกข้ออาจจะเป็นเพราะว่าผู้ปกครองมองประเด็นการบริหารว่าเป็นหน้าที่ของตัวแทนผู้ปกครอง ประกอบกับมองว่าตนเองไม่มีความรู้ด้านบริหารจึงเห็นว่าตัวแทนผู้ปกครองและผู้บริหารโรงเรียนได้ดำเนินการไปในทิศทางที่เหมาะสมแล้วจึงไม่มีความกังวลใจในเรื่องการมีส่วนร่วมกับการตัดสินใจในแนวนโยบายต่าง ๆของโรงเรียน สอดคล้องกับ สุดารัตน์ วัฒนพฤกษา. (2545: 52) ได้เสนอแนะกรอบการทำงานของโรงเรียนในการส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ด้านที่ 5 ว่าการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหาร กล่าวคือ โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และพัฒนาทักษะภาวะความเป็นผู้นำและผู้แทนให้กับผู้ปกครอง โรงเรียนต้องส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในรูปของคณะกรรมการบริหารชมรมหรือสมาคมผู้ปกครองและครู (PTA) หรือร่วมเป็นคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น ฝ่ายหลักสูตร ความปลอดภัย ฝ่ายบุคคล ฯลฯ สนับสนุนให้ผู้ปกครองได้ทำงานอย่างอิสระเพื่อที่จะทำงานให้โรงเรียนในด้านการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนต้องการรวบรวมผู้นำของผู้ปกครองซึ่งเป็นตัวแทนจากกลุ่มต่าง ๆ มาเป็นกรรมการ จัดให้มีการฝึกอบรมผู้ปกครองเพื่อสร้างผู้นำที่สามารถเป็นตัวแทนครอบครัวอื่น ๆ ได้ เปิดโอกาสให้นักเรียนและผู้ปกครองร่วมกันตัดสินใจในรูปของคณะกรรมการ

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามต่อการเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนจำแนกตามระดับการศึกษา อาชีพ อายุ รายได้ต่อเดือนของครอบครัวและความสัมพันธ์กับเด็กปรากฏผล ดังนี้

2.1 จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน พบว่าผู้ปกครองเด็กปฐมวัยมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สามารถอภิปรายได้ว่า ผลจากการวิจัยผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งนี้หมายรวมถึงผู้ปกครองที่ไม่ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่มีการศึกษาทางศาสนาสูงมีความแปรปรวนมาก จะเห็นได้จากจำนวนของผู้ปกครองที่ตอบแบบสอบถาม ที่มีระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานร้อยละ 86.92 ส่วนด้านอุดมศึกษาร้อยละ 13.08 ซึ่งแตกต่างกันมากเนื่องจากในอดีตมุสลิมมีความเชื่อว่าการศึกษาไม่มีความสำคัญสำหรับเขา แต่จะเน้นความสำคัญไปที่การศึกษาทางศาสนาอิสลามแทน ส่วนผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับอุดมศึกษาก็ได้ให้ข้อเสนอแนะที่แตกต่างก็คือ ควรมีนักจิตวิทยาโรงเรียนเข้ามาร่วมรับผิดชอบในการจัด

การศึกษา ควรมีการพานักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนอื่นเพื่อให้นักเรียนปรับตัวเข้ากับสังคมทั่วไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ เจริญศักดิ์ ตรองพล. (2544: 36) ที่กล่าวว่าบุคคลที่มีการศึกษาสูง ย่อมที่จะมองเห็นความสำคัญของการใช้ทรัพยากรและปัจจัยต่างๆให้มีความสอดคล้องและพร้อมที่จะนำมาใช้ในการปฏิบัติ

2.2 จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนของผู้ปกครองนักเรียนที่ประกอบอาชีพแตกต่างกันพบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เพราะพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2540 เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองทุกคนโดยไม่จำแนกอาชีพเข้ามามีส่วนร่วมกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนทุกระดับ เช่นเดียวกับวิจัยของกวิน เสือสกุล (2546: 79) ที่กล่าวว่าไม่ว่าผู้ปกครองจะประกอบอาชีพใดก็ตามหรือไม่ได้ประกอบอาชีพใดๆ เลยก็ตาม ก็สามารถที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษากับทางโรงเรียนได้ ดังนั้นผู้ปกครองในทุกกลุ่มอาชีพมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนไม่แตกต่างกัน โดยพบว่าผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพรับราชการจะเข้าถึงระบบสังคมที่ดีกว่า

2.3 จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีอายุต่างกัน พบว่า ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สามารถอภิปรายได้ว่า อายุของผู้ปกครองไม่ส่งผลต่อความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน เมื่อพิจารณาถึงอายุของผู้ปกครองจะเห็นได้ว่าผู้ปกครองไม่ว่าอายุเท่าไร ก็ตามมักปฏิบัติเช่นกันเพราะเชื่อว่าไม่ขัดต่อหลักศาสนา ถึงแม้ว่าผู้ปกครองที่มีอายุน้อยกับผู้ปกครองที่มีอายุมากมีความแปรวนสูง พิจารณาจากร้อยละ81 ของผู้ปกครองอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปีและร้อยละ 179 ของผู้ปกครองร้อยละ 179 ที่มีอายุแตกต่างกันต่างก็มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิรัช ลังประเสริฐ (2530: 81) ที่พบว่าผู้นำชุมชนชาวไทยมุสลิมแต่ละคนไม่ว่าจะเป็นคนที่มีอายุน้อยหรืออายุมากต่างก็พยายามจะให้นักเรียนได้รับการพัฒนาตนให้เป็นคนดีตามทีสังคมปรารถนาทั้งสิ้น

2.4 จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือนต่างกัน พบว่า ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะว่าการมีส่วนร่วมด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในบริบทที่ทำการสำรวจนั้นพ่อแม่ผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่ามีความสำคัญยิ่งควรอนุรักษ์โดยการถ่ายทอดความรู้ให้กับเยาวชนรุ่นหลัง แต่ในทางปฏิบัติไม่มีการนำมาปรับใช้กับชุมชนของตน จะส่งเสริมให้ความรู้เฉพาะผู้ปกครองที่มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือนมากกว่า 8,000 บาทเท่านั้น ซึ่งเน้นเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวกับศาสนา เช่นการปักผ้าคลุมผม การประกอบอาหารที่เกี่ยวกับประเพณีต่างๆและการประกวดแข่งขันท่องบทสวดทางศาสนา ส่วนการจับปลาตามคลอง การเลี้ยงแพะจะทำเฉพาะผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีรายได้น้อยกว่า 8,000 บาทและทำเพื่อนำไปหารายได้มาจุนเจือครอบครัวเท่านั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของลารู (Lareau. 1987: 47) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ของครอบครัวต่างพื้นที่กับการมีส่วนร่วม พบว่า ในครอบครัวยากจน (Working class parents) มี

แนวโน้มที่จะแบ่งแยกชีวิตครอบครัวออกจากสถาบันการศึกษา โดยพ่อแม่ยากจนจะวางใจครูและมอบหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับทางโรงเรียน ในทางกลับกัน ครอบครัวที่ร่ำรวย (Upper-middle class parents) มีแนวโน้มที่จะให้เวลาและตระเตรียมเด็กสำหรับสังคมมากขึ้น (ลักษณา ฤทธาคนี. 2547: 101; อ้างอิงจาก Lareau. 1987: 47) เช่นเดียวกับ สุภาพร สุวรรณศรีนนท์ (2549: 107) ที่พบว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองที่มีรายได้มากจะมีความสามารถในการจัดซื้อ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆที่จะช่วยเสริมสร้างพัฒนาการเด็กและมีเวลามากพอที่จะส่งเสริมพัฒนาการให้แก่เด็กในรูปแบบต่าง ๆ ได้มากกว่าผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยที่ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในแต่ละวันไปกับการประกอบอาชีพ ประกอบกับปัญหาทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน ผู้ปกครองจึงไม่ค่อยมีเวลาสนใจหรือเอาใจใส่บุตรหลานของตนได้อย่างเต็มที่ ส่วนด้านสนับสนุนโรงเรียนและด้านบริหารจัดการเรียนรู้ที่ผู้ปกครองมีรายได้มากกว่า 8,000บาทและมีรายได้น้อยกว่า 8,000 บาทมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอาจเป็น เพราะผู้ปกครองที่นับถือศาสนาอิสลามมีวิธีการดำเนินชีวิตหรือรูปแบบแห่งพฤติกรรมของมุสลิมตลอดจนสิ่งที่สร้างสรรค์ขึ้นมา ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความศรัทธา ในพระผู้เป็นเจ้าเพียงองค์เดียวทำให้ผู้ปกครองที่มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือนไม่ว่าจะมากกว่าหรือน้อยกว่า 8,000 บาท ของด้านสนับสนุนโรงเรียน และด้านบริหารจัดการเรียนรู้จึงเข้าไปมีส่วนร่วมสนับสนับสนุนโรงเรียนและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเรียนรู้เป็นไปในทางเดียวกันประกอบกับการมองว่าตนไม่มีความรู้ความสามารถพอจึงยกหน้าที่ให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาที่ประกอบไปด้วยผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนาเป็นหลักหากท่านผู้นำชุมชนและผู้นำทางศาสนาเสนอแนะสิ่งใดผู้ปกครองทุกกลุ่มรายได้ก็จะให้ความร่วมมือเสมอ

2.5 จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีความสัมพันธ์กับเด็กต่างกัน พบว่า ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สามารถอภิปรายได้ว่า ผู้ปกครองไม่ว่าจะเป็นบิดา มารดาหรือผู้อุปการะเด็ก ล้วนแต่มีบทบาทสำคัญในการเลี้ยงดูเด็กด้วยกันทั้งสิ้นและเมื่อถึงวัยที่เด็กจะต้องเข้าโรงเรียน บุคคลต่าง ๆเหล่านั้นก็ควรจะเข้ามามีส่วนร่วมกับการจัดการศึกษากับทางโรงเรียน ดังที่ นภเนตร ธรรมบวร (2541: 53-54) กล่าวว่ารัฐบาลได้กำหนดนโยบายในการส่งเสริมให้ผู้ปกรองและครอบครัวมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมของโรงเรียน รวมทั้งกำหนดสาระบัญญัติในกฎหมายแม่บทการศึกษาแห่งชาติให้บิดามารดา หรือผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมโดยมีหน้าที่รับผิดชอบให้กับเด็กได้รับการศึกษาเต็มเวลา เหมาะสมกับระดับอายุ ความสามารถ และความต้องการพิเศษ เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นทั้งด้านการบริหาร การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรหรือบุคคลที่อยู่ในความดูแล และควรได้รับการติดต่ออย่างสม่ำเสมอในทุกระดับชั้นการศึกษา (ลักษณา ฤทธาคนี. 2547: 103; อ้างอิงจาก นภเนตร ธรรมบวร. 2541: 53-54) ประกอบกับผู้ปกครองที่นับถือสาสนาอิสลามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างโดยสามารถรับงานมาทำที่บ้านได้ เช่น งานปักผ้าคลุมผม งานเย็บผ้า เป็นต้น จึงใช้เวลาเลี้ยงดูบุตรไปพร้อม ๆกับการทำงานและในการเลี้ยงดูบุตรได้ด้วยตัวเองพ่อแม่กับลูกจึงมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน นอกจากนี้ยังพบว่า

จากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมปัจจุบันทำให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ทำให้เวลาในการเลี้ยงดูลูกของผู้หญิงน้อยลง ดังนั้นผู้ชายหรือพ่อจึงควรมีบทบาทในการเลี้ยงดูลูกมากขึ้นเพื่อแบ่งเบาภาระแม่ (อุไรวรรณ คะนึงเกษมสุข. 2541: คำนำ) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลักษณา ฤทธาคนี.(2547: 103) พบว่า ผู้ปกครอง ไม่ว่าจะเป็นบิดามารดา หรือผู้อุปการะเด็กมีทัศนคติต่อการเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนไม่แตกต่างกันซึ่งเป็นการสนับสนุนว่าความแตกต่างของความสัมพันธ์กับเด็กของผู้ปกครองไม่มีผลต่อความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน

ข้อค้นพบจากงานวิจัยในครั้งนี้

ด้านปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครองที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและบ้านนั้น อันได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือนของครอบครัว อายุ อาชีพและความสัมพันธ์กับเด็กนั้น ยังพบว่า ทัศนคติ (วัฒนธรรมความเชื่อเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี) ที่มาจากพื้นฐานความคิดความเชื่อของคนไทย ที่ไม่ชอบการเผชิญหน้าเมื่อมีความขัดแย้งและให้ความเคารพกับผู้อาวุโสจึงทำให้ลดบทบาทของการแสดงความคิดเห็นระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครองกับทางโรงเรียน และด้านภาษาและการสื่อสาร ซึ่งเป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้าใจกับพ่อแม่ผู้ปกครองเพราะหากครูใช้ภาษาที่เป็นทางการเข้าใจยากและครูใช้วิธีการสื่อสารที่ไม่เหมาะสม ก็จะเป็นสาเหตุให้พ่อแม่ผู้ปกครองไม่อยากมาร่วมพัฒนาการศึกษากับทางโรงเรียน เช่นกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษางานวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ศักยภาพของผู้ปกครองที่มีความหลากหลายของวัฒนธรรม วิถีการดำรงชีวิตและการยึดมั่นในหลักปฏิบัติที่ศรัทธานับถือนั้น เป็นกลไกหลักในการจัดการศึกษาภายใต้สิ่งแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยโดยผู้ปกครองที่ "เป็นปราญช์ชุมชน" ไม่ว่าจะเป็นการเชิญมาเป็นวิทยากรให้ความรู้ การทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนเป็นต้น โดยอาศัยความสัมพันธ์กับหลักการของศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีมาเป็นตัวเชื่อมในการนำผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนซึ่งลักษณะการเรียนรู้นี้จัดได้ว่าเป็นจุดคุ้มทุนทางการศึกษาเพราะนอกจากได้ถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็กแล้วยังสามารถอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ให้สูญหายไปจากชุมชนและนับได้ว่าเป็นบทบาทใหม่ของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาการศึกษากับโรงเรียนอย่างแท้จริงอีกด้วย ฉะนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรวิจัยประเด็น ดังนี้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการวางแผนการกำกับและติดตามผล เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โรงเรียนและนักเรียนให้เป็นรูปธรรม

2. ควรจัดโปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้ปกครองให้กับทุกสถานศึกษาและทุกรูปแบบไม่ว่าจะสิ่งตีพิมพ์ ทางเว็บไซด์ หรือทางโปรแกรมสำเร็จรูป ทางสื่อโทรทัศน์ วิทยุเพื่อสะดวกสำหรับ

ผู้ปกครองทุกระดับฐานะทางเศรษฐกิจรวมไปถึงการติดตามประเมินผลโปรแกรมที่จัดการศึกษานั้นด้วย

3. ควรจัดให้มีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โรงเรียนและชุมชนตามบริบทของแต่ละพื้นที่

4. ควรจัดอบรมหรือให้บริการความรู้ด้านการมีส่วนร่วม ของพ่อแม่ผู้ปกครองให้ผู้ที่เกี่ยวข้องที่ทำงานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองด้านการเรียน และการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดทักษะกระบวนการอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำสู่การขยายผลต่อไป

5. ควรจัดให้มีการสัมมนาเกี่ยวกับปัจจัยและอิทธิพลของการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนของพ่อแม่ผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ. (2542). *สรุปผลการประชุมสัมมนา เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ.

_____. (2546). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย.* กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). *คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษาพุทธศักราช 2540 อายุ 3-6 ปี*. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

กฤษณี ภู่พัฒน์.(2538). *การศึกษาวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริ ความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน..* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

กวิน เสือสกุล. (2546).*ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของผู้ปกครองในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ประชากรศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร

กานต์ รัตนพันธ์. (2532). *การศึกษาความสามารถของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้และไม่ใช้จดหมายข่าวแบบสื่อสารสองทาง*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

กิติมา อมรฑัต. (2541). แปลและเรียบเรียง. *เมื่อดอกไม้บาน รวมบทความเกี่ยวกับสตรีและเด็กในอิสลาม.* กรุงเทพฯ: อิสลามิค อะคาเดมี.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2541,มกราคม). *วิธีการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองและสารสนเทศที่ผู้ปกครองเด็กอนุบาลต้องการ*. วารสารการศึกษาปฐมวัย. 2(1): 64-74.

_____. (2542ก). *การศึกษาสำหรับผู้ปกครองเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

_____. (2544, ตุลาคม). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียน. *วารสารการศึกษาปฐมวัย.* 5(4): 30-37.

_____. (2545ก). *รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา.* กรุงเทพฯ: เอดิสันเพรสโปรดักส์.

_____. (2545ข, ตุลาคม). การศึกษาสำหรับผู้ปกครอง:พันธกิจของครูปฐมวัย. *วารสารการศึกษาปฐมวัย*. 6(4): 68-73.

_____. (2546). *รูปแบบการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับเด็ก.* รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

_____. (2547). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: เอดิสัน เพรส.

กรมวิชาการ. (2542). *สรุปผลการประชุมสัมมนา เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *รายงานการศึกษาเบื้องต้น การพัฒนาเครือข่ายการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทย.* กรุงเทพฯ: คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

จีรวัจน์ บุญมาเลิศ. (2547). *การพัฒนาความรู้ความเข้าใจผู้ปกครองชาวไทยมุสลิมด้วยวิธีมูเชาวเราะห เรื่องของการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กปฐมวัยที่กำพร้า.* วิทยานิพนธ์ คศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

เจริญศักดิ์ ครองพล. (2544). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพร้อมด้านเจตคติในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดนนทบุรี.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2542). *การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน.* กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษ์ศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษย์ศาสตร์ สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

ชุมพร ยงกิตติกุล; และคณะ. (2544). *บทบาทของสมาคมผู้ปกครองและครูในการพัฒนาเด็กและเยาวชน.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ.

ชูชาติ พ่วงสมจิตร์. (2541). *ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. (พลศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2550). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย.* พิมพ์ครั้งที่10. กรุงเทพฯ: ไทเนรมิตกิจ อินเตอร์โปรเกรสซิฟ.

ทวี แทนหนู. (2522). *ปัญหาการสอนชั้นเด็กเล็กในสามจังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

นภเนตร ธรรมบวร. (2541). *บทบาทของครอบครัวกับการศึกษา.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

น้ำทิพย์ เสือสารัตน์. (2546). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจักดารศึกษาในโรงเรียนเอกชนกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ .ถ่ายเอกสาร.

นิตยา ประพฤติกิจ. (2539). *การพัฒนาเด็กปฐมวัย.* กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

นิภาพรรณ หงส์ชูเกียรติ. (2544). *สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาล.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

บังอร มาลาศรี .(2540). *ความคิดเห็นของข้าราชการรัฐสภาสามัญที่มีต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร.* วิทยานิพนธ์ ศศม. (การปกครอง). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

บัณฑิต พรสินชัย. (2532). *การศึกษาสภาพการบริหารของสมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ในเขตการศึกษา 6.* วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

บุญชม ศรีสะอาด. (2535). *การวิจัยเบื้องต้น.* กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.

บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2545). *รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง การประเมินผลการเรียนรู้.* กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ประกาญจน์ เหล่าอ่อน .(2539). *การศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนเด็กวัยอนุบาลหลายวัฒนธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษา: จังหวัดระนอง.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การประถมศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ประยูรศักดิ์ ชลายเดชะ. (2539). *มุสลิมในประเทศไทย.* กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์. (2539). *การพัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้หนังสือขั้นต้นของเด็กวัยอนุบาล .*วิทยานิพนธ์ (การศึกษาปฐมวัย). ค.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร

พวงผกา จิตติยศรา. (2543). *สภาพและปัญหาการบริหารงานระดับก่อนประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2544). *เครื่องมือและวิธีการเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์.* กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พัชราภา ดินดำ. (2550). *การมีส่วนร่วมของเยาวชนไทยต่อการกำหนดนโยบาย การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ศึกษากรณีอุทยานการเรียนรู้ต้นแบบสังกัดสำนักบริหารและพัฒนาองค์ความรู้.* สารนิพนธ์ รป.ม. (นโยบายสาธารณะ) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พัชรี สวนแก้ว. (2536). *การแนะแนวผู้ปกครองเด็กปฐมวัย .*กรุงเทพฯ: ดวงกมล.

เพ็ญศรี สมร่าง. (2545). *การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส ทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง:* บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏลำปาง. ถ่ายเอกสาร.

ไพเราะ พุ่มมั่น. (2551). *การพัฒนาคุณภาพนักเรียนระดับปฐมวัยสู่ผลงานทางวิชาการ.* ชลบุรี: ชลบุรีการพิมพ์

ภัทราภรณ์ นันทวงศ์. (2546). *การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครลำปาง*. ปริญญานิพนธ์ คบ.ม. (การบริหารการศึกษา). ลำปาง: บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยสถาบันราชภัฏลำปาง. ถ่ายเอกสาร.

มนเทียน ทุมพันธ์. (2546). *บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่ใช้การบ้านแบบมีส่วนร่วม.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

มานี ชูไทย. (2544). *รายงานการวิจัยเรื่องอิสลาม:วิถีการดำเนินชีวิตที่พัฒนาคุณภาพ.* กรุงเทพฯ: ภาควิชาสุขศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

มูฮำหมัดอาลี อัลฮาชิมี. (ม.ป.ป.) *มุสลิมในอุดมคติ*. แปลโดย กิติมา อมรทัต. กรุงเทพฯ: มีเดียเทค.

ยุพา ทรัพย์ไตรรัตน์. (2537). *การใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในงานการศึกษานอกโรงเรียน ภาคตะวันออก.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษานอกโรงเรียน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

เยาวนุช ทานาม. (2545). *การศึกษาความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนภาษาจีน*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

เยาวพา เตชะคุปต์. (2542ก). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: เอพีกราฟฟิกส์ ดีไซน์.

ระวี เฉตาไพย. (2545). *บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดกระบี่.* วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

รัชนี รัตนา. (2533). *ผลของการใช้กิจกรรมจากชุดให้ความรู้ผู้ปกครองที่มี ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อ มัดเล็กของเด็กปฐมวัย*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

รุ่งเรือง สุขารมย์. (2544,กุมภาพันธ์). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการปฏิรูปการศึกษาไปปฏิบัติในระดับสถานศึกษา : ประสบการณ์จากนานาประเทศ. *วารสารวิชาการ*. 2(4): 11-14.

รุ่งนภา รทสา. (2547). *ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับการเรียนรู้ระดับปฐมวัยในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา.* พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สุวีริยสาสน์.

ลักษณา ฤทธาคนี. (2547). *ทัศนคติของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วรนุช เสนีวงศ์ ณ อยุธยา. (2547). *ความต้องการของผู้ปกครองที่นับถือศาสนาอิสลามที่มีต่อการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัยในโรงเรียน*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร

วราภรณ์ รักวิจัย. (2533). *การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย.* กรุงเทพฯ: แสงศิลป์การพิมพ์.

วัฒนา เต่าทอง. (2541, กุมภาพันธ์-มีนาคม). พ่อแม่กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. *วารสารแนะแนว* 6(4): 68-73.

วันดี เกตุบรม. (2545). *การมีส่วนร่วมและข้อเสนอแนะของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.

วาสนา บุญจันทร์. (2539). *พฤติกรรมทางสังคมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดกิจกรรมเน้นสื่อแบบไทย.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วิรัช ลังประเสริฐ. (2530). *การศึกษาความต้องการของผู้นำชุมชนชาวมุสลิมที่มีต่อโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนชาวมุสลิม ในเขตกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2541). *ครูกับการพัฒนาจากวิถีการพึ่งพาสู่การพึ่งพาตนเองเพื่อความสมดุล.* กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ์.

ศศิลักษณ์ ขยันกิจ. (2544). *การพัฒนาโปรแกรมการใช้สารนิทัศน์เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครูในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอนุบาล*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ศิรินทร์รัตน์ ทองปาน. (2544). *รูปแบบและบทบาทการมีส่วนร่วมที่พึงประสงค์ของผู้ปกครอง: ศึกษาเฉพาะกรณีที่เป็นกรรมการโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. (สังคมสงเคราะห์ศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

โศจิลักษณ์ กมลศักดาวิกุล. (2539). *บทบาทของสมาคมผู้ปกครองและครูในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. (สังคมสงเคราะห์ศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

สมพงษ์ จิตระดับ. (2524, กรกฎาคม-กันยายน). ความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครองในโรงเรียนทดลองหลักสูตรประถมศึกษา 2521เกี่ยวกับการเรียนการสอนตามแนวของแผนการสอนที่ร่างขึ้น. *วารสารวิจัยการศึกษา.* 6:40-43

สามารถ จันทร์สูรย์. (2534). *ภูมิปัญญาชาวบ้านคืออย่างไรในภูมิปัญญาชาวบ้านนครราชสีมา.* กรุงเทพฯ: ชมรมภาษาอังกฤษแห่งประเทศไทย. 13

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544ก). *นโยบายและแผนการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (0-5ปี) พ.ศ.2545-2549*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

_____ . (2544ข, กันยายน). ปฏิรูปการศึกษาก้าวหน้าสู่ปีที่ 3. *รายงานปฏิรูปการศึกษา.* 3(45): 1-16

_____ . (2544ค) . *รายงานการศึกษาเรื่อง ความร่วมมือระหว่างบ้านกับโรงเรียน.* กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

_____ . (2545). *แผนการศึกษาแห่งชาติ(พ.ศ.๒๕๔๕-๒๕๕๙):ฉบับสรุป.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2544). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). *รายงานการศึกษาเรื่องระบบและกลไกการส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน.* กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สิรินทร์ทิพย์ เกสร. (2545).*บทบาทการมีส่วนร่วมผู้ปกครองและผู้นำชุมชนต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี.* วิทยานิพนธ์ คบ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏพระนคร. ถ่ายเอกสาร.

สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์. (2550). *เลือกโรงเรียนอนุบาลให้ลูกรัก.* กรุงเทพฯ: ฐานบุคส์.

สุดารัตน์ วัฒนพฤกษา. (2545). *บทบาทของครูใหญ่ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

สุปราณี รอดพิทักษ์. (2545). *การศึกษาความคิดเห็นของครูผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุพัฒน์ บิลอับดุลล่าห์. (2530). *การรับรู้ของผู้ปกครองไทยมุสลิมในการส่งเสริมวินัยแห่งตนของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา: ภูเก็ต*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

สุภาพร สุวรรณศรีนนท์. (2549). *บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในเขตบางกอกน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุมณฑา พรหมบุญ. (2544, มกราคม). การปฏิรูปการศึกษาปฐมวัย. *วารสารการศึกษาปฐมวัย.* 5(1): 8-11

สุมาลี คุ้มชัยกุล. (2543). *รายงานการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาของเด็กปฐมวัยในเขต เมืองเชียงใหม่*. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

_____. (2544, มกราคม) . การสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาของเด็กปฐมวัย. *วารสารการศึกษาปฐมวัย.* 5(1): หน้า 12-19

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2537). *หน่วยที่ 7 ปัญหาและแนวโน้มเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารการศึกษาในประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาปัญหาและแนวโน้มทางการบริหารการศึกษา*. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมาธิราช.

เสาวคนธ์ สาเอี่ยม.(2537).*การศึกษาความสามารถในการจำแนกประเภทของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดการส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง*. หน่วยศึกษานิเทศก์ (2544) แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 2 กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กระทรวงศึกษาธิการ.

เสาวนีย์ จิตต์หมวด .(2535). *วัฒนธรรมอิสลาม*. พิมพ์ครั้งที่ 3. ม.ป.ท.

อนุพล มาธนะสารวุฒิ.(2543).*ความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนสันติศึกษาจังหวัดเชียงใหม่.* วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บริหารการศึกษา). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

อภิญญา เวชยชัย.(2544). *รายงานการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษา.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

อรุณี หรดาล. (2536). *ผู้ปกครองกับการจัดการศึกษาปฐมวัย"เอกสารการสอนชุดวิชาหลักการ และแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา.หน่วยที่13-15สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

_____. (2537). *แนวการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแนวการศึกษาชุดวิชาสัมมนาการปฐมวัยศึกษา .หน่วยที่ 4 -7*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อัจฉรา บุญชู. (2519). *ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาและความเชื่อในศาสนาของชาวไทยมุสลิมภาคใต้ของไทย*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (จิตวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

อามีนะห์ ดำรงผล. (2544). *สาระน่ารู้เกี่ยวกับมุสลิม.* กรุงเทพฯ: นัทชา พัลลิชชิ่ง.

อำไพพรรณ ปัญญาโรจน์. (2545). *การอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ: คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสถาบันราชภัฏจันทรเกษม.

อิมรอน มะลูลีม. (2524). *ศาสนาอิสลามเบื้องต้น.* กรุงเทพฯ: ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อุไรวรรณ คะนึงเกษมสุข. (2541). *แบบแผนการเลี้ยงดูลูกของพ่อที่เป็นคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมในกรุงเทพมหานคร*. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

DelliColli, J.M. (1998). *Attitudes and perspectives of uninvolved middle school parents regarding the concept of school uninvolvement*. (On-line). Abstract from: UMI ProQuest Digital Dissertation.

Pena,D.C. (2000, July). Parent involvement: Influencing factors and implication. *Journal of Education Reseach. 94*(1): 42-54.

Smith, G.L. (2000). *Parent involvement and satisfaction in education of childrent with Specific Learning disabilities.* University of California, Riverside.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

การวิจัยในครั้งนี้ ประกอบไปด้วย ผู้เชี่ยวชาญ 2 กลุ่ม โดยผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 ตรวจข้อคำถามเพื่อให้ข้อมูลพื้นฐานเป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญของชุมชนด้านศาสนา ด้านภูมิปัญญาและด้านการสอนศาสนา ดังนี้

1. นายชูชาติ ทองดี ผู้นำศาสนาชุมชนทับช้างคลองบน
2. นายอิศรา ดาราฉาย ปราชญ์ชุมชนทับช้างคลองบน
3. นายสมชาย มะห์มูดี้ ครูสอนศาสนาสถาบันกิฟาย่าตุ้ลมุบต้าดีย์ทับช้างบน

กลุ่มที่ 2 ตรวจข้อคำถามและตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา**(Content Validity)** ของแบบสอบถามได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา ด้านศาสนา ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร และผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดและประเมินผลทางการศึกษา ดังนี้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิตร ทองชั้น
   อดีตผู้อำนวยการสำนักทดสอบทางการศึกษา
   มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
2. นายมิ่ง เทพครเมือง
   หัวหน้างานวิจัยและบริการวิชาการสู่ชุมชนโรงเรียนสาธิต
   มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายประถม)
3. นางปิยะธิดา เกษสุวรรณ
   ศึกษานิเทศก์ คศ.2 กลุ่มงานนิเทศการศึกษา
   สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร
4. นายทรงชัย สัณฑพงศ์
   ผู้อำนวยการโรงเรียนสุเหร่าทับช้างคลองบน
   สำนักงานเขตสะพานสูง กรุงเทพมหานคร
5. นางปราณี สัณประเสริฐ
   ครู คศ. 1 ครูปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลาม
   โรงเรียนสุเหร่าลาดบัวขาว กรุงเทพมหานคร

ภาคผนวก ข

- ค่าสถิติแสดงดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะที่ต้องการวัด
- ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเรื่อง ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

ค่าสถิติแสดงดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะที่ต้องการวัด

แบบสอบถามความคิดเห็นผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ข้อ 1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 7	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8
ข้อ 8	+1	+1	+1	0	+1	4	0.8
ข้อ 9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 12	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8
ข้อ 13	+1	+1	0	0	+1	3	0.6
ข้อ 14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 15	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8
ข้อ 16	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 18	+1	+1	+1	+1	+1	5	1

แบบสอบถามความคิดเห็นผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
ด้านการสนับสนุนโรงเรียน							
ข้อ 1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 16	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 18	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 19	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 20	+1	+1	+1	+1	+1	5	1

แบบสอบถามความคิดเห็นผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูและผู้บริหาร							
ข้อ 1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 6	+1	+1	+1	-1	+1	3	0.6
ข้อ 7	+1	+1	+1	-1	+1	3	0.6
ข้อ 8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 9	+1	+1	+1	0	+1	4	0.8
ข้อ 10	+1	+1	+1	0	+1	4	0.8
ข้อ 11	+1	+1	+1	0	+1	4	0.8
ข้อ 12	+1	-1	+1	+1	+1	3	0.6
ข้อ 13	0	-1	0	0	+1	0	0
ข้อ 14	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8
ข้อ 15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 16	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 18	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 19	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 20	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 21	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 22	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 23	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 24	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ข้อ 25	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
รวม	62	61	57	56	63	294	0.93

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเรื่อง ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

แบบสอบถาม	จำนวนข้อ	ค่าความเชื่อมั่น
แบบสอบถามความคิดเห็นผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ใน 3 ด้าน คือ ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการสนับสนุนโรงเรียนและด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูและผู้บริหาร	62	0.982

ภาคผนวก ค

รายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

รายชื่อโรงเรียนที่ใช้ในการ Try out เครื่องมือวิจัย

สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง

โรงเรียนนาคนาวาอุปถัมภ์ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร

รายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

สังกัดสำนักงานเขตสะพานสูง

1. โรงเรียนสุเหร่าทับช้างคลองบน
2. โรงเรียนสุเหร่าลาดบัวขาว
3. โรงเรียนสุเหร่าซีรอ
4. โรงเรียนสามแยกคลองหลอแหล

ภาคผนวก ง

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง

ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลาม
ต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นการสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ใช้สำหรับสอบถามผู้ปกครองที่มีบุตร กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 และชั้นอนุบาลปีที่ 2 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตสะพานสูง

2. คำตอบของท่านจะเก็บเป็นความลับและจะไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อท่านประการใด ในฐานะที่ท่านเป็นผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีความสำคัญยิ่งในการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการเด็กร่วมกับทางโรงเรียน ดังนั้นจึงใคร่ ขอความกรุณาจากท่านโปรดตอบ แบบสอบถามด้วยตัวของท่านเองให้ครบทุกข้อและตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ลักษณะของแบบสอบถาม

แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ปกครอง ประกอบด้วย ระดับการศึกษา อาชีพ อายุ รายได้ต่อเดือนของครอบครัว และความสัมพันธ์กับเด็ก

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมซึ่งเป็นคำถามมีคำตอบให้เลือก

ตอนที่ 3 เป็นการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์และให้ความร่วมมือจากท่าน
ในการตอบแบบสอบถาม
จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความร่วมมือมา ณ โอกาสนี้

แบบสอบถาม

เรื่อง

ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่นับถือศาสนาอิสลามต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ปกครอง

คำชี้แจง

โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ❒ หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงที่สุด

1. ระดับการศึกษา
   - ❒ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (ประถมศึกษา / มัธยม / ปวช. / ปวส.)
   - ❒ การศึกษาอุดมศึกษา (ตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป)
2. อาชีพ
   - ❒ รับราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ / ลูกจ้างที่มีเงินเดือนประจำ
   - ❒ อาชีพอิสระ
   - ❒ รับจ้างทั่วไป
   - ❒ แม่บ้าน / พ่อบ้าน
3. อายุ
   - ❒ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี
   - ❒ มากกว่า 30 ปีขึ้นไป
4. รายได้ของครอบครัวต่อเดือน
   - ❒ น้อยกว่า 8,000 บาท
   - ❒ มากกว่า 8,000 บาท
5. ความสัมพันธ์กับเด็ก
   - ❒ บิดา
   - ❒ มารดา
   - ❒ ผู้อุปการะ (บิดาหรือมารดาบุญธรรม หรือญาติ)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

คำชี้แจง

โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง คำถามข้างหลังข้อความที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านที่มีต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครในช่องใดช่องหนึ่งเพียง 1 ช่อง ในความคิดเห็นแต่ละด้านมีความสำคัญ 4 ระดับ ดังนี้

หมายเลข 4 เห็นด้วยมาก
หมายถึง เห็นด้วยมากที่จะมีส่วนร่วมกับสิ่งนั้น

หมายเลข 3 เห็นด้วยค่อนข้างมาก
หมายถึง เห็นด้วยค่อนข้างมากที่จะมีส่วนร่วมกับสิ่งนั้น

หมายเลข 2 เห็นด้วยน้อย
หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่จะมีส่วนร่วมกับสิ่งนั้น

หมายเลข 1 ไม่เห็นด้วยหรือเห็นด้วยน้อยมาก
หมายถึง ไม่เห็นด้วยหรือเห็นด้วยน้อยมากที่จะมีส่วนร่วมกับสิ่งนั้น

ตัวอย่างการตอบแบบสอบถาม

ข้อที่	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	ระดับความคิดเห็นของผู้ปกครอง			
		1	2	3	4
0	ผู้ปกครองไม่จำเป็นที่จะต้องเข้ามายุ่งเกี่ยวกับงานวิชาการของโรงเรียน				✓

คำอธิบายประกอบตัวอย่างข้อ 0 ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง <u>เห็นด้วยมาก</u> หมายความว่า ท่านเห็นด้วยมากที่ผู้ปกครองไม่จำเป็นต้องเข้ามายุ่งเกี่ยวกับงานวิชาการของโรงเรียน

ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง วิธีการให้ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ถ่ายทอดโดยตรงกับทางโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมดังต่อไปนี้ การให้คำปรึกษา การจัดหา/เป็นวิทยากร การจัดหา / บริจาคสื่อและอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาผู้ปกครอง

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้ปกครอง	ระดับความคิดเห็นของผู้ปกครอง			
		1	2	3	4
1	<u>การให้คำปรึกษา</u> สนับสนุนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนให้กับเด็ก				
2	ร่วมมือกับครูศึกษาสภาพปัญหาและสาเหตุของการขาดการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในสภาพปัจจุบัน				
3	ร่วมมือกับครูปรับเนื้อหาการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพการเรียนและแหล่งเรียนรู้				
4	<u>จัดหาและเป็นวิทยากร</u> ร่วมจัดทำหลักสูตรปฐมวัยเพื่อให้เอื้อต่อบริบทของชุมชน				
5	ให้ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการให้ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น				
6	ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านบทกลอนทำนองเสนาะ เพลง เป็นต้น				
7	ถ่ายทอดวัฒนธรรมภูมิปัญญาผ่านงานศิลปะต่างๆ เช่น การปฏิบัติกิจกรรมที่เกี่ยวกับการปักผ้าคลุมผม เป็นต้น				
8	จัดนิทรรศการแสดงผลผลิตจากภูมิปัญญาท้องถิ่น				
9	ถ่ายทอดวัฒนธรรมอิสลามผ่านการปฏิบัติศาสนกิจ				
10	นำเด็กไปศึกษาตามแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชน				
11	จัดหาวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางที่มีประสบการณ์และความถนัดให้กับเด็ก				
12	<u>จัดหา / บริจาคสื่อและอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับภูมิปัญญา</u> เป็นวิทยากรพิเศษให้ความรู้เกี่ยวกับประเพณีท้องถิ่นและทางศาสนา				

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้ปกครอง	ระดับความคิดเห็นของผู้ปกครอง			
		1	2	3	4
13	ร่วมมือกับครูอนุรักษ์ภูมิปัญญาชุมชนกับครู ด้วยการผลิตสื่อการสอนร่วมกัน				
14	สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมประสบการณ์ด้วยแหล่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น				
15	อนุรักษ์ความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เช่นการปักผ้าคลุมผม เป็นต้น				
16	นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกในการผลิตภูมิปัญญาท้องถิ่น				
17	จัดหาสถานที่แสดงวัฒนธรรมความเป็นมาเกี่ยวกับชุมชนที่ตนอาศัยอยู่				
18	อนุรักษ์วัสดุอุปกรณ์ เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ให้เยาวชนรุ่นหลังศึกษา				

ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุนโรงเรียน หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียน จัดขึ้นไม่ว่าจะเป็นการร่วมมือในการจัดหาทุนทรัพย์ อุปกรณ์การเรียนที่ทางโรงเรียนต้องการหรือการพบปะพูดคุย รวมกลุ่มกันเสนอสิ่งดีๆให้กับทางโรงเรียน เช่น พูดคุยกับครูประจำชั้นว่าต้องการสิ่งใดที่จะพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้ปกครอง	ระดับความคิดเห็นของผู้ปกครอง			
		1	2	3	4
1	<u>การร่วมมือในการจัดหา/บริจาคทุนทรัพย์ หรืออุปกรณ์การเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ</u> ช่วยเหลือ สนับสนุนด้านการเงินหรือบริจาคสิ่งของต่างๆ ตามกำลังความสามารถ				
2	สนับสนุนและอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน				
3	จัดหาหนังสืออ่านประกอบเกี่ยวกับศาสนาให้กับทางโรงเรียน				

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้ปกครอง	ระดับความคิดเห็นของผู้ปกครอง			
		1	2	3	4
4	ให้ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนโดยการเข้าร่วมกิจกรรมพิธีการต่าง ๆเสมอ				
5	ให้ความรู้ประสบการณ์ที่นอกเหนือจากกิจกรรมในชั้นเรียน				
6	จัดหาห้องสมุดค้นคว้าทางศาสนาอิสลาม				
7	ช่วยเหลือครูประกอบอาหารกลางวันหรือพาเด็กไปทัศนศึกษานอกสถานที่				
8	สนับสนุนและติดตามผลการทำการบ้านและงานที่เด็กได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียน				
9	ร่วมมือในการตอบรายงานประจำตัวเด็ก				
10	สนับสนุนการเรียนการสอนโดยเชิญผู้ปกครองและวิทยากรท้องถิ่นที่มีความถนัดมาให้ความรู้				
11	เยี่ยมชมการจัดนิทรรศการแสดงผลงานของเด็ก				
12	ส่งเสริมให้ครูนำทรัพยากรท้องถิ่นใช้ประกอบการสอน				
13	จัดหาตำราเรียน สื่อการสอน คู่มือเสริม ตลอดจนวารสารต่าง ๆสำหรับค้นคว้าทุกศาสนา				
14	<u>การพบปะพูดคุยให้คำแนะนำ</u> ร่วมมือกับผู้นำชุมชน / ผู้นำศาสนาประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆของโรงเรียน				
15	เข้าร่วมประชุม อบรม และเปลี่ยนความคิดเห็นกับทางโรงเรียน				
16	ร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของโรงเรียน				
17	ร่วมประชุมปรึกษาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมประสบการณ์				
18	ร่วมมือกับทางโรงเรียนด้วยการติดต่อสื่อสารแบบสองทาง				
19	สนับสนุนคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียน				
20	สนับสนุนการเยี่ยมบ้านเด็กของครู				

ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมกับครูและผู้บริหารด้านการบริหารจัดการการเรียนรู้ หมายถึง การติดต่อสื่อสารความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง ครูและผู้บริหารโดยการพูดคุยสนทนา การเข้าร่วมประชุมหรือการใช้เอกสารและการมีส่วนร่วมบริหารจัดการเรียนรู้

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้ปกครอง	ระดับความคิดเห็นของผู้ปกครอง			
		1	2	3	4
1	<u>การให้คำปรึกษา</u> ร่วมประชุมผู้ปกครองประจำภาคเรียน				
2	ให้ความรู้ประสบการณ์ที่นอกเหนือจากกิจกรรมในชั้นเรียน				
3	เสนอแนะความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆในโรงเรียนผ่านใบความรู้หรือสมุดประจำตัวเด็ก				
4	ให้ความเห็นเกี่ยวกับการจัดอาหารให้เด็กมุสลิม				
5	เน้นย้ำการแต่งกายของเด็กให้ถูกต้องตามหลักศาสนา				
6	เข้าพบครูด้วยตนเองเพื่อรับฟังข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเด็ก				
7	ให้คำตอบที่เป็นจริงเมื่อโรงเรียนถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของนักเรียนขณะอยู่ที่บ้าน				
8	มีส่วนร่วมกับครูกำหนดนโยบายการดำเนินงานของโรงเรียนในรอบปีโดยสอดแทรกหลักศาสนา				
9	มีส่วนร่วมกับครูกำหนดหลักสูตรที่เอื้อต่อศาสนาและสอดคล้องกับบริบทชุมชน				
10	เสนอชื่อผู้เหมาะสมเพื่อรับการแต่งตั้งเป็นกรรมการสถานศึกษาและกรรมการผู้ปกครองเครือข่าย				
11	ตัวแทนผู้ปกครองเครือข่ายมีส่วนร่วมในการเสนอแนะการทำงานของผู้อำนวยการ				
12	ดูแลและให้กำลังใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครู				
13	<u>การเข้าร่วมกิจกรรม</u> สนับสนุนให้ครูและผู้บริหารเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆของชุมชนมุสลิม				
14	สนับสนุนการเงิน วัสดุ อุปกรณ์ หรือแรงงานเพื่อปรับปรุงโรงเรียน				
15	สนับสนุนการทำเอกสาร เผยแพร่งานของโรงเรียนและข่าวสารของทางราชการ				

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้ปกครอง	ระดับความคิดเห็นของผู้ปกครอง			
		1	2	3	4
16	ส่งเสริมการรักษากฎ ข้อบังคับและระเบียบวินัยของโรงเรียนที่ไม่ขัดต่อหลักศาสนา				
17	ร่วมกิจกรรมส่งเสริมความสามัคคีระหว่างโรงเรียน เช่น งานพิธีการต่าง ๆของโรงเรียน				
18	ร่วมมือพัฒนาโรงเรียนหรือสถานที่สาธารณะประโยชน์ในโอกาสต่าง ๆ เช่นการเก็บขยะในวันเฉลิมพระชนมพรรษา				
19	จัดอบรมเผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับศาสนากับทางโรงเรียนอย่างน้อยปีละครั้ง				
20	ตั้งสมาคม หรือชมรมผู้ปกครองและครู เพื่อประสานการทำงานระหว่างบ้านและโรงเรียน				
21	จัดมุมผู้ปกครองโดยมีเอกสารความรู้และภาพกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับศาสนาไว้มุมใดมุมหนึ่งของห้องเรียน				
22	ร่วมมือกันแก้ปัญหาเกี่ยวกับเด็กโดยการปฏิบัติตามคำแนะนำของครู				
23	ประเมินผลพัฒนาการของเด็กจากใบงานหรือชิ้นงานร่วมกับครูสม่ำเสมอ				
24	เข้าเยี่ยมชมโรงเรียนและชั้นเรียน อย่างน้อยภาคเรียนละครั้งผ่านการแสดงผลงานของเด็กจากป้ายนิทรรศการ				

ตอนที่ 3 การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ในการเข้ามาร่วมกิจกรรมการจัดการศึกษา

โปรดเขียนแสดงความคิดเห็นของท่านที่มีต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

****

1. สภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกิดกับท่านต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนที่ท่านต้องการแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับรู้เพื่อจะได้หาทางแก้ไขปรับปรุงต่อไป

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ยุพิน หลักบุญ

ผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางยุพิน หลักบุญ
วันเดือนปีเกิด	14 กันยายน 2520
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	57/356 หมู่บ้านพนาสนธิ์ 7 ถนนนิมิตรใหม่ แขวงทรายกองดิน เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร 10510
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครู คศ.1
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านบางกะปิ 93 ถนนนวมินทร์ แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2534	ประถมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนบ้านส้มป่อยส้มป่อยวิทยาเสริม
พ.ศ.2539	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา
พ.ศ.2543	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) การศึกษาพิเศษ จาก สถาบันราชภัฏสวนดุสิต
พ.ศ.2552	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) การศึกษาปฐมวัย จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ